

§ 18.

Anmäldes och bordlades:

Andra Kammarens *Andra* Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 2 (i samlingen N:o 38), angående väckt förslag om befrielse för Svensk kommun att utgifva ersättning för i Norge lemnadt understöd åt Svenska arbetare, och

N:o 3 (i samlingen N:o 39) i anledning af väckta motioner, åsyftande åtgärder till hämmande af emigrationen.

Sammanträdet afslutades kl. 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 21 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Upplästes och godkändes protokollet för den 14 dennes äfvensom protokollsutdrag rörande de beslut, som fattats vid gårdagens sammanträde.

§ 2.

Innan behandlingen af de å dagens föredragningslista uppförda ärenden började, tillkännagaf Herr Talmannen att ordet blifvit begärdt af Herr Svensén, som skriftligen anförde:

Det länge kända behovet af en bättre kateketisk lärobok än den Lindblomska förklaringen öfver Luthers lilla katekes föranledde, som jag vill erinra mig, Chefen för Ecklesiastik-departementet att för fem eller sex år sedan åt Rektorn vid Lunds skollärare-seminarium C. Wählin lemna det uppdraget att författa förslag till en kateketisk handbok. Detta uppdrag var förenadt med ett arvode, hvars belopp jag nu icke minnes; men deremot minnes jag, att Herr Wählin i förskott erhöi arvodet. Jag tillåter mig nu till Herr Ecklesiastik-ministern framställa den frågan, om detta arbete af Herr Wählin blifvit utfördt, eller hvilka åtgärder som i annat

fall vidtagits för att förmå honom utföra sitt åtagande. Detta emedan behovet i fråga om katekesen kvarstår oförändradt.

Stockholm den 21 April 1869.

C. J. Svensén.

Och beslöt Kammaren, att berörda spörsmål, i den ordning 21 § i Kammarens arbetsordning derom bestämde, skulle till Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Ecklesiastik-departementet få framställas.

§ 3.

Fortsattes och slutades behandlingen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 13, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Denna fortsatta föredragning började med Utskottets hemställan rörande 5:te paragrafen i gällande bränvinsförsäljningsförordning af den 26 Oktober 1866.

Denna hemställan bifölls.

Vidare förekom: Utskottets, med anledning af Herr *Lars Daniel Anderssons* motion N:o 328, afgifna första hemställan angående §§ 10 och 15 i nämnda förordning.

Härvid anförde:

Herr Nils Andersson: Det förefaller mig, som skulle Utskottet icke hafva rätt förfarit, då Utskottet tillstyrkt afslag å motionärens framställning. Utskottet åberopar till stöd för denna sin hemställan Kongl. Kungörelsen af den 17 Maj 1867, och förmenar att motionären förbisett innehållet af denna Kungörelse, då Utskottet säger: "Det vill dock synas, som om motionären härvid förbisett tillvaron af Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 17 Maj 1867, hvilken stadgar, att, då i stad fråga uppstår om bildande af bolag för idkande af all stadens minuthandel med eller utskänkning af bränvin, "må magistraten, genom i god tid förut utfärdad offentlig kungörelse, inom viss utsatt tid infordra skriftliga anbud å sådan minuthandel eller utskänkning, eller å beggedera. Inkomna anbud granskas af magistraten, hvilken, efter det stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, allmän rådstufva blifvit hörde, insänder handlingarne jemte eget utlåtande till Vår Befallningshafvande, som, med afseende å ej mindre bolagens tjenlighet, än äfven den erbjudna afgiftens belopp samt förhållandet mellan nämnda afgift och det kannetal bränvin, bolaget anses kunna afyttra, eger anbuden antaga eller förkasta. Sådant anbud får dock icke antagas, om afgiften är lägre, än sammanlagda beloppet skolat, enligt § 17, minst utgöra, i fall försäljningsrättigheterna varit åt särskilde personer upplättna." Härmed torde det af motionären befarade ingreppet från städernas sida i landstingens och hushållningssällskapens rätt i hufvudsak redan vara förekommet."

Motionären har dock, efter hvad han sjelf sagt mig, ingalunda förbisett den Kongl. Kungörelsen, utan i stället fäst sig vid det sätt, hvarpå

ifrågavarande stadgande tillämpas i våra städer, och hvarpå ganska egenomliga exempel kunna anföras. Enligt offentliga handlingar förekommer nemligen, efter det ofvannämnda kungörelse blifvit till efterlefnad kungjord, att i en stad tvänne fullt kompetente personer erbjudit sig att öfvertaga bränvinsutskänknings- och minuthandels-rättigheterna till ett pris af 31,000 R:dr per år, men att dessa ändock blifvit öfverlemnade till ett bolag mot en afgift af 25,000 R:dr, således 6,000 R:dr mindre än hvad de förre erbjödo. I en annan stad bjöd ett bolag för dylika rättigheter 8,000 R:dr årligen men ett annat bolag blott 4,500 R:dr; det sednare anbudet blef af en eller annan orsak antaget, och sålunda fick kommunen så att säga betala skillnaden mellan de uppgifna båda summorna. — Men största skillnaden förekommer i en tredje stad, hvarest 13 vederhäftige personer erbjödo sig att öfvertaga bränvinsminuterings- och utskänkningsrörelsen mot en afgift till staden af 186,000 R:dr, men hvilka dukade under för ett bolag, som erbjöd endast 100,000 R:dr, således en prisskillnad icke ringare än 86,000 R:dr. I alla dessa af mig nu omnämnda städer hafva de lägsta anbuden blifvit antagna, och sannolikt är att sådant skett på flera andra ställen, men hvarom jag icke eger någon kännedom. Jag hemställer då till hvars och ens bedömande, huruvida icke, under sådana förhållanden, motionären har fullkomligt rätt i sitt påstående, att städerna, genom att godtyckligt uppgöra om de vilkor, hvarunder försäljningsrättigheterna utlemnas, på ett betänkligt sätt ingripa i landstingens och hushållningssällskapens rätt. Jag tror, att det bör vara tydligt och klart, att Utskottet tagit denna sak alltför lätt, då förluster för det allmänna härigenom nästan alltid måste uppkomma. — Utskottet säger vidare: "Slutligen vill Utskottet endast fästa uppmärksamheten på de svårigheter ur sedlighetens och ordningens synpunkt, som för städerna skulle uppstå, om de icke skulle hafva i sin magt att förskaffa sig all trygghet för bränvinsförsäljningens ordentliga bedrifvande; om de skulle tvingas att, utan afseende å några moraliska garantier hos auktionsbudjarne, mottaga det till siffran högsta anbudet, hvarvid de ofta torde kunna befara, att den, som bjöde högst, skulle, för att genom en ökad försäljning vinna ersättning för den erlagda högre afgiften, blifva mindre nogräknad med afseende å ordningen vid rörelsens bedrifvande och upprätthållandet af författningens stadgande i öfrigt." — Jag tror dock, att äfven detta resonement icke håller streck, ty hvarje landtbo, som kommer in till en stad, skall snart kunna öfvertyga sig derom, att allmogen, nu aldeles såsom tillföre, får köpa huru mycket spirituosa den vill, och jag vill nästan svara för, att det icke går ordentligare till nu än förut; åtminstone hafva, i den stad jag först påpekade, de personer, hvilka förut skött bränvinsminuterings- och utskänkningsrättigheterna, men derefter måst afstå den åt ett annat bolag, skött denna affär lika väl som det sednare. Jag anser därför alla skäl tala för afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Herr Hedlund: Enligt mitt förmenande vore det ganska olyckligt, om Riksdagen skulle gå in på motionärens förslag, och jag anhåller, att, med anledning af hvad den siste ärade talaren anför, just med det exempel han sjelf andragit, få visa honom huru betydligt han misstagit sig.

Den staden, han sednast påpekade, kan icke vara någon annan än Göteborg, och om förhållandena derstädes i denna fråga är jag nog lycklig att kunna lemna honom fullt tillförlitliga underrättelser. Det är sannt att under förra året 13 personer ingåfvö ett anbud till vederbörande att öfvertaga utminuteringen och utskänknigen i staden mot ett pris af 170 eller 180,000 R:dr, jag minnes nu icke precis summan, och att ett annat bolag i och för samma rörelses bedrivande erbjöd 100,000 R:dr, äfvensom att det sednare anbudet antogs; men hvad den ärade talaren glömde att omnämna, det var, att det sednare bolaget erbjöd öfverskottet af vinsten på rörelsen, sedan omkostnaderna blifvit betäckta, till fördelning mellan staden och hushållningssällskapet. Detta är en ganska vigtig omständighet, som visar att meningen med rörelsens öfverlemnande till bolaget ingalunda var att undandraga hushållningssällskapet den andel i afgiften, som det egde att bekomma. Men ytterligare glömde samme talare att omnämna det vigtigaste skälet för det af honom klandrade beslutet, och den vigtigaste omständigheten som här kunde komma under öfvervägande, och det var, att, genom att öfverlemnna rörelsen till bolaget, man erhöi visshet om bibehållande af den goda ordning man nyss förut lyckats få i staden införd. Genom oförtrutna bemödanden af så väl myndigheterna som enskilde medborgare hade man lyckats åvägabrunga en högst välgörande förändring i den arbetande klassens kroglif, och enligt uppgifter från poliskammaren hade under den sednare tiden siffran på de för fylleriförseelser tilltalade betydiligen nedgått. Under det denna ordning infördes och utbildades, blefvo många af de gamla krögarna, och bland desse äfven ej få af de här ofvan omnämnde spekulanterne på bränvinsutskänknigen böttälde för förseelser mot polisstadgarne, och då de märkte att deras aktier allt mer och mer sjönko, och deras inkomster aftogo, så tillställde de en storm mot den nya ordningen, och jag hade sannerligen icke förväntat att de härutinnan skulle finna några målsmän och försvarare inom denna Kammar. Då man vet huru det förut tillgick, och jemför det förutvarande förhållandet med det nu rådande, så kan man icke annat önska än att för alltid vara befriad från det gamla tillståndet. Då hade hvarje arbetare kredit på krogen för mat och dryck under en hel vecka, och då förmannen vid veckans slut utdelade aflöningen åt arbetslagen, så stadnade aldra största delen deraf hos krögaren, till hvilken betalningen erlades, och litet eller intet återstod för arbetaren sjelf att uppbära. Utskänkning af bränvin på kredit är väl det olyckligaste och förderfigaste för en arbetare man kan tänka sig, och man bör väl på allt sätt söka bidraga dertill, att sådant måtte förekommas och omöjliggöras. Jag tror mig ock kunna nämna, att, om det nya bolaget icke kommit till stånd, så hade sannolikt den nya goda ordningen icke kunnat så fullständigt genomföras och bevaras, ty för den, som icke har några konsiderationer för annat än för sin egen vinst, går det naturligtvis lätt att lemna ut bränvin på kredit eller på pant, då deremot ett bolag, som icke afser någon egen vinst, utan blott att få sina omkostnader betäckta, icke kan tillåta sig något sådant för konkurrensens skuld. Det af den föregående talaren anförda exemplet från Göteborg var således af honom ganska olyckligt valdt, och hvad de andra vidkommer känner jag icke förhållandet med desamma. — För min del tror jag, att det vore ganska olyckligt,

om Riksdagen skulle på det sätt ingripa i nu gällande författningar angående försäljning af spirituösa drycker, att en återgång till det gamla förhållandet derigenom skulle kunna åstadkommas, och af denna anledning yrkar jag bifall till Utskottets nu ifrågavarande hemställan.

Herr Printzensköld: Lika med den siste talaren hyser jag den största betänklighet att vidröra hvad den nuvarande författningen innehåller rörande städernas ifrågavarande pröfningsrätt, och anser såsom den största olycka, som i denna väg kunde hända, i fall de gamla förhållandena med utminuterung och utskänkning derigenom åter skulle inträda. Då den förste talaren, med det ena af de exempel han framdrog, sannolikt syftade på det samhälle jag tillhör, Jönköpings stad, så vill jag nämna, att det gamla bolaget, som der hade bränvinsrörelsen sig anförtrodd, och hvilket äfven bjöd högsta summan för rörelsens öfvertagande ånyo, på densamma skördade betydlig vinst, helst de förlätligt nog hufvudsakligen fästade afseende på stora inkomster åt bolaget, hvarföre kommunens medlemmar, då den kontraherade tiden utgick, ansågo det vara bättre att lemna denna rörelse i händerna på dem, som gjorde lägre anbud, men som hade sitt förnämsta ögonmärke fästadt mer på det allmänna bästa, än på enskild vinst. Detta torde ock vara den enda rätta och riktiga synpunkt, hvarur denna fråga bör betraktas, och den torde säkerligen komma att visa sig fördelaktig i det fall jag nu tagit mig friheten omnämna. Det torde dock böra anmärkas, att magistraten, med afseende å den ekonomiska vinsten, antog det högsta anbudet, men att, sedan ärendet kommit under pröfning af Konungens Befallningshafvande och Kongl. Maj:t, dessa auktoriteter, med hänsyn till det nya bolagets beskaffenhet och den sedliga sidan af saken, förklarade sig till förmån för det lägre anbudet, och dervid förblef det naturligtvis äfven. Då jag anser, att kommunerna fortfarande böra ega pröfningsrätt i detta fall, så yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i nu föredragna del af Utlåtandet.

Herr Vougt: Jag har begärt ordet egentligen endast för att bemöta den talare från Wermland, som här uppträdt med det förklarande, att förhållandet med bränvinsförsäljningen i städerna nu vore sämre än förut. Detta yttrande innefattar en förnärmelse mot en hel mängd samhällen inom vårt land, som derutaf äro alldeles oförtjenta, och borde en dylik tillvitelse bevisas, innan den besinningslöst utkastas till uppväckande af ovilja och bitterhet. Jag eger en tjuguarig erfarenhet som poliskarl, och denna erfarenhet säger mig alldeles bestämdt, att förhållandet uti nu ifrågavarande hänseende är ojemförligt mycket bättre nu än det förut varit; och det ligger också i sakens natur att det så skall vara, då bolag alltid måste anses erbjuda bättre garantier för ett det allmänna mera gagnande handhafvande af dessa rättigheter än enskilda personer, hvilka i de aldra flesta fall göra vinsten på yrket till sitt förnämsta ändamål. Om man vill fortgå på den väg man beträdt till förbättring, så tror jag det vara alldeles nödvändigt, att man icke betager kommunerna rättighet att pröfva de personers behörighet, som ingifva anbud på öfvertagande af den rörelse här är i fråga. Vid de tillfällen, då dylika anbud infordras, komma spekulanter från alla håll, äfven de mest aflägsna, och man vet icke huruvida de äro, som man brukar säga. foglar eller fiskar, då de

icke äro skyldige att förete andra bevis än sådane, som ådagalägga att de ega god frejd. Detta hindrar dock icke, att de förut kunna hafva undergått bestraffning för hvarjehanda brott, och dylika personer göra då höga anbud, emedan det är omöjligt för dem att förvärfa sig några rättigheter till näringens drifvande i sina hemorter, hvarest de förverkat allt förtroende, och derföre måste se sig om på andra håll. Man har sett exempel på att sådane personers anbud blifvit antaget, som sedermera befunnits vara alldeles obehörige, enligt författningarne, att drifva försäljning af bränvin. Sådana händelser göra det alldeles nödvändigt för städerna, att de icke beröfvas rättigheten att ingå i pröfning af de personers behörighet, som ingifva anbud på drifvande af dylik näring, och då dertill kommer att Konungens Befallningshafvande eger att antaga eller förkasta anbuden, så tyckes mig att den värde representanten från Wermland borde finna sig fullt belåten med den lagstiftning, som i detta ämne redan finnes. Det står icke så illa till som han påstått, och säkert är att antagandet af den förändring han påyrkar ingalunda skulle förbättra utan i dess ställe betydligt försämra det förhållande som nu eger rum härutinnan. Skulle han vilja utsträcka sina observationer i antydda hänseendet till de städer utom hans egen hembygd, hvilka han möjligen hittills aldrig besökt, hoppas jag, att han i många fall kommer på andra tankar, än dem han här tillåtit sig uttala om *alla städer* utan undantag. Jag yrkar för min del bifall till Utskottets förslag i förevarande punkt.

Herr Nils Andersson: Det synes, som om de talare, hvilka här uppträdt mot mitt yrkande, skulle vilja häntyda derpå, att jag skulle vara likgiltig för ordning och sedlighet, men jag får, till bemötande häraf, förklara, det jag är lika varm vän som någon annan af ordning och skick, och att jag i detta fall icke vill gifva försteget åt någon. — Hvad nu beträffar villkoren för försäljning af bränvin i Göteborg, så kan jag naturligtvis, då jag endast sällan är der, icke känna den saken så väl som en person tillhörande detta samhälle, utan har jag hufvudsakligen fäst mig vid hvad jag af offentliga tillkännagifvanden i detta fall kunnat inhemta. En annan talare har påstått, att jag med mitt yttrande förnärligt alla städer i vårt land; detta är naturligtvis alldeles oriktigt, då det måste vara helt klart, att jag icke kan känna till förhållandet uti alla våra städer, utan endast uti dem hvilka ligga närmast min hemort; men med anledning af föregående talares yttrande vill det framstå, att förhållandena äro enahanda i andra städer som i de af mig kända. Den så mycket beprisdade nykterheten och ordningen i städerna föranleder mig till följande fråga: Förekommer det någonsin, att en enda person, hvem han än må vara, å försäljningsställe vägras att köpa så mycket bränvin han vill? jag vågar på denna fråga svara nej, emedan jag tror att någon svärligen kan bevisligen vederlägga mig härutinnan. Det är väl möjligt, att öfverlastad person, vid sådant tillstånd, i följd af lagbud, ej får köpa bränvin, eller ock, om han får köpa och vidare öfverlastar sig, torde han på stället få hållas i förvar tills ruset är borta. Jag har varit i tillfälle att sjelf se huru landtboar trängas med hvarandra vid försäljningsbutikerna å torgdagar och marknader väl undfägnade, och att ingen blifvit bortvisad utan att få det quantum bränvin han önskat, äfven i rusigt tillstånd.

Sådana förhållanden vittna ej särdeles förmånligt om den ordning och sedlighet, som enligt föregående talares försäkringar skola vara de gifna följderna af den nya lagstiftningen angående försäljning af spirituösa drycker. Jag fortsätter emellertid mitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Herr Magnell: Den talare, som i denna fråga först hade ordet och äfven nu sednast uppträdt, synes hafva förbisett, att städerna sjelfva numera icke afgöra dessa frågor, utan att magistraten afgifver utlåtande om de inkomna anbuden till Konungens Befallningshafvande, som efter noggrann pröfning och endast på fullt giltiga skäl antager eller förkastar anbuden. Det vore verkligen bra illa, om Konungens Befallningshafvande icke skulle få fästa sig vid de moraliska förhållandena inom städerna, utan hade skyldighet att utan undantag antaga de högsta anbuden. Utskottet fäster ock uppmärksamhet på de stora svårigheter ur sedlighetens och ordningens synpunkt som för städerna skulle uppstå, om de skulle tvingas att, utan afseende å några moraliska garantier, mottaga det till siffran högsta anbudet, och det vore mycket att beklaga och sannerligen ganska illa, om motionärens åsigt vunne framgång. Den värde talaren säger, att det nu går lika illa till som förr, men så är det lyckligtvis icke. Jag vet icke hvarifrån han hemtat sin erfarenhet, men uti alla städer, hvarest bolag upprättats för att handhafva bränvinsförsäljningen, der hafva ock väsendtliga förbättringar vid näringens bedrivande vidtagits. Man säljer numera icke bränvin åt uslingar, hvilka icke hafva annat att erbjuda i betalning än sina trasor; man säljer icke heller denna vara åt personer, som redan äro överlastade, lika litet som åt yngre personer, hvilka ännu knappt lemnat barnaåren bakom sig, förrän de begynt förtära den rusgifvande drycken; alla dylika missbruk äro nu genom bolagens verksamhet på de flesta håll afskaffade, och detta måtte väl utvisa en förbättring mot förut varande förhållanden, då hvad jag nu nämnt hörde snart sagdt till hvad som dagligen och stundligen förekom. Nog kan det väl hända, att personer af allmogeklassen taga sig ett rus, när de någon gång komma till staden, men detta är alldeles icke bolagens fel och kan icke heller af dessa förekommas. Säkert är att större ordentlighet och snygghet blifvit införda på de näringsställen, som disponeras af bolag, än som inrättats af enskilde personer; och att dessa båda egenskaper betydligt inverka på den personal, som besöka dessa ställen, ligger utom allt tvifvel. Ehuru mycket man än må önska all tillökning i landstingens och hushållningssällskapens inkomster, så bör man dock se till att denna tillökning icke åstadkommes på bekostnad af sedligheten i städerna, och därför förtjenar icke heller det af motionären framställda förslaget något afseende, hvadan jag för min del yrkar bifall till Utskottets hemställan uti nu ifrågakvarande del af Utlåtandet.

Herr Rylander: Lika med den talare, hvilken här först yttrade sig i detta ämne, anser icke heller jag, att det är så särdeles väl bestämdt med de stadganden, som för närvarande äro gällande angående bränvinsförsäljningen i städerna. Emot den värde talaren från Göteborg, hvilken ansåg, att man borde endast se på det gagn ett bolag kunde bereda

kommunen, och på den skicklighet ledamöterna i bolaget häruti kunde visa, vill jag anföra ett exempel från en stad i mitt granskap, som visar att åsigtterna i detta fall kunna betydligt variera vid olika tillfällen. Trenne personer hade nemligen innehaft försäljningen i staden, och gjorde äfven nu vid auktion högsta anbud, men som staden beslutat öfvertaga försäljningen, antogs stadens mindre anbud, och de högstbjudande förklarades olämplige, men då desse sedan erbjödo staden, förutom den skatt staden skulle erlägga, 15,000 R:dr såsom afträde för försäljningsrättigheterna, så godkändes stadens öfverlåtande — då ansågos de genast ganska skicklige att handhafva ett dylikt näringsfång, hvadan också anbudet antogs efter beräkning. Här synes som skulle således skickligheten bestå, icke uti några moraliska egenskaper hos de särskilda personerna, utan uti något tillfälligt förhållande, betingadt af yttre omständigheter, och sådant torde väl icke så sällan inträffa litet hvarstädes. För min del yrkar jag bifall till motionen.

Herr Friherre Alströmer: Jag hade icke väntat, att man skulle här föreslå förändringar uti en författning, som så nyligen blifvit utgifven och som först med det förgångna året 1868 kunnat vinna någon tillämpning. Det är emellertid en ganska vigtig och betydande förändring, som genom Kongl. Kungörelsen af den 17 Maj 1867 blifvit i hithörande ämnen vidtagen, då deruti stadgas, att magistraterna icke vidare afgöra dessa frågor, utan att, efter inhemtade upplysningar af vederbörande, Konungens Befallningshafvande skola pröfva de inkomna anbuden och desamma antaga eller förkasta. Den värde talare, som först hade ordet, känner sannolikt de verkliga förhållandena icke på mer än ett eller annat ställe, men jag, som haft tillfälle att lära känna ställningen på flera håll inom landet, tilltror mig med all säkerhet kunna bestyrka, att sedligheten nu på ganska många ställen betydligen stigit, sedan de nya författningarne trädt i verksamhet, så vidt de röra bildande af bolag för bränvinsrörelsens bedrifvande, och att förhållandet åter skulle blifva mycket sämre, i fall några förändringar härutinnan vidtogos. Bättre vore då att alldeles stryka ut alla stadganden om bolag, än att nödgas antaga högsta anbuden, ty med en allt för hög afgift måste innehafvaren af försäljningsrättigheten söka så mycket som möjligt utbreda försäljningen, och återkomma vi ännu en gång derhän, då blir det snart omöjligt att söka upprätthålla ordningen och sedligheten i våra städer. Enligt min åsigt måste man alltså kvarstå vid hvad vi för närvarande hafva i dessa fall stadgadt, och bolagen synas just hafva tillkommit för att göra det möjligt för städerna att kunna på något sätt försöka — hvad som i främsta rummet bör afses — att bereda och grundlägga arbetarebefolkningens höjande ur armod och nød samt denna befolknings lyftning i sedligt hänseende; och om också bolagen på alla ställen ännu icke uppfyllt dessa ändamål, så tror jag ändock, att de på ganska många ställen uträttat mycket godt, och att således de i detta fall utfärdade stadgandena förtjena att allt fortfarande tillämpas och tjena till efterrättelse.

Herr Carl Anders Larsson: Att lemna vännen Nils Andersson utan all hjälp och understöd under den pågående striden skulle kunna se ut,

ut, som om man betraktade bränvinsbolagen i städerna såsom verkliga helgon, mot hvilka ingen anmärkning vore tillåtlig, ehuru befogad den än kan vara. Jag är dock icke af en sådan åsigt, och då bolagen på de flesta ställen tillkommit för att slå under städerna all den vinst som genom bränvinsförsäljningen derstädes kan uppstå, så må de väl äfven tåla vid att från den sidan betraktas. Det torde väl icke heller vara för någon obekant, att dessa bolag ock förtjena ganska artiga summor och lemna god behållning åt stadskommunerna, och derom är icke heller något att säga, när, såsom vi af en värd representant från Göteborg hafva hört, det dervarande bränvinsbolaget gifver en andel af sin vinst till landstinget och hushållningssällskapet; men på andra ställen, der sådant icke iakttages, der kan jag icke se annat än ett rent bedrägeri uti ett sådant förfarande, som att åt ett bolag, som öfverlåter all sin vinst åt staden, öfverlemna bränvinshandeln för en ringare summa, än hvad enskilde spekulanter derför kunde erbjuda, då landstingen och hushållningssällskapen hafva rätt att erhålla en viss andel utaf dessa afgifter. Visserligen har man ock föreslagit att så småningom indraga bränvinsförsäljningsmedlen till Staten, för att af denna sedermera fördelas; men detta skulle endast kunna rättfärdigas för det vingleri jag nyss omnämnt, och om detta skulle komma att allt framgent fortsättas. För min del har jag alltid stått på städernas rätt i detta fall och aldrig missunnat den dem tillkommande andelen af dessa medel, då de med sina tre femtedelar utfört många goda företag, men i fall jag ser att städerna på detta sätt behålla allt för sig sjelfve, så är väl ingen omöjlighet att man i denna fråga kan komma på andra tankar än dem man förut hyst. Ehuru jag således nu icke vill biträda motionärens åsigt eller understödja den förste talarens hemställan, vill jag dock påpeka, att densamma icke bör lemnas utan allt afseende, emedan detta i framtiden kunde medföra åtskilliga följder, som icke torde blifva bland de angenämaste för de kommuner, som deraf i främsta rummet träffades. Friherre Alströmer nämnde, att Kongl. Förordningen af den 17 Maj 1867 ännu vore så ny, att några förändringar deruti icke borde ifrågakomma; jag är ock af alldeles samma tanke, och hoppas att denna förordning skall komma att medföra goda verkningar, då jag icke kan föreställa mig annat, än att, i fall någon Konungens Befallningshafvande skulle befinnas så partisk, att, genom dess antagande eller förkastande af inkomna anbud å bränvinsnäringens handhafvande inom en stad, 40,000 à 50,000 R:dr bortkastades uteslutande till förmån för ett för stadens räkning arbetande bolag, landstinget och hushållningssällskapet i länet skulle kunna genom rättegång mot Konungens Befallningshafvande vinna ersättning för den förlust, som drabbat dem genom det beslut, som af Konungens Befallningshafvande sålunda blifvit meddeladt.

Herr Bergström: Motionären utgår från den förutsättningen, att det är en fördel för städerna, att rätten till minuthandel och utskänkning af bränvin inom städerna kan af dem till bolag öfverlemnas. Om så är förhållandet, synes mig motionären hafva bort rikta sina bemödanden på att göra jemväl landsbygden delaktig af denna ifrågavarande fördel, men icke på att beröfva städerna densamma. Såsom motionen nu är beskaffad,

kan jag ej finna densamma grundad på något annat än afundsjuke mot städerna. Denna eviga afund emellan stad och landsbygd är i allo oberättigad. En stad förtvinar, om den ej omkring sig eger en välmående landsbygd; å andra sidan lider landsbygden, om den ej inom sig eger en välmående stad, der den kan finna afsättning för sina produkter. Hvad nu dessa bränvinsförsäljningsbolag i städerna beträffar, så upprätthålla de polisen vid försäljningsställena bättre, än då försäljningsrätten är öfverlemnad åt enskilda. Åtminstone har man gjort den erfarenheten i den stad, jag tillhör. Der har nemligen bränvinsförsäljningsbolaget sjelft antagit en särskild uppsyningsman, som upprätthåller ordningen på försäljningsställena. Dessutom utborga bolagen icke bränvin, hvilket naturligtvis måste medföra åtminstone någon inskränkning i åtgången af denna vara.

Vidare kan jag icke förstå, att landstingen och hushållningssällskapen kunna hafva något anspråk på andel uti en särskild rörelseidkares vinst på sin rörelse, och något annat är det ju icke som en stad erhåller, då, såsom understundom sker, ett bränvinsförsäljningsbolag till staden afstår sin vinst på affären.

Slutligen tror jag det ej heller böra vara tillåtet att under en diskussion här i Kammaren betjena sig af så opassande uttryck, som dem Herr C. A. Larsson nyss tog sig friheten begagna mot städerna.

Herr Peter Andersson: Till följd af det missförhållande, som i fråga om bränvinsförsäljnings-rättigheternas i Carlskrona begagnande af staden egt rum, väckte jag vid 1867 års riksdag en motion i detta ämne.

I Carlskrona hade nemligen ett bolag, som i sex år utan anmärkning utöfvat bränvinshandeln, erbjudit omkring 30,000 R:dr för att få bibehålla rättigheten till denna handel. Ett annat bolag bjöd endast 5,000 R:dr eller något derutöfver, men fick likväl försäljningsrätten och har den kvar ännu.

I anledning af min motion beslöt Riksdagen en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvaraf Kongl. Kungörelsen den 17 Maj 1867 blef en följd. Då frågan om denna skrivelse förevar här i Kammaren, uttryckte jag min missbelåtenhet dermed, och då jag af de upplysningar, som den talare, hvilken först yrkade bifall till motionen, nu meddelat, funnit, att Kongl. Kungörelsen den 17 Maj 1867 icke afhjelpat de olägenheter, som den afser att förhindra, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Wedberg: Så långt jag minnes tillbaka, har alltid en af de sju dödssynderna, nemligen afunden, sökt att göra sig gällande i denna fråga, och jag kan ej finna annat, än att den också dikterat den nu förevarande motionen.

Men det var egentligen i anledning af den förste talarens yttrande, att det nu för tiden ej skulle stå bättre till med bränvinsförsäljningen i städerna än förr, som jag begärde ordet. Af aktning för det samhälle jag tillhör anser jag mig böra nämna, att då de enskilde, som förut bedrefvo bränvinshandeln derstädes, betalade en afgift af endast 7,000 R:dr, så betalar deremot det nuvarande bolaget 22,000 R:dr, och ändock säljer detta

bolag ungefär hälften så mycket bränvin som det förra. Härtill kommer, att bolaget håller två polisbetjenter, hvilka endast hafva till åliggande att upprätthålla ordningen å bolagets försäljningsställen, samt lemna staden hela sin vinst, hvilken användes till allmännyttiga ändamål, såsom trädplanteringar m. m. Bolagets reglementes 1 § föreskrifver, att bolagets ändamål är att så mycket som möjligt inskränka superiet. Försäljerskorna åtnjuta fixa löner och hafva derigenom ingen fördel att forcera försäljningen. Då den nuvarande lagstiftningen kunnat möjliggöra så förmånliga anordningar, tror jag att det skulle vara i hög grad orätt och oklokt att öfverändakasta densamma. Jag yrkar derföre bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Friherre Alströmer: Då den mening synes vilja göra sig gällande, att landsting och hushållningssällskap skulle ega berättigadt anspråk på den andel i den vinst, som bränvinsbolagen hafva på sin rörelse, utöfver den afgift som bolagen enligt kontrakt åtagit sig erlägga, torde det vara skäl att något närmare upplysa om beskaffenheten af denna vinst.

Antag nemligen, att i en stad all minuthandel och utskänkning af bränvin, tillåten att utöfvas på 12 särskilda försäljningsställen, är öfvertagen af ett bolag mot en afgift af t. ex. 24,000 R:dr, och att bolaget derutöfver har i vinst 12,000 R:dr. Om nu bolaget är nog oegennyttigt att icke stoppa denna vinst i sin ficka utan i stället afstår densamma till staden, kan detta sägas ske till förfång för landsting och hushållningssällskap? Dertill svarar jag ett obetingadt nej. Hade dessa 12 försäljningsställen varit å auktion inropade af särskilda personer, hade de otvifvelaktigt icke kunnat tillsammans inbringa mera än hvad bolaget erlägger, emedan hvarje inropare måst taga i beräkning så stor inkomst af rörelsen att, sedan afgiften blifvit erlagd, ett för hans och hans familjs utkomst tillräckligt öfverskott — som icke torde kunna antagas till mindre än 800 å 1,000 R:dr — skulle uppkomma. Det är sådana öfverskott, jemte den vinst hvilken uppstår derigenom att bolaget eger kapitalstyrka och således icke allenast kan i större parti till billigare pris inköpa sina varor utan äfven förtjena på försäljning i parti af bränvin och andra spirituösa drycker, som bolaget till staden afstår, och hvartill, jag upprepar det, landsting och hushållningssällskap icke ega den ringaste rätt.

Herr Hörnfeldt: Det är ingalunda af någon motvilja mot städerna, som jag motsätter mig Utskottets förslag och tror att motionen är fullt befogad, utan det är för den fria konkurrensens skull och derföre att jag önskar att denna må få göra sig gällande, utan att behöfva lida någon inskränkning af hvad stadsfullmäktige eller andra vederbörande kunna finna för godt besluta.

Herr C. A. Larsson: Det var med anledning af Herr Friherre Alströmers sednaste yttrande, som jag åter begärde ordet. Han lade nemligen sjelf just ett det skarpaste argument i munnen på mig, ett argument för hvilket jag icke kan vara annat än tacksam.

Herr Friherre Alströmer sade nemligen, att bolagen kunde inköpa större partier bränvin på en gång än enskilde krögare och att, då brän-

vinshandeln i en stad förenades i ett bolags hand, så var det ej så många familjer, hvilka skulle hafva sin utkomst af rörelsen, som om den idkades af flera enskilde. Men hvad bevisar detta? Jo, just att bolagen väl böra kunna betala högre afgift än någon annan. Då det nu visar sig, att bolagen på många ställen icke betala mer än hälften af den afgift, som enskilde bjudit, så frågar jag: kan man ej med skäl kalla detta för vingleri?

Jag vill emellertid nu icke påyrka någon förändring, då jag tror att man bör afvakta de resultat, som kunna komma att visa sig deraf, att denna angelägenhet numera blifvit underkastad Konungens Befallningshafvandes kontroll.

Herr Witt: Då Carlskrona blifvit särskildt nämnd under diskussionen här, så vill jag upplysa, att det bolag, som innehar försäljningsrättigheterna i staden, sjelft icke har den ringaste vinst på sin rörelse, och att detta bolag af vinsten frivilligt lemnar en femtedel till landstinget och en femtedel till hushållningssällskapet.

Herr John Ericson: Det kan ej nekas, att den nuvarande lagstiftningen i detta ämne på vissa orter, såsom t. ex. i Göteborg, visat sig i hög grad välsignelsebringande. Men å andra sidan kan man ej heller bestrida, att det tillfälle att bereda städerna en vinst, som för närvarande förefinnes, gifvit anledning till missbruk, hvilka åter i sin ordning förorsakat klagomål, som ej kunna anses helt och hållet obefogade.

Korrektivet emot ett oriktigt förfarande härutinnan ligger i Konungens Befallningshafvandes rätt att antaga eller förkasta inkommande anbud, och jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att författningen föreskrifver att Konungens Befallningshafvande här vid lag skola fästa afseende icke blott på bolagens tjenlighet utan ock på den erbjudna afgiftens belopp samt förhållandet mellan denna afgift och det kannetal bränvin, som bolaget anses kunna afyttra.

Utän att vilja påstå att Konungens Befallningshafvande i någon mån förfara partiskt vid pröfningen af inkommande anbud, så ligger dock nära före, att, då Konungens Befallningshafvande är den myndighet, som det i främsta rummet åligger att upprätthålla ordning och skick, Konungens Befallningshafvande till följd häraf äro utsatte för en stark frestelse att vid pröfningen af gjorda anbud fästa allt för stor vikt på, om jag så må uttrycka mig, de sedliga intressena, men deremot allt för litet afseende vid den ekonomiska sidan af saken. Emellertid har jag betänkligheter vid att biträda motionärens förslag. Men då jag anser det vara af vikt att icke ens en skymt af misstanke, att städerna erhålla någon oskäligen vinst genom bolagen, må kunna uppstå, och jag trott att man skulle kunna få en garanti härför på så sätt, att landstingen och hushållningssällskapen egde att genom utsedde ombud granska bolagens räkenskaper och få del af den *verkliga* vinsten, så hemställer jag, om icke Kammarerna skulle vilja återremittera denna punkt till Utskottet, på det att detsamma måtte utarbета förslag till ett nytt stadgande, i den syftning jag nu antydt.

Herr Widell: En föregående talare har nyss påstått, att den innersta meningen med dessa bränvinsbolag i städerna skulle vara att, hvad som än månne inträffa, åt städerna bevara fördelarne af bränvinshandeln. Då jag känner ett par städer, hvarest bränvinsförsäljningsbolag blifvit inrättade, och jag vet att hufvudsakliga meningen med dessa bolag icke varit att förskaffa de respektive städerna någon förtjenst, utan helt enkelt att åstadkomma nykterhet och en bättre ordning, så protesterar jag mot denne talarens påstående.

Man må här icke tala om den fria konkurrensen för denna rörelse. Hade den fria konkurrensen i fråga om bränvinsbränning och försäljning fått fortgå obehindrad, så undrar jag huru det nu skulle sett ut i landet. Just det hinder, som Rikets Ständer lade för denna fria konkurrens, tror jag vi hafva att tacka för att folket icke drunknat i den ohejdade bränvinsfloden.

Man har här också sagt, att det skulle fästas allt för stort afseende vid de sedliga fördelar, som den nuvarande lagstiftningen medför. Äro då dessa sedliga fördelar — ett mindre utbredt superi och deraf följande mindre fattigdom — icke värda mer än några tusen riksdaler?

Då nu Konungens Befallningshafvande, enligt den sist utfärdade författningen, ega att tillse, att både de sedliga och ekonomiska intressena blifva iakttagna i fråga om bränvinshandelns i städerna öfverlåtande till bolag, så tror jag icke, att man kan hafva något skäl till klagan.

Slutligen ber jag att, i anledning af hvad den siste talaren yttrat, få fästa uppmärksamheten dervid, att bränvinsbolagen i städerna i de flesta fall genom tidningarne offentliggöra berättelser öfver sin verksamhet, och till följd deraf kan jag ej annat än anse den revision från landstingens och hushållningssällskapens sida, som här blifvit ifrågasatt, såsom helt och hållet obehöflig. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Herr Ridderstad:

Herr Tranchell: Jag vill icke förlänga den redan ganska långvariga diskussionen, men då en af de föregående talarne förmenat sig af Herr Friherre Alströmers yttrande hafva hemtat ytterligare stöd för de af honom mot städerna riktade anklagelserna, kan jag icke underlåta förklara, att hans uppfattning af nämnda yttrande måtte vara helt och hållet oriktig. Friherre Alströmer fäste blott uppmärksamhet derå, att den vinst, utöfver stadgad minuterings- eller utskänkningsavgift de i städerna bildade bränvinsbolagen tilläfventyrs tillskyndade städerna, i sjelfva verket utgjordes af handelsvinsten af den idkade rörelsen, hvilken vinst annars skulle kommit enskilde till godo, och ej obetydligt ökades derigenom att bolagen egde till sitt förfogande större kapital och utan ersättning egnade tid, arbete och omtanke åt rörelsens bedrivande. Att landsting och hushållningssällskap skulle ega att deltaga äfven i afkomsten af bolagens kapital och arbete vore väl bra mycket begärtdt.

Om, enligt hvad motionären yrkat, de högsta auktionsanbudnen alltid borde antagas, skulle städerna derigenom beröfvas möjligheten att använda författningens föreskrifter såsom medel att åstadkomma ordning och skick i fråga om minuterung och utskänkning af bränvin, och de skulle då säker-

ligen heldre föredraga att afstå från de fördelar författningen afser att dem bereda. För min del finner jag emellertid Kongl. Förordningen den 17 Maj 1867 innefatta alla erforderliga garantier med afseende å landstingens och hushållningssällskapens berättigade anspråk, och yrkar därför bifall till Betänkandet.

Herr Peter Andersson: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, men jag har blifvit uppkallad dertill till följd utaf ett yttrande af den värde representanten för Carlskrona. Jag ber nemligen att få beriktiga hans påstående, att Carlskrona bränvinsförsäljningsbolag, sedan det lemnat en femtedel till hushållningssällskapet och en femtedel till landstinget, för öfrigt icke haft någon vinst af sin rörelse. Detta vill jag i så måtto bestrida, att, om också icke bolaget haft någon vinst, Carlskrona stad likväl haft en sådan. Bolaget har visserligen aflemnat de vederbörliga två femtedelarne af bränvinsmedlen till landstinget och hushållningssällskapet, men dessa medel äro blott upptagna till 26,000 R:dr, då jag deremot tror att bolagets egentliga vinst uppgått till 40,000 R:dr eller så omkring. Jag anser således, att bolaget icke afstått till dessa korporationer så stor andel som vederbort, och jag har velat nämna detta för att ingen må tro, att jag haft någon orätt grund för min framställning.

Herr S taaff: Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag yrkar obetingadt bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan.

Herr Vougt: Jag har egentligen begärt ordet med anledning af ett yttrande af Herr John Ericson, att man borde genom en revision af bolagens räkenskaper öfver dem utöfva en, i hans tanke, välbehöflig kontroll som nu saknas. Jag vill erinra om, att denna fråga var å bane vid, om jag minnes rätt, 1867 års riksdag, och att man då fann, att en dylik åtgärd vore hvarken lämplig eller möjlig; konsekvensen fordrade nemligen att, på samma gång landstingen och hushållningssällskapen tillerkändes en dylik rättighet i afseende å dessa bolag, de också erhöle samma rättighet i afseende å sådane utskänkare, som ega privilegii-rättigheter. Man trodde äfven, att ett sådant ingrepp från det allmännas sida i den enskildes afärer icke gerna kunde försvaras. Jag tror icke, att åsigterna i detta fall sedan dess förändrats, och att vi få vara särdeles varsamma i det hänseendet att icke göra den enskildes spekulationer till föremål för allmän kännedom, emedan detta ofta nog kan medföra ytterst skadliga verkningar.

Medan jag har ordet, ber jag att få bemöta ett yttrande af en talare på Östgötabanken, att bolagen i detta afseende till och med skulle göra sig skyldiga till något, som den värde talaren kallade för "bedrägeri".

Jag vill påminna om att, i fall bolagen fått sina anbud antagna och godkända af vederbörande myndigheter, så äro de i sin goda och lagliga rätt, och hvarje tillmäle om bedrägeri återfaller således på den som utslungat det. Jag är dock förvissad, att talaren icke alltid menar så illa som det låter — han har sjelf erkänt det här vid ett föregående tillfälle — och då man vet att bränvinet har en viss förmåga att sätta passioner i svallning, så får man väl icke för mycket fasta sig vid, om det äfven

denna gång haft den verkan, att man fått höra dylika saker. För min del vill jag härfpå fästa lika litet afseende som på de olycksprofetior, hvarmed städernas representanter just i denna fråga blefvo uppvaktade under det minnesvärda året 1865, och äfven förut. Jag tror att de förhållanden, som ännu åtskilja stad och land, småningom komma att utjemnas, i samma mån landsbygdens representanter inse att städernas intressen äfven äro deras, och tvärtom; och det är med glädje som jag tror mig nu hafva märkt vissa antydningar i den riktningen.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lundström: Man synes mig här alltför mycket förbise, att sedligheten måhända är det viktigaste momentet i hela denna fråga. Sedan de ifrågavarande bolagen inrättades, har bränvinsförsäljningen handhafs så väl, att sedligheten och ordningen tilltagit och superiet med alla dess eländiga verkningar förminskats; och detta måtte väl vara något, hvarpå man bör sätta det största värde. Hvad sjelfva försäljningsafgifterna beträffar, hafva äfven dessa stigit efter bolagens tillkomst, och de andelar af dessa medel, som lemnats landstingen och hushållningssällskapen, hafva i följd deraf uppgått till icke så obetydliga summor. Under sådana förhållanden torde det väl icke vara skäl att indraga dessa afgifter till Statsverket; och får jag derföre för min del tillstyrka bifall till Bevillnings-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Rundbäck: Hvad beträffar de städer, som ligga inom den ort, hvarifrån jag är och der jag känner till förhållandena i förevarande afseende, kan jag vitsorda, att dessa bolag haft ett synnerligen välgörande inflytande och förekommit mycket ondt, som, före deras uppkomst, florerade i städerna. Jag tror likväl, att om man en gång för alla vill aflägsna detta tvistefrö och ernå det stora mål, hvartill hvar och en i sin mån bör sträfva, eller förhindrande af superiet, så finnes ingen annan utväg än att indraga hela bränvinsförsäljningsafgiften till Statsverket. Derigenom skulle bränvinsförsäljningen äfven i städerna komma att betydligt inskränkas, likasom förut skett på landsbygden. Och jag vågar påstå, att stadskommunerna då komme att erhålla en större vinst än de nu ega. Ty oaktadt de fördelar städerna nu tillskyndats genom en mängd anordningar, som af dessa bolag vidtagits, är jag dock förvissad, att de skulle skörda ännu större fördelar, om det lyckades dem att i någon nämnvärd mån förminska bränvinsförsäljningen. Härigenom skulle de nemligen anseeligt höjas i sedligt afseende; och detta skulle visserligen icke förfela att utöfva en välgörande inverkan äfven på dessa samhällens materiella utveckling och förkofran.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden som förekommit framställde Herr Talmannen propositioner på bifall till Utskottets hemställan, vidare på afslag å samma hemställan och bifall till motionärens förslag samt slutligen på återremiss till Utskottet af Betänkandets ifrågavarande del. Af dessa propositioner ansåg Herr Talmannen den förstnämnda vara med öfvervägande ja besvarad; och hade alltså Utskottets hemställan blifvit af Kammaren bifallen.

Utskottets andra hemställan, hvilken, med anledning af Herr S. Jungmarkers motion N:o 216, afgifvits rörande samma §§ 10 och 15, föranledde yttranden af:

Herr Jungmarker:

Herr Friherre Alströmer: I likhet med den siste värde talaren hemställer jag till Kammaren, huruvida icke det vore skäl att antaga den reservation, som på 16:de sidan af detta Utlåtande förefinnes, och som i det hufvudsakligaste öfverensstämmer med det beslut, som fattades på den afdelning inom Utskottet, hvilken i första hand behandlat denna fråga.

Densamma rör helt och hållet landskommunerna, och man kan således icke säga, att i detta fall något särskildt intresse från städernas sida vill göra sig gällande. I närvarande författningar finnes emellertid icke något bestämdt stadgande, huruvida i förevarande hänseende besvärsmätt öfver kommunalnämndens beslut att antaga inropet och pröfva köparens tjenlighet förefinnes. Afdelningen inom Utskottet ansåg, att, om man vill försöka utbilda kommunalandan och hålla den vid lif, man borde i detta fall låta kommunalnämndens beslut förblifva gällande och icke göras beroende på vidare myndigheters pröfning i annat afseende, än då vid auktionsförrättningen något olagligt förekommit. Jag tror, att man i allmänhet snarare bör sträfvat att minska i stället för att öka besvärstillfällenas antal. Om dessutom med afseende härå kommunalnämnden fattat ett beslut, som står i strid mot kommunalstämmans eller menighetens åsigter, så kan detta korrigeras derigenom, att man icke vidare lemnar sitt förtroende åt denna kommunalnämnd.

Jag vill inskränka mig till detta tills vidare, men upprepar, att om man önskar upprätthålla våra kommunalinstitutioner, man bör inrymma åt kommunerna sjelfva rättigheten att så fritt som möjligt besluta öfver sina egna angelägenheter. På skäl jag anført vågar jag anhålla om bifall till den omförmälda reservationen.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen framställde propositioner på såväl bifall till Utskottets hemställan som afslag derå och bifall till det förslag, hvilket blifvit framställt uti den af Herr Bennich m. fl. afgifna, vid Betänkandet fogade reservationen. Den sednare af dessa propositioner ansåg Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad. Emellertid begärdes omröstning, för hvars anställande uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet, i anledning af Herr Jungmarkers motion N:o 216, främst hemställt under §§ 10 och 15 af Betänkandet N:o 13,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som å sidd. 16 och 17 blifvit framställt uti den af Herr Bennich m. fl. afgifna, vid Betänkandet fogade reservation.

Omröstningen utföll med 59 ja och 77 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Utskottets tredje hemställan, hvilken, likaledes med anledning af Herr Jungmarkers nyssberörda motion, afgifvits i fråga om meranämnde §§ 10 och 15.

Härvid yttrade:

Herr Printzensköld: Jag får fästa Kammarens uppmärksamhet på, att genom det beslut, som blifvit fattadt vid föredragningen af den näst föregående punkten, Kammaren redan afgjort §§ 10 och 15, så att nu endast återstå till afgörande §§ 7 och 14; och yrkar jag för min del, då Kammaren genom sitt förra beslut tyckes hafva tillkännagifvit, att den icke önskar någon förändring i det syfte dessa sistnämnda §§ angifva, att desamma måtte af Kammaren afslås.

Vidare anfördes icke. De förslag till förändrad lydelse för brännvinsförsäljningsförordningens 7, 10, 14 och 15 §§, hvilka förekommo under Utskottets ifrågavarande hemställan, föredrogos paragrafvis, hvart efter annat, och blefvo, efter framställda särskilda propositioner, samtliga godkända; varande härigenom den hemställan, som Utskottet här gjort, i sin helhet af Kammaren bifallen.

Utskottets hemställan rörande § 24 i brännvinsförsäljnings-förordningen.

Första punkten, i anledning af Herr Johan Olssons motion:

Härvid anförde:

Herr Johan Olsson: Jag kan visserligen märka, att min motion icke kommer att vinna Kammarens bifall, enär Utskottet afstyrkt densamma, men jag kan icke förty underlåta att yttra några ord till protokollet, då jag icke kan gilla de motiv Utskottet andragit för sin afstyrkande hemställan. Utskottet säger nemligen, att, utom den rätt städerna torde ega till dessa inkomster, i betraktande af deras dryga utgifter till sin polis, de också kunna göra vissa anspråk derpå i anledning af sådana kostnader, som de för allmännyttiga ändamål sig ådragit under beräkning af de genom samma medel inflytande tillgångar, hvarvid särskildt bör fastas afseende derå, att åtskilliga stadskommuner med Kongl. Maj:ts tillstånd upptagit lån på längre tids amortering, till hvilkas gäldande samma medel blifvit påräknade. Ja, visserligen kan det vara händelsen, att städerna, genom den stora andel de erhållit af utskänknings- och utminuterings-afgiften, inledt sig i storartade företag och omkostnader, men tillåt mig säga, att detta dock skett till en stor del på landtkommunernas bekostnad. Vi måste nemligen härvid taga i betraktande, mine Herrar, dels att landtbefolkningen köper nästan uteslutande i städerna de spritvaror den konsumerar, emedan spritförsäljningen hufvudsakligast eger rum i stä-

derna, eller åtminstone der drifves i långt större skala än hvad någonsin är fallet på landsbygden, och dels att större belopp af dessa medel blifvit tillerkända städerna, hvarföre ock dessa kunnat se sig i stånd att företaga så betydande arbeten i och för sina egna ändamål. Och, i min tanke, är det just denna sednare omständighet, eller att stadskommunerna haft råd, på grund af den stora anpart de tillvällat sig af dessa medel, att uppföra så betydliga summor för sin egen fördel: just denna omständighet, säger jag, synes mig vittna om, att medlen icke blifvit så särdeles rättvist fördelade. Det är likväl icke om denna fördelning min motion handlar, utan afser den förnämligast försäljningsafgiftens successiva indragning till Staten, hvilken afgift Utskottet säger, att städerna ej kunna mista, emedan många af dessa upptagit amorteringslån till genomdrivande af sina påbörjade arbeten. Detta kan visserligen så vara, men just därför har jag föreslagit en *successiv* indragning, emedan en hastigare indragning måhända vore för dessa städer alltför tung att bära och skulle förorsaka för stora rubbningar i deras affärsförhållanden.

Vidare yttrar Utskottet: "söker man grunden och anledningen till de särskilda afgifternas påläggande just å minuterung och utskänkning af spirituösa drycker, så finner man densamma lätteligen i den omständigheten, att kommunerna af dessa rörelsegrenar alltid måste befara någon inverkan till störande af ordning och sedlighet, hvarföre de i försäljningsafgifterna böra ega ett medel att efter behof stäffa det onda och skydda sig emot oordningarne. Man torde därför med skäl kunna påstå, att dessa afgifter i sig sjelfva äro af *kommunal* natur, och att det ej vore rätt af Staten att betrakta dem ur samma synpunkt som bränvinstillverkningsafgiften, hvilken sednares utgörande just innefattar det rätta medlet, hvarigenom Staten kan beskatta bränvinskonsuntionen." Så säger Utskottet, men jag vågar likväl fråga, om icke äfven denna afgift för *bränvinsförsäljningen* kan ega likhet med bevilling? Ty om denna afgift indroges till statskassan, skulle icke derigenom allmänna bevillingen betydligt förminskas? Det borde väl äfven icke vara mera än rätt och billigt, att det arbetande folket, samhällets närande medlemmar, som konsumera denna vara och följaktligen betala denna försäljningsskatt, äfven komma i åtnjutande af någon del deraf, och icke, på ett slags indirekt beskattningväg, anses skyldiga att erlægga någonting till sådana arbeten, som städerna företagit till sin fromma, såsom anläggningar af planteringar, promenadplatser, omläggning af gator och torg samt öfriga försköningsarbeten m. m. Denna bränvinsförsäljningsafgift borde snarare vara att betrakta såsom en afbetalning på den allmänna bevillingssumman, vi alla få bidra till; och den skulle blifva det i ej så ringa mån, om den, såsom jag föreslagit, indroges till Statsverket; och komme derigenom ett mera gemensamt och allmännare gagn att tillskyndas samhället än nu sker, då vissa kommuner eller lemman af samma statskropp njuta alltför stora fördelar af hvad som borde vara en gemensam lättnad i den så tyngande bevillningsbördan.

Då emellertid nu min motion blifvit af Utskottet afstyrkt, vill jag, såsom sagdt, ej till densamma yrka bifall, utan anhåller jag, att Herr Talmannen ville framställa proposition på bifall till Herr Hæggsströms reservation i denna punkt.

Herr Fredricson: Jag anser visserligen, att motionärerne gått något för långt i sina yrkanden, men detta hindrar mig dock icke att yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre von Schultzenheims i ämnet afgifna reservation, som återfinnes på 17:de sidan af detta Betänkande och hvari föreslås, att af dessa bränvinsförsäljningsavgifter skulle i landtränteriet insättas två femtedelar af landstingets och en femtedel för hushållningssällskapets räkning, för att af desamma förvaltas.

Herr Grefve Posse: Om man fortfarande vill anse dessa bränvinsmedel vara af något kommunal natur, och man således icke har för afsigt att helt och hållet indraga dem till Statsverket, så kan jag för min del icke se, huru man skall kunna komma till den åsigt, att de särskildt för *städerna* böra indragas eller minskas. Den principiela grund, hvarpå fördelningen af dessa medel hvilat, måste man väl först rubba, innan man tager sig för, åtminstone på sådana skäl som hittills blifvit framställda, att beröfva städerna den andel de nu ega i de ifrågakvarande medlen. Ett möjligt eller antagligt skäl för en förändring i förevarande hänseende hade måhända varit för handen, om erfarenheten hade visat, att det sätt, hvarpå fördelningen försiggått, varit olämpligt, eller att, såvidt det rörde städerna, medlen blifvit der illa använda. Jag är dock af den mening, att det blefve ganska svårt att bevisa, det städerna mindre väl använt hvad de i detta fall erhållit; likasom det ock torde vara oss litet hvar bekant, att det för städerna är af särdeles stor vikt att de få behålla sin nuvarande andel af bränvinsmedlen. Det kan för öfrigt icke vara i hela landets välförstådda intresse, att man söker undergräfvat stadskommunernas välstånd, och jag tror således, att man nu, liksom vid 1867 års riksdag, då Representationen uttalade sig temligen bestämdt i denna fråga, har full anledning att låta fördelningen af dessa medel förblifva oförändrad. Härmed vill jag dock ingalunda hafva sagdt, att icke den tid kan komma och de förhållanden kunna inträffa, då det förtjenar tagas i öfvervägande, om icke hela beloppet af denna skatt borde till Statsverket ingå, och följaktligen landstingen och hushållningssällskapen borde afstå sina respektiva andelar likasåväl som städerna sin; men detta är en framtidsfråga, som icke nu är föremål för öfverläggning och hvaröfver jag derföre icke vill för tillfället bestämdt uttala mig. — Säsom sakerna nu stå, inskränker jag mig till att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Reutercrona: Då Herr Hæggströms i denna punkt afgifna reservation mera än Friherre von Schultzenheims öfverensstämmer med den motion i detta ämne, som jag vid förra riksdagen väckte och hvilken afsåg indragning till Statsverket af hela bränvinsminuterings- och utskänkningsavgiften, så förenar jag mig med Herr Hæggström i hans förslag på de skäl han i reservationen anført äfvensom dem jag förra riksdagen framställde i min motion och vid dess behandling inom Kammaren, samt på den hufvudsakliga grund att det allmännas fördel har berättigadt anspråk på företräde framför den enskildes, hvadan jag yrkar, att Kammarerna måtte bifalla Herr Hæggströms reservation och sålunda besluta: "att, med ändring af Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1866, afgiften för minuthandel med och utskänkning af bränvin och andra brända eller di-

stillerade spirituösa drycker skall från den 1 Oktober 1870 till Statsverket ingå, men på det sätt att de andelar deraf, som tillfallit landskommuner och städer, som i landsting deltaga, minskas med en tiondedel årligen, så att efter tio år hela summan af Statsverket uppbäres, men att landstingens och hushållningssällskapens andelar fortfarande till dem utgå, likasom att en femtedel bevaras åt de städer, som icke i landsting deltaga.“

Herr Ahlgren: Bränvinet spelar tyvärr i vårt land en alltför vigtig rol. Staten har, för att bereda sig inkomster, kommit i åtnjutande af en ganska betydlig skatt på tillverkningen af denna vara; hvilken skatt för närvarande uppgår till omkring 10 millioner R:dr om året. Stads- och landskommunerna bereda sig äfven en icke obetydlig intäkt vid samma varas konsumtion; och på samma sätt som Staten för sina utgifter nödgas taga i anspråk tillverkningsafgiften, är det jemväl otvifvelaktigt att kommunerna i måhända ännu högre grad äro i behof af den inkomst, som de nu hafva af försäljningsafgiften. Så vidt mig är bekant, hör man icke så mycket klagomål öfver höga utskylder till Kongl. Maj:t och kronan, utan är det synnerligast de dryga kommunalutskylderna som öfverklagas. Hvad skulle följden blifva, i fall, såsom motionären Herr Johan Olsson föreslagit, utskänkings- och minuteringsafgiften indroges till Statsverket? Jo, helt enkelt den att, på samma gång dessa medel komme att nästan spårlöst försvinna i statskassan, utan att i någon mån förminska kronoutskylderna, skulle kommunalutskylderna otvifvelaktigt i betänkelig grad förhöjas. Detta till svar på Herr Johan Olssons motion, hvori, på sätt nyss omförmäldt är, föreslås bränvinsförsäljningsafgiftens indragning till Statsverket.

Med anledning af det yrkande, som under diskussionen blifvit gjordt af den värde representanten från Upsala län, hvilken ville bifalla Friherre von Schultzenheims reservation, hvarutinnan är föreslaget, att *två* femtedelar af bränvinsmedlen skulle lemnas till landstingen och en femtedel till hushållningssällskapen, tillåter jag mig att få hos Herr Talmannen hemställa, huruvida ens detta förslag kan komma under ompröfning. Detta är nemligen en alldeles ny fråga, om hvilken icke Bevilnings-Utskottet varit i tillfälle yttra sig, och som ej står i sammanhang med hvad motionärerne föreslagit.

Jag anser mig icke böra vidare taga Kammarrens tid i anspråk, utan ber blott att få tillstyrka bifall till Utskottets hemställan i nu föredragna första punkt, hvilken endast afser Herr Johan Olssons motion.

Herr Ribbing: I likhet med den nästföregående talaren vill äfven jag uttrycka den åsigt, att jag anser att den tid kan inträffa, då giltiga skäl kunna finnas för att till Staten indraga eller till dess inkomster göra de s. k. bränvinsmedlen, men att jag icke tror, det denna tid ännu har inträdt, eller att de i ämnet väckta motionerna äro af beskaffenhet att böra rubba den nu stadgade fördelningen af dessa medel. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att genom en mängd nya lagstiftningsåtgärder, t. ex. näringsfriheten, friheten i afseende på handel o. s. v., hafva inom en jemförelsevis mycket kort tid städerna mistat flera betydande och för

dem väsendtliga fördelar och hjälpmedel till sitt bestånd, som de förut egde. Under sådana förhållanden tror jag icke det är öfverensstämmande med hela landets välförstådda intresse att så skynda med lagförändringar i samma syfte och till städernas nackdel, att man riskerar, att flera eller färre af dem icke länge kunna ega bestånd. Man kan visserligen säga, att de stadskommuner, som icke kunna hålla sig uppe oberoende af sådana privilegier, gerna må gå under. Jag för min del har ingenting emot en sådan åsigt, men jag vill erinra om, att ett påskyndande eller bråd-störtande i detta fall kommer att medföra olägenheter icke blott för de försvinnande städerna utan för hela landet. Man behöfver blott tänka sig, hvilken ofantlig massa fattighjon skulle uppstå och öfversvämma landet, om en eller flera af våra städer icke vidare kunde existera i sin verksamhet. I det anförda torde således ligga ett skäl för den mening, jag uttalat, att städerna icke *nu* böra mista den proportionerliga andel af dessa medel de för närvarande erhålla.

Ett annat skäl är att städerna ställt en mängd af sina anordningar och företag efter den inkomst de beräknat sig få af medlen. Jag vill icke, såsom jag redan nämnt, bestrida, att en *framtida* indragning af mer-bemälda medel till Statsverket kan hafva skäl för sig, men med den nyss-nämnda serien af lagförändringar, alla inverkan till nackdel för städerna, tror jag icke man bör alltför mycket skynda. Skulle städerna komma att erhålla ringa eller ingen fördel af bränvinsminuteringen och utskänkningen, så kunde följden deraf dessutom lätt blifva den, att städerna alldeles upphörde med bränvinsförsäljningen, hvarigenom naturligtvis krogrörelsen komme att utfövas på landsbygden, något som jag icke tror skulle vara för landtbefolkningen nyttigt och välkommet.

En annan viss följd häraf vore äfven den, att städerna skulle förlora det intresse de nu ega att väl och ordentligt sköta bränvinsminuteringen. Jag anser nemligen, att man härvid måste taga äfven den enskilda fördelen så mycket i beräkning, att man icke gör sig för säker på, att städerna skola vilja riktigt handhafva minuteringen, antingen de derpå hade vinst eller ej, utan att möjligen genom en brådstartad förändring i förevarande afseende ett tillbakaskridande kunde inträffa i den fördelaktiga inverkan på den allmänna sedligheten och moraliteten, som vår bränvinslagstiftning och dess handhafvande åsyftar och på ett jemförelsevis nyttigt sätt bragt i fullbordan.

En föregående talare har yrkat bifall till Herr Hæggströms reservation, hvaruti föreslås en succesiv indragning af de ifrågavarande medlen till Statsverket, och såsom grund härför åberopat, att det allmännas fördel har berättigade anspråk på företräde framför den enskildes. Denna sats är visserligen fullt riktig, men tål dock härvid den lilla modifikation eller erinran, att det allmänna skulle komma att lida, om garantierna för allmän sedlighet och ordning borttagas, eller om nödigt, åtminstone temporärt, understöd för nyttiga och önskvärda institutioner inom samhället undanryckes dessa institutioner. Friherre von Schulzenheim har välbetänkt erinrat om, att den till landstingen anslagna andelen af dessa medel är af den aldra största vikt och nödvändighet för landstingsinstitutionen och dess befastande, och på samma sätt samt af samma skäl tror jag, att det icke kan vara skäl frånrycka städerna den hjälp de i detta

afseende åtnjuta; ty min öfvertygelse är, att icke enskilda landsting eller städer, utan landet i sin helhet skall komma att derpå blifva lidande, om dessa institutioner försvagas.

På de skäl jag anført yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Trägårdh: Med afseende på det nära sammanhang, hvori första och andra punkterna stå till hvarandra, får jag hemställa, huruvida de icke må på en gång komma under diskussion.

Med anledning af Herr Trägårdhs hemställan beslöt Kammarerna, på framställning af Herr Talmannen, att jemväl den under nu ifrågakommande 24 § förekommande andra punkten, innefattande en hemställan af Utskottet i anledning af Herr Lars Daniel Anderssons motion, skulle i sammanhang med 1:sta punkten behandlas; och blef i anledning häraf 2:dra punkten nu föredragen, hvarefter ordet ånyo lemnades åt:

Herr Trägårdh: Då denna fråga riksdag efter riksdag varit föremål för öfverläggningar, anser jag det ej vara ur vägen att erinra om hvad vid en föregående riksdag deruti förekommit. Jag tillåter mig att t. ex. uppläsa några ord af Bevillnings-Utskottet vid 1867 års riksdag. Det heter uti dess Betänkande: "i betraktande af det nyttiga sätt, hvarpå dessa medel i allmänhet uti städerna användts, samt de betydliga företagen, hvilka inom flera städer blifvit med tillhjälp af bränvinsförsäljningsavgifterna påbörjade, anser Utskottet, att en minskning i städernas andel uti nämnda afgifter, åtminstone för närvarande, skulle komma att medföra de mest kännbara olägenheter". På dessa i korthet anförda skäl har Utskottet afstyrkt de framställningar, som då blifvit gjorda, att de tre femtedelarna af ifrågakommande afgifter skulle städerna fräntagas.

Mig veterligen har ingen ändring i förhållandena sedan 1867 inträdt; och då dessutom Kammarernas ledamöter nu äro till största delen desamma som då, hoppas och yrkar jag, att Kammarerna äfven, i konsekvens med dess förra beslut i ämnet, måtte afslå de framställningar, motionärerna gjort.

Landet och städerna hafva så många intressen gemensamma, att mig synes bättre, att de ömsesidigt understödja än stjälpa hvarandra.

Herr P. Olsson: Vid detta tillfälle kan jag icke underlåta att uttala, huru djupt jag beklagar, det man, så snart anledning dertill gifves, sträfvar att inkräkta på städernas rätt. Jag har nyligen hört af många röster förklaras, att städerna eller deras myndigheter icke skulle förstå eller hafva rätt att bestämma hvad som för städerna vore nyttigt och lämpligt i fråga om utskänkning och utminuterung af bränvin. Man söker att göra städerna till smutshålor, uti hvilka man kan kasta tillsammans allt det elände, som man sjelf ej vill dras med. Och nu söker man äfven beröfva städerna de inkomster, som hufvudsakligen användts att emot de sorgliga följderna, som bränvinsupandets medför, upprätthålla ordningen inom samhället. Jag fruktar, att dessa försök, som alltjemt upprepas, och

hvilka äro lika obefogade som onyttiga, omsider skola hafva den betänkliga följden att göra klyftan emellan städernas och landsbygdens representanter allt större. Man må gerna vara benägen att tyda allt till det bästa. Dock tror jag, att denna benägenhet blir otillräcklig beträffande dessa beklagliga förhållanden, så mycket beklagligare som, om man betraktar motionerna, man skall finna, att den ena motionären grundat sitt förslag på någonting som *han kallar* för "rättvisa och billighet." Hvad menar motionären med dessa uttryck: rättvisa och billighet? Han tyckes anse för rätt och billigt att taga ifrån städerna en inkomst, som de för närvarande på lagliga grunder ega, samt tillägga andra kommuner eller hela landet denna inkomst. Man skulle dock med skäl kunna fråga, om detta utvisar ett redigt och sundt begrepp om rättvisa och billighet.

En reservant emot Utskottets Betänkande säger, att de ifrågavarande medlen icke nöjaktigt redovisas, hvaraf han sluter till, att de skola illa eller åtminstone mindre nyttigt användas. För denna sin uppgift har han likväl icke anfört några bevis, hvarföre man ock skulle kunna inskränka sig till att endast fordra bevisning. Erfarenheten visar dock, att denna inkomst i de aldra flesta fall blifvit använd till allmännyttiga företag. Jag vill fråga reservanten, om han icke har sig bekant, att så verkligen är förhållandet. Den ena staden använder denna inkomst till jernvägar, en annan till uppförande af skolhus och så vidare. Äro ej dessa saker allmännyttiga? Samme reservant säger, att öfver dessa medels användande af hushållnings-sällskapen och landstingen icke hvilat något mörker, och att det derföre vore viktigt, att dessa institutioner erhöles dem. Det är ganska riktigt. Derföre hafva äfven såväl hushållnings-sällskapen som landstingen erhållit inkomst af dessa medel. Men den förenämnda reservanten är icke nöjd med hvad dessa institutioner redan fått, utan har nu äfven föreslagit, att städerna skola mista en del af sin andel till *deras* förmån. Men skulle man icke med lika stort skäl kunna säga, att lika väl som hushållningssällskapen och landstingen städerna äfven äro i behof af dessa inkomster, så mycket mera till och med som städerna just på dem hafva grundat åtskilliga företag.

Jag har sagt — och jag upprepar det — att de motiv, man begagnar för sina försök att taga ifrån städerna dessa inkomster, som dem lagligen tillhöra, på sätt och vis äro högeligen sorgliga, och för min del befarar jag icke heller, att förslaget derom skall af Riksdagen bifallas. Jag kan icke föreställa mig, att Riksdagen i dess helhet kan komma att godkänna ett sådant förslag, utan jag hoppas och tror, att det måtte komma att stadna vid blotta försöket. Men oaktadt jag sålunda icke befarar, att städerna skola fräntagas hvad som är deras lagliga rätt, beklagar jag ändå dessa hvarje riksdag återkommande försök, emedan de visa genom hvilka medel somliga af landsbygdens representanter tro sig böra bevaka landets intresse.

För min del tror jag likväl det vara af den aldra största vikt, att vi kunna hysa ett ömsesidigt förtroende till hvarandra och arbeta för befrämjande af våra gemensamma intressen. Och det torde ej kunna bestridas, att, likasom det ligger i städernas intresse, att landet får bibehålla sina rättigheter oqvalda, så måste det äfven ligga i landtbefolkningens intresse

att se till, att städerna få behålla sina rättigheter och derigenom framskrida i utveckling.

Våra intressen äro således gemensamma, och därför beklagar jag dessa försök till ingrepp i någondera sidans lagliga rättigheter samt yrkar för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Olof Nilsson: Hvad beträffar första punkten, så förenar jag mig till alla delar uti Herr Ahlgrens anförande, med yrkande om bifall till samma punkt.

Hvad åter den andra punkten angår, så finnas städer, hvilka äro omgifna af flera socknar, uti hvilka det ej finnes något utskänknings- eller minuteringsställe, och dessa städer åtnjuta sålunda alltför stora inkomster härigenom på de andra kommunernas bekostnad.

Beträffande Utskottets yttrande, att städerna eljest behöfde låna till större företag och uppblomstring, så förefinnes ju samma behof på landet. Landsbygden får till och med vidkännas långt större kostnader för väg- och brobyggnader än städerna. På grund af hvad jag nu anført, yrkar jag för min del afslag å andra punkten af Betänkandet och bifall till Herr Lars Daniel Anderssons motion.

Herr Björck: Jag har förgäfvets sökt att göra klart för mig, hvarföre denna fråga ständigt skall återkomma. Olägenheterna derutaf hafva af en föregående talare blifvit så väl utvecklade, att jag derom icke behöfver vara särdeles vidlyftig, och de torde äfven ligga i så öppen dag, att hvar och en inser, det föreställningarne om den vinst, som möjligen skulle tillskyndas landsbygden, måste vara oriktiga, vid betraktande af alla de bedröfliga följder, som, på sätt af den åberopade talaren blifvit visadt, denna agitation emot en af städernas inkomster ovilkorligen måste medföra. Jag tror, att, om man vill söka efter en förklaring till denna agitation, man skall nödgas antaga, att grunden dertill icke är någon annan än den, att man icke gjort rätt klart för sig sjelfva sammanhanget emellan uppkomsten af denna befattning och dess ändamål samt användande.

Bränvinslagstiftningen innefattar, såsom man torde erinra sig, en afvikelse ifrån all annan speciallagstiftning. Dess ändamål är att i möjligaste mått förekomma missbruk af starka drycker. Detta kan ske på två sätt, dels derigenom att det fördyras medelst påläggande af höga afgifter, och dels genom försvårande af tillgång till dessa varor. En hvar inser likväl — hvad erfarenheten äfven gifver vid handen — att det på intetdera af dessa sätt är möjligt att fullständigt komma till målet. Hvad är det, som man fördenskull ansett sig berättigad fordra? Jo! endast att den näring, som, så att säga, bär skulden till bränvinets missbruk och följderna deraf, sjelf skall bota hvad den brutit. För detta ändamål ansåg man sig berättigad att derpå lägga en särskild beskattning, för att dymedelst söka afhjelpa de svåra olägenheter, som med densamma voro oskiljaktigt förenade. På sådant sätt uppkom först denna slags beskattning i städerna Jönköping och Göteborg. Man fann der eländet ibland den fattigare klassen tillväxa i hög grad till följd af det onaturliga bruket af bränvin, utan att
man

man egde medel att hämma det. Man fann fattigvårds-tungan ökas i betydlig mån och kände tyngden af ökad fattigdom och af värden om barnen till dem, som öfverlemnadt sig åt bränvinets missbruk; man måste inrätta skolor för dessa barn, för att genom moralisk uppfostran söka frälsa det uppväxande släktet från fädernes förderf. Men man fann tillika, att stadens finanser derigenom skulle i grund förstöras. Då ingick man till Kongl. Maj:t med en underdånig ansökan att få bränvinsförsäljningen ordnad efter enahanda grunder, som sedermera gjort sig allmänt gällande, och på grund af den ekonomiska lagstiftningsrätten, som tillhörde konungen, medgafs detta. Sålunda uppkom denna beskattning och sådant var ändamålet dermed. Så länge skatten användes till detta ändamål, så kan man ej säga annat, än att den hvilar på rättslig grund, i det att en skadlig rörelse sjelf bör beskatta sig och, såvidt möjligt, upphäfva sin egen skadliga verkan. Uteslutande från denna synpunkt bör saken betraktas. Säger man, att fattigvården är en för hela riket gemensam angelägenhet, så har man utan tvifvel fullkomligt rätt deruti, men först sedan man tillämpat en sådan grundsats, hvilken hittills knappt blifvit uttalad, och först då Staten jemväl föklarar sig villig öfvertaga folkskolan kan det vara billigt att indraga dessa inkomster ifrån städerna, ty i samma stund, som man det gjorde, skulle äfven Staten eller ock länet nödgas öfvertaga fattigvården och folkskolan. Vill man gå in derpå, då medgifver jag, att den föreslagna indragningen kan hafva skäl för sig, men eljest torde det icke kunna förnekas, att den, som har skadan af en sak, ock bör få åtnjuta den dermed möjligen förenade fördelen. Jag föreställer mig, att, om man ser saken på detta sätt, som, efter min öfvertygelse, är det enda rätta, rättvisan och billigheten skola finnas vara icke på deras sida, som vilja hafva en ändring, utan på deras, hvilka önska bibehålla det bestående.

Jag kan väl ej neka till, att denna beskattning äfven skulle kunna vara en statsskatt. Den vore i sådant fall en accis och således enligt grundlagen af bevillnings natur. Men om den sålunda skulle ingå till Staten, måste man äfven underkasta sig de konsekvenser, som deraf skulle uppstå. Då man säger, att Statens inkomster icke äro tillräckliga att fylla dess behof, utan att den måste taga i anspråk äfven denna inkomst såsom en del af bevillningen, så följer häraf, att auktionerna å försäljningsrättigheterna äfven måste hållas för Statens räkning. Men Staten kan icke vara berättigad att för uppdrifvande af sina inkomster ockra på svagheten och lasten samt kasta på kommunen skyldigheten att bota skadorna och försörja de försupne samt underhålla och uppfostra deras barn. Staten måste åtminstone då medgifva, att städerna, om de skola sjelfva sörja för sin fattigvård och sitt folkskoleväsende och se bördan af dessa onera förökad genom ifrågavarande näring, förklaras berättigade att lägga denna skatt till grund för deras kommunalutskylder och taga densamma i anspråk i likhet med den allmänna bevillningen. Genom en sådan omgång blir förhållandet ungefär hvad det nu är, eller att en till två femtedelar af inkomsten frångår städerna; men det öfriga kvarstagnar i städernas kassor.

Hufvudsaken är således, att, i den mån bränvinsförsäljningen alstrar fattigdom och elände, lagstiftningen äfven, i konsekvens härmed, måste

vara berättigad att vidtaga särskilda åtgärder för att lindra och afhjelpa dessa olägenheter, samt att den korporation, som vidkännes olägenheterna, berättigas disponera medlen för deras afhjelpande. Och härom tror jag icke det kan sägas annat, än att det är billigt och rätt.

På dessa skäl tror jag sålunda, att Utskottets förslag bör vinna bifall; och jag vågar hoppas, att, om ock några svaga efterdyningar af den mening, som framkallat ifrågavarande motioner, äfven framdeles skulle låta sig förnimmas, agitationen i denna fråga dock i det stora hela snart måtte blifva främmande för Representationen.

Herr Friherre Alströmer: Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att då man vill förminska städernas andel uti ifrågavarande afgifter, man alltför mycket förbiser, att genom användandet deraf densamma kommer icke blott städerna utan äfven landsbygden till godo. Kan man till exempel påstå, att då man med denna andel bidragit till uppförande af en läroverksbyggnad, sådant gagnar uteslutande staden? Och ännu mera gäller detta på de ställen der bränvinsförsäljningsafgiften blifvit anslagen till en jernvägsbyggnad eller annat kommunikationsmedel. Med erinran härom får jag yrka bifall till Betänkandet.

Herr Medin: Ehuru jag vid tvänne riksdagar väckt motion i detta ämne, hade jag ej ämnat deri yttra mig, om icke den värde ledamoten från Helsingborg genom sitt uppträdande dertill uppfordrat mig. Han har nästan ömt betonat det fasligt orätta i att städerna icke skulle få bibehålla sin andel i afgiften. Jag disputerar ej att den användes väl. Men månne ej landet ock skulle kunna använda den väl? När landtbrukarne, som ofta nog icke hafva några utskänkningsställen att tillgå, fara in till närmaste stad och der uppköpa större kvantiteter bränvin, så förmodar jag, att den minsta delen deraf förtäres i staden. Man tager bränvinet till landet, och om det nu är ett så förderfligt ondt, som man påstår, så får nog landet sin dryga del deraf, både i dryckenskap och fattigdom. Man säger, att städerna hafva så stora utgifter. Har ej också landet det? Det finnes ingen stadskommunens utgiftspost, som ej ock betungar landet, undantagande möjligen den för polisinrättningen. Och att städerna ensamma skola draga vinst af bränvinsförsäljningen anser jag derföre vara alldeles orätt, och jag tror, att städernas representanter icke borde så oblidt bedöma motionen, ty om de sjelfva vore landsboar, skulle de utan tvifvel sjunga på en annan ton. För min del vill jag blott uttrycka det, att jag tror mig utan samvetsförebärse kunna i denna sak handla på ena eller andra sättet, och att alltså den argumentation som man ifrån sådan synpunkt riktat emot landsortsrepresentanterna saknar all giltighet.

Herr Kinmanson: Ehuru Kammaren redan kan vara uttröttad af det myckna talet om bränvinsförsäljning, må det likväl tillåtas mig, som ej i detta ämne yttrat mig, att uttala min tanke. Den förda diskussionen visar tydligen, att lagstiftningen i fråga om försäljning af bränvin råkat i vissa delar in på afvägar. Det kan ej anses vara riktigt att utbjuda försäljningsrätten på offentlig auktion och derigenom åt den högstbjudande

öfverlåta utöfningen af ett yrke. Om nu de afgifna motionerna hade gått i den riktning, att de åsyftat återföra lagstiftningen på en annan väg; om man till exempel syftat derhän att lämpliga personer borde inom kommunerna antagas att förestå utskänkningsrörelsen, att dessa skulle taxeras för det antal kannor, de ansågos kunna utskänka, och att afgift sedermera erlades till visst belopp för kannan, — ett dylikt förslag skulle jag för min del villigt understödja. Nu åter hafva motionärerna icke antydtt något sådant. De önska endast en olika fördelning af afgifterna eller dessas indragning till Statsverket; och såsom motiv uppgifves af dem båda, att, som det heter, superiets aftagande derigenom skulle befordras. Det må likväl härvid anmärkas såsom högst besynnerligt, om superiet skulle förminskas endast derigenom att afgifterna öfverflyttades från städernas kassor till Statsverkets eller derigenom att större andelar öfverlemnades åt landstingen och hushållningssällskapen. Under utvecklingen af sina förslag i dessa hänseenden har man tillika yrkat, att redovisning för afgifterna utaf bränvinsförsäljningen borde ingå till länsstyrelserna för att granskas. På dessa sätt skulle emellertid den i Utskottets Betänkande antydda karakteren af nuvarande bränvinsförsäljningsavgifter och deraf härflytande förhållanden undergå den mest väsendtliga förändring. Staten skulle komma att hålla högsta uppsigten öfver alla näringsställen och utdela inkomsten af desamma eller behålla denna inkomst för egen räkning. Vi erinra oss, att bränvinstillverkningen förr varit ett regale, och äro säkerligen ej benägne att återföra den dit. Men det synes nästan, som skulle det kunna återstå att göra bränvinsutskänknigen till ett Kronans monopol, att låta Staten uppträda som en stor krögare — om detta uttryck tillåtes mig — för att öfvervaka och kontrollera utskänkningsrörelsen, bestämma om näringsställens indragning eller tillkomsten af nya, förordna om försäljningsavgifternas belopp samt granska redovisningen öfver dessas uppbörd och användande. Allt detta vore dock något så olyckligt, att jag vågar hoppas att Riksdagen derifrån skall förskona landet. Jag yrkar bifall till Betänkandet.

Herr Treffenberg: Jag har begärt ordet endast med anledning af ett yttrande utaf Herr Medin, att de kommunala skatterna tynga lika hårdt på landsbygdens befolkning som på städernas. Jag ber i detta hänseende endast få upplysa, hurusom enligt landshöfdingarnes embetsberättelse för åren 1860—1865 den ojemförligt mest tryckande af alla kommunalutskylder, den för fattigvården, i detta hänseende gestaltade sig så, att andelen, på person räknadt, af afgifterna för fattigvården i medeltal besteg sig i stad till 2 R:dr 79 öre och på landet till endast 73 öre, och att alltså skatten tynger ungefär 4 gånger så mycket på städernas innevånare som på landsbygdens.

Herr Hæggström: Då ingen vederlagt de skäl, som jag framställt i min reservation, inskränker jag mig till att yrka bifall till densamma.

Herr Vougt: Jag skulle visserligen icke behöfva taga till ordet till förmån för städerna, sedan så mycket blifvit i afseende härå anfördt; men

det skulle måhända se besynnerligt ut, om man låte sådana yttranden obemärkt passera, som det hvilket här blifvit fäldt, att städerna icke ega *någon rätt* till dessa ifrågavarande afgifter. Jag ber likväl få erinra derom, att i gamla tider fanns något, som hette burskap och som för vissa yrkesidkare medförde rätt att utskänka brännvin. Jag vet visserligen, att denna rätt numera är betagen bryggare med flera, som deraf voro i åtnjutande; men den har funnits, och de historiska data, som härom lemna fullständig utredning, återfinnas i riksdagshandlingarne på 1850-talet.

Herr Per Eriksson från Gefleborgs län: I afseende på första punkten af det föredragna Utlåtandet har jag ingen anmärkning att göra; men beträffande den andra får jag på de i Friherre von Schulzenheims reservation anförda grunder yrka afslag å Betänkandet och bifall till reservationen.

Ötverläggningen förklarades vara slutad. I afseende å första punkten hade yrkanden blifvit gjorda på dels bifall till Utskottets hemställan, dels afslag derå jemte bifall till det förslag, som rörande ifrågavarande paragraf blifvit framställt i Herr G. Hægströms vid Betänkandet fogade reservation, dels ock afslag å Utskottets hemställan i förening med bifall till det förslag, som Herr Friherre von Schulzenheim i sin reservation framställt. I enlighet med dessa yrkanden framställdes propositioner, och förklarade Herr Talmannen sig anse propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Då emellertid votering begärdes, blef, efter fattadt beslut att Herr Hægströms reservation skulle uppställas såsom kontraposition, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet, i anledning af Herr Johan Olssons motion, hemställt under § 24 i dess Betänkande N:o 13,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som i afseende å nämnda paragraf blifvit framställt i Herr G. Hægströms vid Utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen utföll med 129 ja och 32 nej; i följd hvaraf Kammarren bifallit Utskottets ifrågavarande hemställan.

Hvad åter andra punkten beträffade, hade yrkanden blifvit gjorda såväl på bifall till Utskottets hemställan som på afslag derå och bifall till det i Herr Lars Daniel Anderssons motion framställda förslaget. I enlighet med dessa yrkanden framställdes propositioner, af hvilka den på bifall till Utskottets hemställan förklarades vara med öfvervägande ja besvarad; och var alltså jemlikt detta förklarande Utskottets hemställan af Kammarren bifallet.

Utskottets hemställan angående §§ 41, 44 och 45 i merberörda förordning.

Herr Bergström: Emot Utskottets hemställan i denna punkt har jag först att göra en formel anmärkning. Då i samma punkt afhandlas en fråga af kriminärättslig natur, nemligen den om skärpande af bestraffning för öfverträdelse af bränvinsförsäljningsförordningen, tror jag, att för dess handläggning bort ifrågakomma en sammansättning af Bevillnings-Utskottet med Lag-Utskottet. Under ständsriksdagarne handlades likartade frågor aldrig annorledes än uti sålunda sammansatt Utskott. Men jag vill destomindre på denna anmärkning grunda något yrkande, som jag hoppas, att BetänkanDET i denna punkt äfven ty förutan skall af Kammaren afslås. Det egentliga motiv, hvarpå Utskottets hemställan stödjer sig, är det, att, om de för ifrågavarande förseelse ådömda böter skola till följd af bristande tillgång undergå förvandling, förvandlingsstraffet skulle blifva allt för långt till följd af den högre skala för sådan förvandling, som genom nya strafflagen blifvit införd. För min del kan jag ej finna detta motiv giltigt. Att bestämma bötesbeloppet efter förvandlingsstraffet är uppenbarligen att vända upp och ned på förhållandet. För öfrigt är jag alls icke böjd att skärpa ifrågavarande straffbestämmelser, dem jag snarare skulle önska mildrade. Jag ser alls intet skäl, hvarföre särskildt denna förseelse skulle påkalla ökad bestraffning. Konseqvensen deraf skulle blifva förhöjningar gång efter annan i det oändliga. För dem, som mäktat betala sina böter, skulle det medföra ohjelpig ekonomisk undergång, hvilket ju icke lärer till vinst för det allmänna. Och i allt fall torde syftemålet väsendtligen förfelas till följd af den tveksamhet, som vid domstolarne otvifvelaktigt skulle uppstå att tillämpa det strängaste ansvaret, då det står i deras magt att använda ett lindrigare inom den gifna latituden.

På dessa grunder får jag hemställa, att Kammaren ville afslå Bevillnings-Utskottets Betänkaude i denna punkt.

Herr Staaff: Jag instämmer helt och hållet i Herr Bergströms yrkande och ber särskildt få fästa uppmärksamheten dervid, att det stadgande, som här är i fråga, afser en handling, som till sitt begrepp och i sig sjelf icke är brottslig men som blifvit det uteslutande dertill, att lagen förbjuder och belägger den med straff. Följden här af är den, att det allmänna föreställningssättet, särdeles hos dem hvilka icke kunna bedöma lagens grund utan endast taga råd af sin naturliga rättskänsla, icke i detta fall står på lagens utan på den tilltalades sida, och att derigenom är synnerligen svårt att i förekommande fall erhålla nödiga upplysningar till vägledning för sitt omdöme. Jag tror ock, att en hvar, som i detta ämne har någon erfarenhet, skall medgifva, att uti inga andra mål så ofta förekomma tredska och undanflykter hos den tilltalade, sanningens fördöljande hos vittnena. Vill man nu genom skärpande af straffet ytterligare öka denna obenägenhet emot lagen, så har man all utsigt att lyckas. För närvarande är den dock sådan, att den låter sig tillämpas, utan att alltför mycket stöta folkets opinion för hufvudet; men i fall af straffförhöjning förespar jag såsom sjelf domare, att svårigheterna för be-

visnings åstadkommande skulle tillväxa och de falska edgångarne ökas i oerhörd grad.

Med Herr Staaff instämde Herr *August Danielsson*.

Herr Per Eriksson från Gefleborgs län: Det är ej mera än tre år sedan ifrågavarande böter skärptes; och följderna deraf hafva ej dröjt att visa sig uti de af den siste talaren påpekade förhållanden. Om man nu ytterligare skulle öka straffet, kan man frukta det värsta, och då för öfrigt jag icke kan inse, hvarföre bötesbeloppet skulle rättas efter förvandlingsstraffet, så får jag för min del yrka afslag å Betänkandet.

Herr Östman: De Svenska lagarne kunna i allmänhet berömmas för sin humanitet; men ett undantag derifrån utgör likväl tvifvelsutänkt lagstiftningen i fråga om bränvinsförsäljning. Jag tror icke, att man vidare bör fortgå på den drakoniska väg man här inslagit, utan betrakta dessa förseelser på samma sätt som alla andra, snarare lindrigare än motsatsen; och med anledning häraf får jag yrka afslag å Utskottets Utlåtande.

Herr Per Nilsson från Christianstads län: Äfven jag anser, att de nuvarande straffbestämmelserna äro fullt tillräckliga, och dessutom tror jag, att den föreslagna förhöjningen af böterna, utan att i någon mån förminska lönnkrögeriet, endast skulle verka derhän, att flera falska edgångar skulle ega rum än hittills. Därföre yrkar jag för min del afslag å Utskottets hemställan.

Herr Hierta: Den diskussion, som redan förekommit, synes så tydligt hafva tillkännagifvit Kammararens tänkesätt angående det okloka tillstyrkande Utskottet här gjort, att jag anser onödigt att ytterligare orda derom, utan inskränker jag mig till att instämma i Herrar Bergströms, Staaffs med fleres yrkanden om afslag.

Herr Ahlgren: För att icke onödigtvis förlänga diskussionen förenar jag mig med den näst föregående talaren Herr Hierta i hans yrkande på afslag.

Herr Hörnfeldt: Äfven jag ber att få förena mig med Herr Ahlgren.

Herr Anders Eriksson: När ingen yttrat sig för bifall till Utskottets hemställan, så förenar jag mig helt enkelt med dem, som yrkat afslag, alldenstund jag anser de förut stadgade bötesbeloppen vara tillräckliga.

Herr Uhr: Jag kan icke underlåta att tillkännagifva, det jag erfar en ganska stor lättnad, då vi hunnit till sista punkten af detta "spirituela" Betänkande, och för att så fort som möjligt få slut på diskussionen, inskränker jag mig till att helt enkelt instämma med föregående talare.

Herr Per Persson från Gefleborgs län: Äfven jag yrkar afslag å detta Utskotts-Betänkande och hufvudsakligen på de skäl, som af Herr Per Eriksson å sidan 20 blifvit anförda.

Herr Jonas Jonasson från Calmar län: Bland alla nu befintliga författningar finnes knappt någon, som så mycket öfverträdes som den nu ifrågavarande. Inom en kommun i Calmar län funnos år 1867 lönnkrogar på icke mindre än 16 särskilda ställen, och kommunen måste genom kommunalstämma besluta att af kommunens kassa betala vittnen och kostnader som åklagaren blef ådömd i brist af bevisning och kommunalnämnden i hvar sina distrikt anmälde, hvarefter stämningen utfärdades o. s. v., och detta fortfar ännu. Då en har försonat sitt brott i några dagar, så börjar en annan, och det blir icke annat än förakt och gäck af denna slappa lag. Bland alla de brott, som på landsbygden förekomma, torde det knappt vara ett enda, som icke har sin rot i lönnkrögeriet, och att detta kan florera beror hufvudsakligen derpå, att straffbestämmelserna äro för små. Derföre anser jag det vara nödvändigt att dessa straffbestämmelser skärpas, om det någonsin skall blifva slut på allt det elände som man nu har tillfälle att se såväl i min ort som på andra ställen å landsbygden, och såvida man önskar, att sedlighet någonsin skall vinna fast grund i landsorten. På denna grund kan jag icke annat än yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Ekenstam: Jag förenar mig med Herr Jonas Jonasson och yrkar bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Öfverläggningen förklarades vara slutad. Derunder hade yrkats dels bifall och dels afslag å Utskottets hemställan, i enlighet med hvilka yrkanden Herr Talmannen jemväl framställde propositioner. Af dessa propositioner förklarades den på afslag besvarad med öfvervägande ja; men då votering begärdes, blef för densammas anställande följande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet, i anledning af Herr Hasselrots motion, under §§ 41, 44 och 45 hemställt i dess Betänkande N:o 13,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Omröstningen utföll med 23 ja och 116 nej; i följd hvaraf Kammarerna afslagit Utskottets hemställan.

Efter det att denna utgång af voteringen blifvit för Kammarerna tillkännagifven, begärde

Herr Staaft ordet och yttrade: Jag tager mig friheten hos Herr Talmannen anhålla, att, då tiden redan börjat lida mot middagstimmen, och det Betänkande, som nu skulle till öfverläggning företagas, är sär-

deles både långt och viktigt, samt dessutom först i går på listan framflyttades, hvadan flere, som föreställt sig att det icke så fort skulle förekomma, icke nu tagit med sig de handlingar, som de för diskussionen kunna behöfva, ärendet måtte till eftermiddagen uppskjutas.

Herr Talmannen hemställde, huruvida Kammarens ledamöter nu behagade åtskiljas och då svaret härå utföll jakande, blef nu kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m. föredragningen afbruten, för att åter fortsättas vid det aftonsammanträde, som blifvit anslaget till

Kl. 6 e. m.

§ 4.

Vid detta sammanträde leddes Kammarens förhandlingar af Herr vice Talmannen; och förekom dervid enligt föredragningslistan Stats-Utskottets Utlåtande N:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställningar om anvisande af anslag för skogsväsendet samt om fastställande af utgifts-stater för skogsstyrelsen, skogsstaten och skogsläroverken.

Sedan *första punktens första moment* blifvit föredraget, begärde

Herr Björck ordet, och yttrade: Jag tror icke, att någon reda uti öfverläggningen kan åstadkommas, med mindre alla fyra momenten under första punkten på en gång föredragas. Frågan kan nemligen icke behandlas i sin allmänlighet, så länge endast det moment, som afser skogsdirektören och hans lönevillkor, blifvit föredraget; och det torde derför vara nödvändigt att föredragningen göres så omfattande, att man kan inlåta sig på förslaget i dess helhet. Sedan framställning härom skett, anholder jag ånyo om ordet.

Herr vice Talmannen framställde proposition enligt detta förslag, och beslöt Kammaren, att samtliga momenten i första punkten skulle i ett sammanhang föredragas. Uppläsning skedde derefter jemväl af *mom. b)*, *c)* och *d)* i *förevarande första punkt*; och sedan denna uppläsning försiggått, yttrade vidare

Herr Björck: På sätt Kammaren troligen inhemtat, finnes vid detta Utlåtande fogad en reservation, hvilken upptager det Utlåtande, som Stats-Utskottets första afdelning hade uppställt och för sin del tillstyrkt till antagande af Utskottet. Vid behandlingen inom Utskottet blef det dock förkastadt. För min del tror jag likväl, att denna reservation innehåller antagliga skäl för de deri framställda grunder, enligt hvilka en annan organisation af skogsstaten och dess styrelse än den af Kongl. Maj:t föreslagna bör tillvägabringas. Kongl. Maj:ts förslag afser att för vård af skogsstatens angelägenheter bilda en centralstyrelse, d. v. s. en styrelse, ställd midt emellan Regeringen och de verkställande tjänstemännen, en

styrelse, der klagan af och öfver tjänstemännen skulle kunna föras och öfver hvars beslut besvär finge hos Kongl. Maj:t fullföljas. Med denna styrelse skulle blifva förenade alla de olägenheter, som vidlåda centralmyndigheter, men dertill skulle komma äfven andra, beroende af beskaffenheten utaf den förvaltning, som af styrelsen skulle omhänderhafvas.

Om man ser på post-, tull-, telegraf- och jernvägs-trafikstyrelserna, så kan man väl finna, att de såsom centralmyndigheter kunna uppfylla sina åligganden på ett sätt, som någorlunda motsvarar de fordringar, dem de äro afsedda att fylla. Om man gör sig reda för de göromål, som falla under dessa styrelser, så finner man, att de bestå i vissa bestämda uppdrag, riktade på ett visst mål. Sålunda afser poststyrelsen blott att genom sina tjänstemän emottaga och afsända bref och genom dem emottaga uppbörderna för portoafgifterna. Styrelsen kan med tjänstemännen stå i jemn och omedelbar kommunikation och behöfver icke dertill någon mellanhand, och kontrollen beror endast af skriftliga handlingar. Enahanda är förhållandet med de öfriga uppräknade styrelserna, ty kommunikationen emellan dem och tjänstemännen är densamma, och för hvarje tjänsteåtgärd lemnar allmänheten å sin sida ett viktigt bidrag till kontrollen.

Med skogsstyrelsen är förhållandet helt annat. Den skulle hafva en förvaltning i orterna, hvilken sönderfaller i många delar och icke i hvarje ögonblick leder till något resultat och icke heller är underkastad någon omedelbar kontroll eller någon sådan, dertill allmänheten kan lemna något väsendtligt bidrag; ty de flesta göromålen, hvilka tillkomma dess tjänstemän, äro af beskaffenhet att de undandraga sig all annan kontroll, än den som beror af inspektion eller inquisition, eller ock af särskild känedom om ortens förhållanden. Skogsbetjeningen skall verkställa skogshyggen. Är det möjligt för styrelsen att kontrollera detta? De skola föranstalta om försäljning af hvad som blifvit hugget; kan detta af styrelsen kontrolleras? I följd af denna försäljning uppstå fordringar; kan styrelsen kontrollera att dessa indrifvas? Då således kontrollen icke kan af styrelsen verkställas, måste den ske genom utskickade resande tjänstemän, som skola inspektera skogarne. Att kontrollen, på detta sätt anordnad, endast kan afse resultaten af skogsvården, men icke dess detaljer, måste en hvar medgifva; men om den ock i det hänseende den kan medföra verkan blir nöjaktig, så kan den anordnas på samma sätt, äfven under de förhållanden reservanternes förslag afser, ehuru detta äfven i afseende på nämnda del af kontrollen gör denna mera omedelbar och ständig. Det vetenskapliga elementet i skogskulturen kan dock erfordra en sammanhållning; men därför behöfves icke en särskild styrelse, utan torde för nämnda ändamål kunna, på sätt i reservationen är närmare utveckladt, inrättas en byrå under Finans-departementet.

Det torde således vara klart, att ett förslag till en sådan organisation, hvarigenom alla de göromål, jag nämnt, kunna uppfyllas, måste hafva företräde framför ett förslag, med hvilket ett sådant förhållande omöjligen kan ega rum. Reservationen afser, att skogsstaten skulle så ordnas, att i hvarje län (utom Norrland, hvarom tills vidare icke är fråga), funnes tillräcklig personal för utförande af de till skogsvården hörande göromål, men icke med så hög bildning att de gjorde anspråk på att endast öfvervaka arbetet, utan vore villiga att sjelfva deltaga i ledningen af arbetet

i egenskap af arbetsinspektorer. Om desse erhöle den direkta förvaltningen och för kontrollen anställdes en oberoende tjänsteman, som icke vore belastad med omedelbar tillsyn öfver arbetets verkställande, så tror jag, att förvaltningen skulle blifva ändamålsenligare och kontrollen bättre än genom de af Regeringen afsedda skogsinspektörerne. Jag föreställer mig att på detta sätt en verklig förvaltning skulle uppkomma och vara tillräckligt kontrollerad. Öfveruppsigten borde åter läggas under Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som sålunda skulle erhålla icke blott uppbörd af penningemedel och granskning af redovisningar utan äfven inseendet öfver värden om skogarne.

Kongl. Maj:ts och reservanternes förslag skilja sig således från hvarandra hufvudsakligen deri, att det förra afser en centralmyndighet, som, för att utöfva sin verksamhet, behöfver en mellanhand, och som icke skulle få befattning med saken i hela dess omfång, hvarigenom skulle ytterligare påkallas en reglering af göromålen emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och styrelsen och föranleda konflikter emellan dem. Det andra förslaget åter går derpå ut, att arbetsinspektorer skulle följa och verkställa alla arbeten, som blefvo dem uppdragna, och att kontrollanter, hvilka sjelfve icke hade någon redovisningsskyldighet, skulle tillse, att arbetsinspektörerne uppfyllde sina pligter och meddela dem nödiga upplysningar. Derjemte borde, för att undanrödja invändningen derom att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sakna tillräcklig insigt i det rent vetenskapliga af skogsväsendet, i Finans-departementet anställas en eller flere sakkunnige personer, hvilka i detta hänseende utöfvade ledningen; och då behovet visade sig sådant fordra, kunde det bildas en särskild byrå under nämnda departement, hvilken afdelning skulle kunna fullgöra allt hvad i nämnda hänseende kunde ifrågasättas.

För mig är det dock en hufvudsak, att vid detta tillfälle, då det gäller att organisera en ny stat, fasthålla de åsichter, hvilka jag i dylika frågor sökt göra gällande och det med den framgång, att Riksdagen för Kongl. Maj:t anmält, att Riksdagen ansåg den förändring i förvaltningen nödig, att mellaninstanserna förenklades; och om i den derom aflåtna skrifvelsen icke uttryckligen anhölls att de borde borttagas, så antyddes åtminstone att de inom kort borde upphöra. Under sådana förhållanden torde det icke vara skäl att åvägbringa en ny inrättning af alldeles enahanda beskaffenhet och med alldeles samma omgångar som dessa utdömda centralmyndigheter.

Uti reservationen har uppmärksamheten fästats på de speciela förhållanden, hvilka i Norrland ega rum. Der gäller det hufvudsakligen att tillgodogöra dervarande skogstillgångar på det för Staten förmånligaste sätt, och då torde det icke kunna bestridas, att af den der anställda skogsbetjeningen fordras hufvudsakligen kännedom om lokala förhållanden. En sådan lokalkännedom finnes icke ens hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes, och huru kan man då antaga att den skulle kunna finnas hos en styrelse i Stockholm? Denna skulle icke ens kunna granska en reseräkning af en skogstjänsteman, med mindre denne följt de större landsvägarne; och om styrelsen finge en sådan räkning, skulle den icke kunna afgöra om den till sina faktiska förhållanden vore riktig. Huru skulle styrelsen då kunna följa med förfarandet af desse tjänstemän, af

hvilka i väsendtlig mån beror om Staten i detta hänseende får hvad densamma rätteligen tillkommer. Styrelsen måste då genom införande af spioneringssystem skaffa sig underrättelser och utöfva kontroll; men äfven om man ville taga sin tillflykt dertill, skulle Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunna uträtta ofantligt mycket mera än denna Stockholms-styrelse. Jag föreställer mig således, att man icke på fullt allvar kan ifrågasätta att skilja Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrland från denna förvaltning, och detsamma kan äfven i många hänseenden sägas om mellersta och södra Sverige. Man har klagat öfver att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke lyckats i sina åtgärder, äfven sedan de till sin disposition fått tjenstemän med tillräcklig bildning. Denna klagan torde dock vara alltför tidig. Deraf att hushållningen med Statens skogar blifvit på annat sätt ordnad, följer icke att man under den närmaste tiden får vänta någon ökad afkomst af skogarne. På samma grund skulle man då kunna säga, att alla skogstjenstemän i medlersta och södra Sverige icke duga till något, enär de icke kunnat åstadkomma någon inkomst för Staten. Jag tror således icke, att man ur denna synpunkt kan göra någon grundad invändning mot reservationen, och minst någon som icke i lika mån kommer att drabba styrelsen.

Jag vågar icke vara vidlyftigare, men ber att få förklara, att jag icke med min röst kan biträda inrättandet af en ny administration på samma grunder som de förutvarande, och hvilken skulle blifva lika olämplig som de bestående, och i vissa fall vida olämpligare. Jag anhåller derföre om proposition å bifall till reservationen, hvilken lyder så: "Att Riksdagen måtte i underdånighet anmäla, att den funnit sig icke kunna lemna bifall till inrättande af en skogsstyrelse och till ordnande af skogsstaten i enlighet med det af Kongl. Maj:t framställda förslag; men att Riksdagen deremot funnit skäl antaga:

att skogsstaten i Norrland bör ordnas i hufvudsaklig likhet med hvad högstberörda förslag afer; dock så att densamma ställes under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes omedelbara förmanskap;

att i det öfriga landet vid skogsstaten, som äfven der bör stå under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förmanskap, böra såsom verkställande anställas personer i besittning af erforderliga insigter i skogsläran; och att åt dem anvisas distrikt, hvilka till omfånget icke äro vidlyftigare, än att de sjelfve, med underlydande biträden, der så nödigt finnes, kunna öfvervaka utförandet af de nödiga arbetena;

att en jägmästare i hvarje län, utom Norrland, bör anställas såsom kontrollerande och för den allmänna skogsvården i länet ansvarig;

att en särskild tjensteman i Finans-departementet tillsättes för att tillhandagå Departementschefen med upplysningar och i öfrigt fullgöra hvad Kongl. Maj:t kan finna vara nödigt, på det att det vetenskapliga elementet i skogskulturen må uppehållas och utvecklas samt enhet i planerna för skogskulturen ernås; och att Riksdagen fördenskull anhåller att nådigt förslag till skogsväsendets ordnande, i enlighet med nu anförda grunder, måtte nästkommande Riksdag föreläggas; samt

att, jemte det nuvarande anslaget till skogsplanterings-kassan från Riksstaten uteslutes, Riksdagen må för skogsstyrelsens och skogsstatens aflöning under år 1870 på Riksstatens Sjunde Hufvudtitel uppföra, till

Kongl. Maj:ts disposition, ett belopp motsvarande de för innevarande år dertill anvisade anslag för skogsstyrelsen 17,300 R:dr och för skogsstaten 160,665 R:dr, eller tillhopa 177,965 R:dr, deri inberäknade indelta räntor till ett värde af 900 R:dr.“

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Frågan om ordnandet af förvaltningen utaf våra skogar har så länge stått på dagordningen här i landet, att det är på tiden, att vi komma till ett resultat i detta hänseende, och är det detta som afses med Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga Proposition. Denna Proposition afser att ordna skogsstyrelsen, icke, på sätt den siste talaren antydde, på ett nytt sätt, utan hufvudsakligen i öfverensstämmelse med hvad förut finnes stadgad och hvilket tillkommit på grund af Riksdagens egna önskningsar. Till en början anhåller jag att få meddela Kammaren några upplysningar angående denna styrelses historiska tillkomst; jag håller mig nemligen först vid bemälda styrelse, emedan Herr Björck i sin af flera andra biträdda reservation till en början hemställt, att Riksdagen icke måtte gilla Kongl. Maj:ts förslag i fråga om organisationen af densamma. Det torde för de flesta bland denna Kammars ledamöter vara bekant, att år 1856 tillsattes en komité för att utreda förhållandet med skogarne i riket, samt att denna komité afgifvit ett betänkande, innehållande förslag såväl till styrelse som ock till ordnande af skogsförvaltningen i allmänhet. Detta förslag öfverlemnade Kongl. Maj:t till 1856—1858 årens Riksdag, och uttalade tillika såsom sin åsigt, att en skogsstyrelse borde i hufvudstaden inrättas; äfvensom Kongl. Maj:t afgaf förslag huru en sådan styrelse borde ordnas. Uti en skrifvelse i Februari månad 1858 förklarade Rikets Ständer, att de väl icke kunnat ingå i pröfning af den föreslagna styrelsens sammansättning, men uttryckte emellertid den åsigt, att värden om våra skogar kräfde inrättandet af en dylik särskild styrelse. På grund häraf inrättade Kongl. Maj:t i Januari månad 1859 den nuvarande skogsstyrelsen, hvars verksamhet till en början var mycket inskränkt, enär densamma, innan ännu instruktion var utarbetad, icke kunde taga annat än en mera oväsentlig befattning med skogarne i riket. Den förre ärade talaren vidrörde visserligen helt kort Riksdagens nämnda skrifvelse af år 1858, men sökte tillika bortresonnera all betydelse af densamma, under förmenande att nämnda skrifvelse innehölle allenast en af Rikets Ständer uttalad åsigt, som icke så strängt behöfde vidhållas; men deremot tycktes samme talare alldeles hafva förbiset en annan Rikets Ständers skrifvelse, som i annat fall, och derest den varit af honom ihågkommen, bort hafva gjort det för honom nära nog omöjligt att framkomma med ett förslag, som i så väsendtlig grad strider emot de af Rikets Ständer förut uttalade åsikter i fråga om ordnandet af skogsförvaltningen. Jag menar nemligen Rikets Ständers skrifvelse af den 25 November 1863. Vid nämnda riksdag framkommo åtskilliga enskilda framställningar rörande ordnandet af skogarne i landet, såväl hvad anginge Norrland som mellersta och södra delarne af riket, hvilka framställningar gjordes till föremål för allvarliga och vidlyftiga förhandlingar hos Ständerna och slutligen föranledde en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, uti hvilken Rikets Ständer uttalade följande, hvilket, såvidt jag annars kan fatta rätt, temligen klart uttrycker den san-

ning, att en skogsstyrelse måste finnas för att taga vård om skogarne i riket. Rikets Ständer uttala nemligen i nämnda skrifvelse, att Kronans öfverloppsmarker och oafvittrade skogar i de 6 norra länen, hvilka dertill finnas tjenliga, må förklaras för kronoparker och ställas under vård och förvaltning af *skogsstyrelsen*; att, sedan häradsallmänning blifvit genom *skogsstyrelsens* försorg till regelbunden hushållning indelad, densamma må, under uppgifna vilkor, under *skogsstyrelsens* uppsigt vårdas och förvaltas; samt slutligen att skogar å kungsgårdar, kungsladugårdar, till Kronan indragna boställen samt andra hemman och lägenheter, hvilka förvaltas eller äro utarrenderade för Kronans räkning, må, med vissa gifna föreskrifter, likaledes ställas under särskild vård och förvaltning af *skogsstyrelsen*.

Af denna skrifvelse synes således tydligen framgå, att Rikets Ständer för sin del uttalat den åsigt, att våra allmänna skogar böra ställas under en styrelses vård och förvaltning. Sedan detta Rikets Ständers beslut var fattadt och till Kongl. Maj:t inkommet, utfärdade Kongl. Maj:t nu gällande förordning om skogshushållning i riket, uti ingressen till hvilken förordning Kongl. Maj:t säger, att densamma blifvit utfärdad i öfverensstämmelse med de af Rikets Ständer angifna grunder, och återfinnas i öfrigt uti nämnda författning åtskilliga äfven i 1863 års underdåniga skrifvelse omförmälda beslut. Jag vågar derföre påstå, att det förslag, som nu genom den Kongl. Propositionen framlägges, icke är något nytt förslag, utan ett sådant, hvilket helt och hållet stödjer sig på Rikets Ständers i ämnet uttalade åsikter och i enlighet dermed utkomna författningar. Skulle nu ett sådant förslag, som reservationen innehåller, vinna Riksdagens bifall, så skulle dermed den grund sönderryckas, hvarpå man hittills arbetat, allt hvad hittills vidgjorts i saken blifva så godt som ogjordt, och förhållandet med skogsförvaltningen i riket återställas i samma mindre tillfredsställande skick som förut. Om derföre Riksdagen vill vidhålla den kontinuitet, som man har rätt att fordra af en lagstiftande församling, så bör den icke heller upprifva hvad föregående Riksdagar i ämnet beslutat.

Jag vill nu med några ord påpeka olämpligheten af den organisation, som den förre ärade talaren till ersättning för skogsstyrelsen föreslagit. Enligt Herr Björcks förslag skulle det vetenskapliga elementet i skogsstyrelsen representeras af Chefen för Finans-departementet med ett tekniskt biträde, samt den kontrollerande befattningen öfverlemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Hvad nu till en början angår det vetenskapliga elementet i förvaltningen, så hafva reservanterna föreslagit att i Finans-departementet skulle inrättas en byrå, hvarest, under chefsens omedelbara förmanskap, skulle anställas ett tekniskt biträde med uppdrag att tillhandagå departementschefen med råd och upplysningar, att granska planer för skogsbruket och park-indelningar, att åt skogsbetjeningen meddela underrättelser om sådant, som kan finnas vara för dem ledande och upplysande, att granska deras årliga berättelser, samt att, på begäran af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och efter departementschefens förordnande, företaga undersökningar, der sådana af särskilda omständigheter påkallas, äfvensom att, efter det Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes årliga medelsrequisitioner inkommit, upprätta förslag till fördelning af de för skogshushållningen anslagna medel. Enligt detta förslag skulle således på Chefens för

Finans-departementet omedelbara ansvar hvarje skogsindelning pröfvas; och tror jag ensamt denna omständighet vara tillräcklig för att visa omöjligheten att åstadkomma något sådant som reservanterna åsyftat. Vidare skulle hvarje förändring i skogshushållningsplanen, med ett ord allt sådant som i minsta mån erfordrar skogsvetenskaplig bildning, blifva föremål för pröfning af finansministern eller det hos honom anställda tekniska bitrådet; men jag föreställer mig att detta icke skall blifva möjligt, och hvad jag bestämdt vågar påstå är, att till en sådan pröfning erfordras större detaljkänedom i hithörande ämnen, än som står åtminstone den nuvarande chefen till buds.

Den kontrollerande delen af förvaltningen skulle deremot öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Genom 1838 års instruktion är skogsstaten ställd under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förmanskap. Att denna förvaltning, som sålunda sönderdelas mellan 24 särskilda myndigheter, icke kan bedrifvas med den kraft, som man har rätt att fordra af en dylik förvaltning, är temligen säkert; och ehuru jag är förvissad derom, att hvar och en af våra landshöfdingar med nit och omsorg sökt gå till mötes de fordringar man på dem kunnat ställa, så har det dock, äfven med den bästa vilja, icke varit dem möjligt att medhinna denna kontroll, helst man icke kan begära att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande häruti skall kunna ega någon större detaljkänedom.

Vidare hafva reservanterna föreslagit, att, i stället för skogs-inspektörer skulle i hvart län anställas en särskild jägmästare. Jag vill med anledning häraf fästa uppmärksamheten derpå, att i mellersta och södra Sverige finnas sju län, der blott en tjänsteman är anställd, enär skogarne inom dessa län äro så få, att deras vård icke påkallar större jägeripersonal. I dessa län torde således reservanternas förslag icke vara tillämpligt, enär det skulle vara förenadt med onödig dyrhet att i dessa län anställa en särskild jägmästare såsom kontrollerande tjänsteman. Man skulle således sammanbringa flera län till ett gemensamt inspektions-distrikt, men då är man ju inne på den skogs-inspektion som innefattas i Kongl. Maj:ts förslag. Enligt detta förslag skulle nemligen landet indelas i ett visst antal inspektions-distrikter, hvarest kontrollen och uppsigten öfver skogsförvaltningen skulle anförtros åt en s. k. skogsinspektör. Planen till denna organisation är hufvudsakligen henstad från andra länder, der skogsförvaltningen står på en hög ståndpunkt, och hvarest denna organisation visat sig ändamålsenlig; och kan jag icke finna annat, än att det är bättre att hemta dylika organisationsplaner från länder, der erfarenheten i dessa ämnen redan är stadgad, än att på egen hand uppgöra ett alldeles nytt förslag till kontroll.

Herr Björck och med honom de öfrige reservanterne hafva anmärkt, att man bör till följd af skilda förhållanden meddela olika föreskrifter för mellersta och södra Sverige samt Norrland, hvarjemte de uttalat, att skogsstaten i Norrland bör ordnas i hufvudsaklig likhet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit. För min del kan jag dock icke fatta, hvarföre icke Kongl. Maj:ts organisationsförslag skulle i sin tillämpning vara lika ändamålsenligt i öfriga delar af riket som i Norrland; och om reservationen får anses innefatta ett erkännande deraf, att förslaget är lämpligt och ändamålsenligt hvad Norrland angår, så har jag svårt att inse, hvarföre man

icke skulle våga försöket dermed äfven i öfriga delar af riket. Det förefaller mig dessutom, som om Kongl. Maj:ts förslag, utom det att detsamma är bygd på nuvarande förhållanden, i hvad angår skogsstyrelsen och jägmästarne, dessutom är till sina grunder så enkelt, att det icke bör åsidosättas för ett förslag af den invecklade beskaffenhet, som reservanternas organisationsplan synes mig vara. Jag kan nemligen icke föreställa mig, att det kan vara lämpligt att söndersplittra förvaltningen och kontrollen öfver Statens egendom på 24 olika händer.

I afseende å nu föredragna punkten skulle visserligen åtskilligt kunna vara att tillägga till besvarande af hvad den förre talaren i ämnet anfört och reservationen innehåller, men då jag icke vill alltför mycket upptaga Kammarens tid, anhåller jag blott att ytterligare få tillägga några ord. I första punkten har Utskottet föreslagit, att generaldirektören måtte i stället erhålla namnet af skogsdirektör, äfvensom hemställt om nedsättning i hans lön. Kongl. Maj:ts Proposition innefattar blott bibehållande af nuvarande förhållanden, deremot, såvidt jag kunnat erfara, anmärkning icke förekommit. Då emellertid äfven Utskottet ansett någon ersättning i lönen icke kunna eller böra ega rum under den nuvarande generaldirektörens tid, och då, vid jembörelse med hans vederlikar, man icke kan påstå att bemälda embetsman är för högt aflönad, så har jag icke af Utskottets skäl funnit anledning att frångå Kongl. Maj:ts Proposition, men detta är i allt fall en fråga, som är oberoende af sjelfva organisationsförslaget.

I andra punkten har Utskottet föreslagit, att Riksdagen må i underdånighet anmäla, att Riksdagen ansett alla embeten och tjänster vid skogsstyrelsen och skogsstaten för närvarande böra endast på förordnande tills vidare eller på kort tid — högst fem år — tillsättas. Med Utskottet instämmer jag deri, att de ifrågavarande tjänstemännen icke böra ega fast anställning, så att de icke skulle kunna utan genom ransakning och dom från tjensten skiljas, utan anser jag tvärtom rätt, att dessa tjänstemän endast böra tillsättas på förordnande, så att man må vara oförhindrad att vidtaga de förändringar, som kunna påkallas, ty liksom en enskild person icke gerna för alltid antager en förvaltare, så tror jag äfven, att Staten handlar rätt, då den gör dessa tjänstemän afsättliga; men deremot kan jag ingalunda finna det lämpligt att, på sätt Utskottet hemställt, dessa tjänstemän skulle anställas på viss kort tid, högst fem år, utan har jag trott att, om tjänstemännen ställas på förordnande, detta är allt hvad i sådant hänseende kan erfordras. För närvarande är också, med undantag af allenast tio jägeritjänstemän, vid skogsstaten anställda personer endast tills vidare förordnade. Jag skulle derföre tro, att, om Kammaren i öfrigt bifaller Kongl. Maj:ts Proposition, det blifver tillfyllest, om Kammaren, med bibehållande af orden: "endast på förordnande", utesluter de derefter följande orden: "eller för kort tid, högst fem år".

Emot tredje punkten i Utskottets förslag kan jag icke hafva någon anmärkning att framställa, då detsamma öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts Proposition, men hvad deremot fjerde punkten beträffar, så anhåller jag, att Kammaren ville utesluta de kursiverade orden: "för år 1870". Det är nemligen klart att, för att kunna vidtaga kloka och ändamåls-

enliga förvaltningsåtgärder, någon mera säkerhet erfordras, än hvad ett allenast på ett år i sender stäldt anslag erbjuder; och då, på sätt det blifvit ifrågasatt, en stor del af anslaget till skogsstaten kommer att uppföras såsom reservationsanslag, synes mig, att dessa ord: "för år 1870" böra uteslutas. Derest Kongl. Maj:ts Proposition i öfrigt af Riksdagen bifalles, skulle dessa orden lägga hinder i vägen för att åstadkomma de förändringar och omflyttningar af tjänstemän, som af den nya organisationen skulle blifva en följd. Med den nu föreslagna ändringen ber jag att Kammaren i öfrigt måtte bifalla Utskottets hemställan i fjerde punkten.

Slutligen vågar jag lägga Kammaren på sinnet att icke åter affärda denna fråga på ett sätt, att vid denna riksdag ingenting blefve i detta ärende vidjordt.

Här har nu arbetats under loppet af tio år på frågans lösning i full öfverensstämmelse med de åsikter Riksdagen uttalat; och när nu Kongl. Maj:t vänder sig till Representationen med begäran, att densamma jemte Kongl. Maj:t skall slutligen ordna denna angelägenhet, hoppas jag, att de anspråk Kongl. Maj:t sälunda i en vigtig fosterländsk fråga ställer på Representationen skola af denna värdigt motsvaras.

Herr Hörnfeldt: Jag har reserverat mig emot Utskottets förevarande Betänkande, emedan jag tyckt mig finna, att den nuvarande förvaltningen af skogsväsendet hvarken är lämplig eller gagnelig. Den synes mig icke vara det, emedan efter mitt begrepp måste vara svårt, om icke omöjligt för en styrelse i Stockholm att öfver de allmänna skogarnes kultur och vård utöfva den kontroll, som är nödvändig, om af dem skall kunna hemtas någon inkomst. Deremot bör det enligt mitt förmenande snarare kunna antagas, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall hafva större lokal- och i detta hänseende personalkänedom, och jag tror derföre, att, om skogarne ställdes under deras förmanskap, förvaltningen skulle blifva bättre samt resultatet af densamma fördelaktigare och mera vinstgifvande, än nu är förhållandet.

Med anledning häraf och på de skäl derjemte, som nu blifvit anförda af Herr Björck, tager jag mig friheten yrka afslag å Utskottets Utlåtande och bifall till reservationen.

Herr *Erik Olsson* instämde.

Herr Grefve Posse: Det är oss alla bekant, att, utom den redan afgjorda frågan om utgiftsstat för postverket, på Riksdagens bord ännu hvilat till afgörande förslag till organisationer af icke mindre än trenne stora stater, nemligen tullstaten, jernvägstrafikstaten och den nu förevarande. Jag vågar verkligen betvifla, att Riksdagen och Stats-Utskottet, på hvars behandling dessa frågor bero, förmå under en riksdagsperiod förskaffa sig en så fullständig inblick i fyra stora verks alla förhållanden af sins emellan ganska olikartad beskaffenhet, att Riksdagen kan i detalj ordna och bestämma om dessa staters organisation för framtiden. Jag tror deremot, att Riksdagen bäst fattar sin kallelse med afseende å dessa
frågor

frågor, derigenom att Riksdagen i stora drag bestämmer, huru de böra ordnas, men icke i detalj besluta för hvarje särskild tjänstegrad. Jag vågar, som sagdt är, antaga, att detta vore mera än vi förmå. Åtminstone skulle det förundra mig mycket, om majoriteten i Kammaren haft tid att göra sig med ett så vidlyftigt ärende fullt förtrogen. Detta är således den ståndpunkt jag i principielt hänseende intager i fråga om sättet för behandlingen af dessa stora organisationsförslag.

Hvad nu särskildt beträffar frågan om skogsstyrelsen, tillåter jag mig att i korthet framställa de olika förslag, som i detta hänseende blifvit underställda Riksdagens pröfning. Kongl. Maj:t har föreslagit, att skogsförvaltningen skulle ordnas under en särskild skogsstyrelse, hvilken sorterade under Finans-departementet, och att under denna styrelse skulle stå 6 skogsinspektörer, 75 jägmästare och 160 kronojägare. Detta är verkligen en mycket enkel organisation, som äfven blifvit af andra länder accepterad. Reservanternes förslag går åter ut derpå, att Kongl. Maj:t i dess Finans-departement borde anställa en särskild byråchef, som skulle vara ställd under finansministerns omedelbara förmanskap; att vidare, med undantag för Norrland, der den af Kongl. Maj:t föreslagna indelningen af skogsstaten vunnit reservanternes godkännande, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i allmänhet skulle vara förmän för tillsynen af de allmänna skogarne, en hvar för sitt län; samt att slutligen under dem skulle stå särskilde jägmästare en i hvarje län och under dessa åter andra skogstjenstemän. Jag har icke kunnat dela reservanternas uppfattning om ändamålsenligheten af en dylik organisation och jag har icke heller biträdt den inom Stats-Utskottet. Så vidt jag fattade diskussionen inom Utskottet, afsåg man med denna förändrade anordning af förvaltningen hufvudsakligen att undvika en mellaninstans. Jag hörde verkligen ej under öfverläggningen der och jag har egentligen icke heller här hört något *ekonomiskt* skäl anföras såsom anledning, hvarför man heldre borde fästa sig vid reservanternes förslag. Det torde också blifva svårt nog att visa, att deras förslag blefve billigare. Man ser, att Kongl. Maj:t nöjer sig med sex skogsinspektörer och reservanterne vilja endast bibehålla en dylik skogstjensteman för Norrland. Deremot påyrka de anställande i rikets öfriga delar af en jägmästare i hvarje län, som skulle ersätta dessa inspektörer. Skogsinspektörerna äro föreslagna till en aflöning dels af 4,000 R:dr, dels 3,000 R:dr om året, och föga antagligt är, att de ifrågakämlde jägmästarne skulle kunna förses med mindre lön än 3,000 R:dr. Man ser der genast en betydligt högre utgift. Då jag frånräknar Norrland, återstå nemligen 20 län, som vardera skulle få en särskild jägmästare. Således har man der en summa af 60,000 R:dr, som erfordras till aflöning af denna personal, hvilket med tillägg af lön för skogsinspektören i Norrland, som reservanterne bibehållit, utgör tillsammans 64,000 R:dr, då deremot de af Kongl. Maj:t föreslagna sex skogsinspektörerne blott kosta 20,000 R:dr om året eller 44,000 R:dr mindre. Icke heller är det antagligt, att med den af reservanterne tillämnade organisationen revierförvaltningen blefve billigare, än om den ordnades på sätt Kongl. Maj:t ansett lämpligt; och lika litet, att den närmaste tillsyn öfver skogarne, som skogvaktarne skulle utöfva, blefve mera begränsad hvarken till personalen eller aflöningskostnaden.

För mig är det alldeles uppenbart, att reservanternes förslag måste leda till betydligt ökad kostnad för Staten. Kongl. Maj:ts förslag har den förtjensten, att det är byggt på grunder, som göra organisationen både enkel och billig. Om jag i *det* afseendet skulle framställa någon anmärkning emot det Kongl. förslaget, så vore det måhända den, att enligt detsamma utgiftsstaten sannolikt är beräknad alltför billig, ty det är icke gerna antagligt, att i längden en fullt god skogsförvaltning kan fås för en så liten summa. Men jag ser icke något rimligt skäl, hvarföre Staten, mera än andra jordegare, bör afsäga sig de fördelar, som egendomen kan bringa egaren. I sådant fall bör dock Staten, likasom hvarje annan jordegare, förskjuta nödigt förlagskapital och bestrida erforderliga förvaltningskostnader för att sålunda verkligen komma i besittning af den tillgång dessa egendomar erbjuda. Vi kunna väl vara temligen ense om, att Statens skogsförvaltning hittills lemnat mycket öfrigt att önska. Detta ogynnsamma resultat har uppkommit af många skäl, hvaribland man icke bör förbise det viktigaste eller landets långa utsträckning och svårigheten att erhålla ett system för skogsförvaltningen, som vore lika tillämpligt längst i norr som längst i söder. För rikets nordligare bygder är knappast antagligt, att man någonsin behöfver hafva någon skogsförvaltning, som afser den egentliga skogskulturen. Der gäller det i främsta rummet att skydda Kronans egendom. Deremot är i den mellersta och södra delen af landet utan tvivel af högsta vikt, att vi, i likhet med vår närmaste granne i söder, tillgodogöra oss de fördelar, som Statens skogar erbjuda, om de kultiveras, vårdas och handteras rätt.

Jag har hört yttras, att det icke vore möjligt att få förtroende för en organisation af skogsväsendet, byggd på grundsatsen af särskild skogsstyrelse, derföre att den nuvarande styrelsens verksamhet icke visat de resultat, som man af densamma haft rätt att hoppas och förvänta. Jag tror, att i detta omdöme ligger ganska mycken orättvisa. Man bör tvifvelsutan taga i öfvervägande, att denna styrelse, som varit inrättad sedan år 1859, ännu i denna stund icke eger någon instruktion; att den ej har någon kompetens och ej vet hvad rätt den verkligen må ega att ingripa i de frågor, som tillhöra dess förvaltning. Den är ställd i mellanhand mellan Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvilka hitintills innehaft magten och öfverinseendet öfver Statens skogar. Och om man mot den nuvarande skogsstyrelsen framkastar besyrligheten för bristande förmåga om vården af dessa skogar och att de ej inbringa något, riktar jag samma besyrlighet emot Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, ty dessa hafva under åratals tid haft dessa skogar ställda under sin förvaltning och de hafva praktiskt visat sig icke kunna öfver dem utöfva den tillsyn som vederbör; — och det är knappast att begära att de skulle kunna det.

Oaktadt jag har för mig klart, att skogsförvaltningen blir dyrare, om den skall rätt handhafvas, synes mig således, att, då Staten eger 2,000,000 tunnland skog, Staten bör taga vara på denna tillgång och söka uppbringa den till högsta möjliga afkastning, ty att skogarne, om de skötas väl, skola gifva god inkomst, lära vara otvifvelaktigt.

Om jag nu öfvergår till det förslag Utskottet framställt i den nu föredragna första punkten af Betänkandet, har Herr Statsrådet och Chefen för Finans-departementet i afseende å mom. a anmärkt, att enligt detsamma

chefen för skogsstyrelsen skulle komma att benämnas skogsdirektör i stället för generaldirektör med en aflöning af blott 6,000 R:dr, då Kongl. Maj:t begärt 7,000 R:dr. Det kan väl tyckas vara temligen likgiltigt, om denne tjänsteman har benämningen "generaldirektör" eller "skogsdirektör". Emellertid har Utskottet valt den sednare, egentligen för att antyda, att Utskottet ej velat anse chefen för skogsstyrelsen och hans embete såsom någon mellaninstans. Jag kan således icke finna skäl att härutinnan tillstyrka någon förändring och får därför yrka bifall till Utskottets förslag i denna del.

Hvad mom. b. vidkommer, har Herr Statsrådet framställt anmärkning mot hvad deri förekommer om meddelande af förordnande på kort tid af högst fem år. Denna anmärkning finner jag deremot mera giltig, och jag vill för min del icke motsätta mig de ifrågakämda ordens uteslutande. Jag begagnar tillfället att uttala min tillfredsställelse deröfver, att Herr Finansministern hyst och sökt göra gällande den uppfattning af dessa tjänstemän, att de icke, såsom andra tjenare hos Staten, må betrakta tjänsten såsom sin egendom, utan att de kunna från densamma skiljas, när helst skäl dertill förefinnes. I detta moment anhåller jag således om godkännande af Utskottets hemställan med uteslutande af orden: "på kort tid, högst fem år".

Mom. c tillstyrker jag till antagande oförändradt.

Beträffande slutligen mom. d, så har Herr Statsrådet och Chefen för Finans-departementet ansett, att Utskottets förslag om anvisande af de till skogsstyrelsens och skogsstatens aflöning af Kongl. Maj:t äskade belopp för blott år 1870 icke borde med detta inskränkande vilkor godkännas. Jag är för min del icke berättigad att bestrida Herr Finansministerns yrkande om ändring i detta hänseende, emedan jag icke erkänner någon skillnad mellan de ordinarie och extra anslagen på statsregleringen. Icke heller hyser jag någon synnerlig förhoppning, att denna skogsstat skall kunna nedsättas till det mindre belopp, som här blifvit förutsatt såsom möjligt. Jag vill således icke bestrida, att ur mom. d orden: "för år 1870" uteslutas.

Herr Siljeström: Ehuru jag icke kan smickra mig med att ega någon detaljkännedom rörande detta ämne, vågar jag likväl för ett ögonblick anhålla om Kammarrens öfverseende, då jag går att anföra ett skäl, som synes mig tala till förmån för Stats-Utskottets förslag framför det, som blifvit förordadt af den förste talaren och omfattats af reservanterne i Utskottet.

Jag kan mycket väl förklara den motvilja, som den ärade talaren har att se ett nytt centralt embetsverk uppstå, vid betraktande af de tjänstfulla bemödanden han gjort just för att åstadkomma en öfvergång från denna form af förvaltningen till en verklig byråstyrelse — bemödanden som ingen kan högre än jag uppskatta. I förevarande fall har han emellertid velat lägga den väsendtliga uppsigten öfver skogsväsendet hos Konungens Befallningshafvande i orterna. Men man må nu tänka hvad man vill om lämpligheten af att utvidga den s. k. landtregeringens befogenhet och om önskvärdheten af de centrala embetsverkens omorganisation eller förändring till byråer under statsdepartementen, så synes det mig

likväl här vid lag vara viktigare att se till det praktiska behovet, än att fästa sig vid den ena eller andra teorien, som man kan vara benägen och i allmänhet hafva skäl att hylla. För min del finner jag en afgjord skillnad emellan det förhållande, då fråga är om en *gammal* förvaltning, som redan vunnit stadga och der hufvudsaken är att upprätthålla den jemna gången af hvad som redan finnes, och det, då fråga är om en *ny* organisation; och af sednare slaget är onekligen skogsstyrelsen. Vi stå i sjelfva verket i vårt land endast vid tröskeln af en ordnad skogshushållning; allt återstår att göra; kunskap behöfver spridas, exempel gifvas, god tillsyn öfvas. Under sådana förhållanden är framför allt enhet, sammanhang, kraft i ärendenas ledning af nöden; och just därför anser jag för min del, att en särskild styrelse icke blott är behöfelig utan i högsta grad nödvändig, såvida man skall kunna hoppas några goda praktiska resultat. Jag tror deremot ingalunda, att skogsförvaltningen skulle i någon mån motsvara hvad man deraf hoppas och väntar för utvecklingen af den för vårt fosterland så viktiga skogshushållningen, om densamma ställdes på den lösliga grund, som — jag tillåter mig säga det — otvifvelaktigt skulle blifva följden af ett bifall till reservanternes förslag. Då för öfrigt en sådan organisation af skogsväsendet, som Utskottet tillstyrkt, alldeles icke synes mig, på sätt Herr Björck förmenat, lägga något ökad hinder i vägen för införandet af byråsystemet, enär ju en förändring eller indragning af detta centrala embetsverk i en framtid kan ske lika väl som af andra likartade förvaltande verk, föreställer jag mig, att det likväl *under tiden* endast vore till fördel, om ett sådant centralt embetsverk funnes, som kunde utbilda skogsförvaltningen till en punkt, hvarifrån man med mera hopp om framgång kunde öfvergå till det andra förvaltnings-systemet.

På sådan grund och utan att ingå i några detaljer i afseende på sjelfva skogshushållningen, som andra talare bättre förmå att utreda, anser jag för min del, att man har allt skäl att omfatta Utskottets förslag framför reservanternas. En tid kan komma, då förhållandena gestalta sig annorlunda; men för närvarande instämmer jag i den anhållan om bifall till Utskottets förslag, som nyss af Utskottets Herr ordförande blifvit framställd.

Herr Lundström: Då här är fråga om en reorganisation af styrelsen för skogsväsendet, tror jag för min del, att man först och främst bör tillse, om den styrelse, som finnes, varit olämplig och således en ny i stället bör åstadkommas, eller om man bör återgå till hvad man haft förut, men då icke funnit sig belåten med. I detta fall lär något synnerligt godt vitsord svärligen kunna lemnas åt den skogsförvaltning, som besörjdes af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Vi känna alla, hvilka klagomål som öfver allt framställdes öfver det sätt, hvarpå skötseln af de allmänna skogarne blef handhafd under den tid, då dessa skogar voro ställda under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes omedelbara tillsyn och öfverinseende. Följden blef ock den, att en särskild skogsstyrelse inrättades, hvilken nu fortgått i tio år. Men under hela denna tid har sagda styrelse icke varit försatt i en sådan ställning, att den kunnat fullgöra allt hvad man möjligtvis haft skäl att af densamma förvänta. Det är be-

kant att någon instruktion för de allmänna skogarnes vård och skötsel ännu icke blifvit för styrelsen utfärdad, och att den som finnes har undergått sådana förändringar, att vederbörande derutinnan icke kunnat komma till någon klarhet. Vidare ha nu en särskild skogskomit  for Norrland, som har att afgifva utlåtande om skogsväsendet i dessa trakter, men denna komité har derom ännu icke afgifvit något yttrande, och således har den nuvarande styrelsen icke heller i detta hänseende haft något att stödja sig vid. Jag tror således icke, att man med skäl kan instämma i reservanternas åsigt, att den nuvarande organisationen af skogsförvaltningen b r upphäfvas och att man i stället bör återgå till det gamla systemet, som, efter hvad jag redan antydt, icke lemnat några bättre resultat. Man kan också icke med fog begära, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med sina öfriga magtpåliggande och mångskiftande bestyr skall kunna egna den noggranna vård och omtanke om de allmänna skogarne, som en för detta ändamål särskildt inrättad styrelse. Och jag ser för min del ingen omöjlighet, att denna styrelse må kunna genom sina tienstemen skaffa sig den personal- och lokalk nneedom, som erfordras. Lika väl kunde man då säga detsamma om våra andra centrala embetsverk i hufvudstaden, t. ex. general-landtm terikontoret m. fl.

Man har äfven sagt, att, sedan den nuvarande styrelsen inrättades, de allmänna skogarne ingenting inbringat Staten utan endast medfört förlust; och man har rätt i visst fall. Man f r likväl icke underlåta att härvid jemväl taga i betraktande, att de skogar, som af denna styrelse emottogos, voro i det lägervall, att många  r måste förflyta, innan de kunna bringas till den kultur, att de lemna någon n mnev rd afkastning. Man må då icke undra öfver, att utgifterna för tiden öfverstigit inkomsterna eller lägga detta missförhållande den nuvarande styrelsen till last. Härtill kommer dessutom, att en stor mängd tienstemen under sednare åren behöft tillsättas för att få skogsstaten i normalt skick. Jag kan således icke omfatta reservanternas mening, att förvaltningen af de allmänna skogarne b r ånyo uppdragas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, utan anser jag, att tillsvidare åtminstone tillsynen öfver dem b r handhafvas af ett särskildt förvaltande verk i Stockholm.

Hvad särskildt beträffar mom. a af den nu föredragna första punkten, biträder jag både med hänsyn till benämningen af chefen för skogsstyrelsen och aflöningens belopp Utskottets förslag.

I afseende å mom. b anser jag, i likhet med Grefve Posse, att ur sednare delen af mom. orden: "på kort tid, högst fem  r" b ra utgå, emedan det enligt min tanke  r tillräckligt, att dessa tienstemen hädanefter såsom hittills tillsättas på förordnande tills vidare.

Hvad deremot angår mom. d, finner jag alldeles nödvändigt, att orden: "f r  r 1870" qvarstå, enär det kan inträffa, att skogsstatens aflöning efter denna tid kommer att undergå förändring och någon fara med ett års uppskof med antagande af en normalstat icke är att befara.

På dessa grunder och med den mindre skiljaktighet jag antydt f r jag i hufvudsaken anhålla om bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Åstrand: Den fråga, som h r  r under öfverläggning,  r utan tvivel en af de vigtigaste, och jag tillåter mig derföre att, innan jag in-

går i granskning af det föredragna Betänkandet, i några om än breda drag framställa en teckning af huru vi kommit till den punkt, der vi nu befinna oss. Den första författningen, afseende ett ordnande af skogsväsendet, är den år 1638 utfärdade instruktionen för riksjägmästaren, hvarigenom denne enbetsman ålades att hafva tillsyn visserligen i främsta rummet öfver Kongl. Maj:ts jagtparker, men äfven öfver kronoskogarne, att dessa icke komme, såsom orden lyda, att lida någon skada, förfång eller præjudice. Vidare tillsattes jägeritjensemän och skogsbetjening, och denna sålunda tillkomna tjensteindelning bibehölls med några få, under tiden gjorda förändringar i jemnt två hundra år eller till 1838, då nu gällande instruktion för skogs- och jägeristaten utkom. Denna första lagstiftning afsåg emellertid hufvudsakligen jagten; skogarne stodo i andra rummet. Tjenstemännens löner voro ännu 1824 så låga, att en öfverjägmästares årlön icke uppgick till mer än 50 riksdaler. En förklaring öfver detta förhållande har man bland annat i ett bekant yttrande af Konung Gustaf III i fråga om löneförhöjning åt dessa tjenstemän: "Skola de ha' högre lön, som ha' kronans skogar till sin disposition?" — och skogarne blefvo äfven skötta derefter. Ty oaktadt de nyss citerade ordalagen uti 1638 års instruktion, samt oaktadt de med obetydlig variation förekomma i skogsordningarne af 1647, 1664, 1734, 1793 och 1805, hvilka allesammans ålägga sagde tjenstemän att noga tillse, det bland annat inga olagliga intägter gjordes på kronans skogar, och hvilken föreskritt jemväl sedan 1734 blifvit gifven landshöfdingarne i för dem utfärdade instruktioner, så befanns dock, när man kom till reorganisationen år 1823, och förhållandena togos i skärskådande, att dessa så många gånger upplifvade stadganden icke bättre efterföljts, än att t. ex. på Kinneskogen, hvilken redan i Westgöta-lagen, som förskrifver sig från 1100-talet, finnes upptagen bland allmänningsskogarne, befunno sig icke mindre än 200 sådana olagliga intägter. Detta bidrog i ej ringa mån till 1823 års olyckliga riksdagsbeslut, hvarigenom större delen af kronans skogar i mellersta och södra delarne af riket bortskänktes, ehuru det hette, att de försåldes, då man dermed afsåg, att den Kronans skog, som fortfarande bibehölls, skulle erhålla verklig tillsyn och vård. Vid samma tid eller, om jag icke minner mig, år 1827 tillsattes en komité för skogsväsendets ordnande, och i dess utlåtande heter det, att det är *nödvändigt*, att en *centralstyrelse* inrättas för denna viktiga förvaltning. Detta förslag kom likväl icke då till verkställighet. Enda frukten af komitéens arbete blef skogsinstitutets första grundläggning 1828 samt 1838 års instruktion för jägeristaten äfvensom tillsättandet af en särskild chef för ekeplanteringarne.

Efter detta hvilade skogsfrågan i flera år. Då den åter upptogs, tillsatte Regeringen på grund af vid riksdagar, landbruksmöten och hushållningssällskapens sammanträden uttalade åsigt 1856 års skogskomité, som bland annat påyrkade en skogsstyrelses inrättande. Då Rikets Ständer sedermera hördes öfver komitéens betänkande, gillade de detta i dess hufvudsakliga delar, och på grund deraf utfärdades 1859 af Kongl. Maj:t det bref, som grundlade den nuvarande skogsstyrelsen. Men om Herrarne läst detta bref, så veta Herrarne, att enligt detta chefen för denna styrelse endast hade att inkomma med förslag till de instruktioner och förordningar, hvilka af den nya organisationen påkallades, att till Kongl.

Maj:t afgifva utlåtande, der så påfordrades, samt att företaga s. k. kontrollresor i landsorterna, men något förmanskap för den redan befintliga jägeristaten erhöll han ej, utan tillkommer detta ännu i dag landshöfdingarne. Är det nu tänkbart, att vi, så länge tjugufyra landshöfdingar skola i främsta rummet utöfva den egentliga tillsynen öfver det sätt, hvar på skogarne af vederbörande tjenstemän och skogsbetjening vårdas, kunna förvänta någon enhet i eller betydande frukt af skogshushållningen. Det är ju alldeles tydligt, att, då Utskottet sagt, att den, som skall utöfva denna tillsyn, bör hafva skogsvetenskaplig bildning, så blir ju deraf en följd, att Konungens Befallningshafvande således, för att kunna utöfva denna verksamhet, måste ega en sådan bildning. Genom 1824 och 1838 årens bref ha vi kommit derhän, att vi fått kronoskogarne indelade och så till vida öfvervakade, att de skyddas för olaga intågter och åverkan, men kontrollen saknas och med den garantien, att de uppgjorda planerna på ett konsekvent sätt utföras. Detta är en följd af att man öfverlemnade tillsynen öfver skogarnes vård och skötsel åt tjugufyra olika landshöfdingar. Det är således absolut nödvändigt, att en centralstyrelse finnes, om vi vilja hafva någon ordning och plan i denna viktiga förvaltningsgren.

En talare har anmärkt, att, då vi hafva så stora kronoskogar, så borde de väl bära sig. Svaret härpå ligger i den teckning af förvaltningen jag här uppdragit. Ett stort steg framåt skulle det derföre vara, om vi, enligt Kongl. Maj:ts Proposition, finge tjenstemän, som *endast* hade till åliggande att inspektera revierförvaltarnes sätt att uppfylla sina skyldigheter. Vidare tror jag, att det i punkten 1, mom. b föreslagna stadgandet, att alla embeten och tjänster vid skogsstyrelsen och skogsstaten för närvarande böra endast på förordnande tills vidare eller på kort tid, högst fem år, tillsättas, har ganska goda skäl för sig. Förhållandet har hittills äfven varit, att tjenstemännen vid skogsstaten endast tillsatts på förordnande, emedan man väntat på den fullständiga organisationen af denna förvaltningsgren; men jag tror, att samma förfaringssätt bör bibehållas äfven för framtiden, då flyttning af ifrågavarande tjenstemän i flera fall kan medföra gagn. Hafva de i sin hand fullmagt på en bestämd tjenst, äro de liksom fastläste och kunna icke förflyttas. Icke heller anser jag det leda till någon orättvisa, då naturligtvis ingen som gjort sig känd för ordentlighet kan komma att mot sin vilja transporterats. — Hvad mom. d beträffar, så kan jag icke komma till samma slut som Utskottet, då Utskottet föreslagit de af Kongl. Maj:t äskade medlen att af Riksdagen anvisas endast *för år 1870*. Det är visst sannt, att, såsom Utskottets ordförande sagt, skilnaden är nästan ingen mellan extra och ordinarie anslag, men nekas kan dock icke, att, om ett anslag är beviljadt utan en sådan begränsning som den här föreslagna, det innebär en större trygghet. Jag tager såsom exempel reservationsanslagen för skogskulturen. Är ett sådant anslag beviljadt blott för ett år, så vet man ju icke hvad man kan påräkna för ett annat år. Huru skall man då kunna företaga sig att lägga någon större areal under kultur? Huru skall man icke genom en sådan ställning blifva nödgad att i kulturväg inskränka sig till blotta lappverk? Jag yrkar derföre bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i detta moment.

Innan jag går att formulera ett bestämdt förslag, vill jag likväl bemöta några af den förste talarens yttranden. Han började med att säga, att Kongl. Maj:t genom sin Proposition var på väg att åter skapa en skogsstyrelse, som man dock genom redan vunnen erfarenhet hade anledning förmoda icke skulle komma att uppfylla det med densamma afsedda ändamålet; men jag tillåter mig upplysa, att en sådan skogsstyrelse, som den hvarom här är fråga, hittills icke existerat mer än på papperet. Han påstår, att denna styrelse icke kan kontrollera hyggena, icke hafva den lokal- och personalkännedom som oundgängligen fordras, om någon verksam kontroll skall kunna utöfvas. Har då Konungens Befallningshafvande i dessa hänseenden en så noggrann kännedom? Känner Konungens Befallningshafvande vid hvilken sjö, vid hvilken göl, vid hvilket berg o. s. v. ett hygge är företaget eller skall företagas? Jag svarar härtill ett obetingadt nej. Det är endast de tjänstemän, hvilka för tillsyn eller kontroll dagligen genomströfva skogarne, hvilka kunna erhålla denna så nödvändiga lokalkännedom. Emellertid anse reservanterne detta icke omöjligt för inspektörerne i Norrland. Hvarföre skulle det då vara ogörligt i mellersta och södra Sverige, der det till följd af naturförhållandena tvärtom bör vara vida lättare? Efter den nämnde talarens åsigt skulle emellertid denna tillsyn och kontroll nu komma att utöfvas af Konungens Befallningshafvande, som, på sätt jag redan haft äran nämna, på ett eklatant sätt visat sin oförmåga att kontrollera. De hafva naturligtvis måst öfverlemna hela tillsynen åt vederbörande jägmästare. Om nu, såsom ganska lätt kan inträffa, dennes sätt att sköta sin tjänst nedsjunker till slentrian, är det föga uppmuntrande för en ung man, som under en dylik sömning förman, hvilken icke sköter sitt revier, icke gerna kan danas till någon rätt skicklig skogstjänsteman. Jag tror det derföre vara af högsta vigt att skogsinspektörer finnas, hvilka icke hafva egna revier. Men jag påminner mig nu, att samme talare ville hafva hos Chefen för Finansdepartementet anställd en skogsvetenskapligt bildad person, som äfven genom reor skulle utöfva en högre tillsyn och kontroll. Jag ville verkligen se huru en sådan person skulle vara konstruerad. Han skulle gifva Chefen för departementet råd och upplysningar, afgifva utlåtanden, meddela och granska planer för afverkningar och kulturer, och han skulle dessutom vara på kallelse af Konungens Befallningshafvande än i Småland, än i Nerike, än i Skåne och så uppe i Norrland. Han skulle vara öfverallt och ingenstädes, och den sednare negativa förtjensten blefve snart nog enda spåret af hans verksamhet. Men då skulle den af reservanterne förordade byrån tillskapas, i hvilken man snart skulle få se föredragande revisorer och kontrollanter m. fl. tjänstemän, och slutet blefve, att byrån befundes ej blott mindre ändamålsenlig utan jemväl dyrare än den nu föreslagna skogsstyrelsen. Nej, det går i sanning ej så lätt att organisera. Samme talare tillade äfven, att han icke kunde förstå, hura man skulle kunna ordna skogsstyrelsen så, att icke Konungens Befallningshafvande i alla fall måste anlitas. Jag tror, att både jernvägs- och telegraf-styrelserna ganska ofta måste anlita Konungens Befallningshafvande, men derföre har jag icke hört någon påstå, att dessa styrelser äro öfverflödiga. Men äfven i ett annat hänseende är reservationen alldeles obegriflig. Reservanterne hafva sagt, att de icke vilja rubba det Kongl. förslaget, hvad

Norrland beträffar. Således gilla de, att tvänne skogsinspektörer tillsät-
tas för denna del af riket, men på samma gång säga de, att Konungens
Befallningshafvande äfven der skall vara den öfverordnade myndigheten.
Nu är det två skogsinspektörer, men Konungens Befallningshafvande i
Norrland uppgå till fem. Det skulle då t. ex. skrivas från Konungens
Befallningshafvande i Gefle till skogsinspektören i Hernösand och sedan
till Finans-departementet i Stockholm. Vore det då icke beqvämare att
från Gefle få vända sig direkte till Stockholm? Bevisar icke detta, att re-
servanterne saknat tid eller förmåga att genomtänka ämnet? I afseende
på ordnandet af vår skogsförvaltning stå vi på ett af de lägsta rummen
bland de civiliserade nationerna. I alla andra länder söker man att af
Statens skogar få den största möjliga afkomst, och om det än haft sina
svårigheter i början, har man likväl snart kommit till de mest tillfreds-
ställande resultat, vida utomordentligare än man här gör sig begrepp
om. Jag har skaffat mig kännedom af de inkomster Statens skogar lem-
na i åtskilliga af Europas kulturländer och vill här meddela Kammaren
några notiser derom.

I Braunschweig, som till arealen är jmförligt med ett af våra min-
sta län, innehålla hela landets skogar 242,000 tunnland och statens
994,000 qvadratref, hvilka sednare, sedan alla omkostnader för deras sköt-
sel äro betäckta, lemna en nettobehållning af 721,728 R:dr. — I Hano-
ver, hvilket som man vet numera utgör en integrerande del af Preussen,
har staten skog till belopp af 2,875,000 qvadratref, lemnande en behåll-
ning för år af 2,862,000 R:dr. — Sachsen, med en skogsareal af 1,797,453
qvadratref, hemtar deraf en årlig behållning af 4,561,880 R:dr. — I
Preussen utgöra kronans skogar en areal af 22,803,000 qvadratref, hvilka
lemnade en årlig nettobehållning af 10,178,000 R:dr, på samma gång för-
valtningsomkostnaderna gå till 8,308,000 R:dr, således ej fullt hälften af
hela inkomsten. Preussen började först för omkring 100 år sedan, d. v. s.
efter slutet af sjuåriga kriget, en vårdad skogshushållning, hvilken först
efter år 1824 hos oss blifvit åvägabragt, då första grunden till densam-
ma här lades. — Bayern, hvars allmänna skogar innehålla en areal af
9,165,906 qvadratref, hemtar deraf en nettobehållning af 7,290,760 R:dr
årligen, under det att omkostnaderna för samma tid stiga till ett belopp
af 5,376,000 R:dr. — När den stora revolutionen år 1789 utbröt i Frank-
rike, utgjorde skogarne ett bland de främsta föremålen för massans för-
störelsebegär; skogarne formligen utplundrades af landtbefolkningen, som
till och med i närmaste grannskapet af Paris nedhögg och raserade plan-
teringar och parker. Sedan Napoleon I kommit till väldet, ordnade han
med kraftig hand äfven skogsväsendet och uttalade såsom en spådom, att
Frankrike ur denna förvärfskälla skulle framdeles kunna hemta en fram-
stående inkomst. Enligt 1856 års budget, den sednaste utaf hvilken jag
haft tillfälle att taga kännedom, lemnade kronans skogar i detta land en
bruttoinkomst af 32,241,926 francs för egentliga skogsprodukter, hvartill
kommer en inkomst af 4,184,471 francs för biprodukter, såsom hö, fruk-
ter, sten, sand, jagt och fiske m. m. Här lemna äfven staten tillsyn och
hjälp vid kulturen af allmännings-skogarne, hvarför staten samma år
godtgjordes af allmännings-intressenterne med ett belopp af 1,884,471
francs. Hela omkostnaden uppgick till 6,860,000 francs eller omkring

18 procent af bruttoinkomsten, och ändock ingår häruti aflöningen för skogsbetjeningen, som utgjordes af styrelsen i Paris, bestående af 1 generaldirektör, 3 administratörer, 7 byråchefer, 12 souschefer och 35 lägre tjänstemän, summa 58 personer, med en aflöning af 240,700 francs, samt af vid landsstaten anställda 791 tjänstemän och 3,537 betjente, aflönade med tillsammans 4,720,000 francs. Från år 1814 till år 1856 har netto-behållningen af de Franska statskogarne ökats med 83 procent. — I Preussen utgöra skogsstatens tjänstemän och betjente 3,207 personer, deribland 60 inspektörer, för hvilka samtliga aflöningen utgår med en kostnad af 588,798 thaler.

Då vi sålunda se huru alla länder, hvilka med kraft velat taga itu med ordnandet af sitt skogsväsende, deraf upphemta en betydande afkastning, hvarföre skola vi då betvifla, att icke äfven vi skulle kunna inrätta vår skogshushållning på det sätt, att vi framdeles kunna rikta statskassan med inkomster, som, enligt min bestämda öfvertygelse, komma att icke allenast betäcka, utan äfven i betydlig mån öfverskjuta de utgifter vi till en början derpå möjligen måste nedlägga eller redan nedlagt? — Med anledning af hvad jag nu haft äran andraga, tager jag mig friheten föreslå följande formulering af 1:sta punkten:

1:o) att Riksdagen må i underdånighet anmäla:

a) att Riksdagen ansett chefen för skogsstyrelsen, som borde kunna benämnas "öfverdirektör", böra, efter den nuvarande generaldirektörens afgång, erhålla en aflöning af 6,000 R:dr;

b) att Riksdagen ansett alla embets- och tjänstemän vid skogsstyrelsen och skogsstaten böra tillsättas på förordnande tills vidare, samt med skyldighet derjemte att underkasta sig den förändrade tjänstgöring, som framdeles kan ifrågakomma;

c) att Riksdagen i öfrigt icke haft något att erinra emot hvad Kongl. Maj:t föreslagit angående skogsstyrelsens och skogsstatens organisation och aflöning; samt

d) att Riksdagen alltså till skogsstyrelsens och skogsstatens aflöning m. m. anvisat de af Kongl. Maj:t äskade belopp 21,800 R:dr för skogsstyrelsen, deraf dock, efter den nuvarande generaldirektörens afgång, 1,000 R:dr komma att indragas, och 205,178 R:dr 6 öre för skogsstaten, eller tillhopa 226,978 R:dr 6 öre.

Och får jag anhålla om framställande af proposition härå.

Herr Staaff: Jag har begärt ordet egentligen för att bemöta några af de utaf reservanterne framkastade skülen, mot hvilka jag utbeder mig att få göra några anmärkningar, dervid jag till en början får förklara det jag i det hufvudsakligaste instämmer med Herr Siljeström.

Jag hemställer således, huruvida det kan vara möjligt att, sedan Riksdagen för 10 à 12 år sedan ingick till Regeringen med begäran om tillsättande af en skogsstyrelse, och denna styrelse, på grund af Rikets Ständers skrivelse vid 1863 års riksdag, trädte i verksamhet, Riksdagen nu skulle vilja, genom att lemna bifall till reservanternes förslag, nedstörta allt hvad som förut blifvit uppbyggt och återgå till det gamla oefferrättlighetsstillståndet. Jag anser för min del detta icke gerna vara tänkbart, och för att i någon mån kunna rättfärdiga ett dylikt steg, borde man väl

anföra bestämda och faktiska bevis på olägenheterna af det nya systemet; några sådana finnas icke i reservationen anförda, lika litet som jag kunnat upptäcka det några sådana blifvit framdragna under diskussionen, hvaraf jag blott kunnat inhemta, att det innersta syftet hos reservanterne synes ligga i en önskan att i afseende å tjenstebefattningarne vid skogsstaten öfvergå till byråsystemet. Hvad nu sjelfva frågan beträffar, så är detta reservanternes förslag icke välbetänkt utan, enligt min åsigt, rent af skadligt. Ty hvad var väl afsigten med inrättandet af en gemensam öfverstyrelse för skogsväsendet i vårt land, om icke att åstadkomma en rationel hushållning af våra skogar; en sådan är nu påbörjad, men kan ej fortgå utan enhet och sammanhang i förvaltning och styrelse. Splittrar man nu verksamheten och kastar denna i händerna på Konungens Befallningshafvande i de åtskilliga länen, så är icke värdt att vidare tänka på någon enhet, men huru går det då med den rationela hushållning, man så mycket sträfvat för att grundlägga? Jag åtminstone har svårt att fatta möjligheten af dess fortfarande. Men vill man kasta denna öfver bord och återgå till den gamla goda tiden, då skogarne lågo utan allt värde, prisgifna åt en hvar, som af dem ville skaffa sig inkomst på ett eller annat sätt, då medgifver jag att det ock visserligen är stort skäl att nu kasta öfver bord den nu befintliga skogsstyrelsen, genom hvars inrättande de i skogsvården inträdda förbättringarne åstadkommits. Såsom den siste talaren antydde, har denna styrelse icke kunnat åstadkomma några besparingar, men detta förefaller mig helt naturligt, då vi hafva sett huruledes nya tjänstemän behöfvas, huruledes tillsättande af en tjänsteman snart föranledt ytterligare tillsättande af ett biträde o. s. v., allt till följd af det mer och mer växande arbetet, som snart nog blir omöjligt att för en person inom hvarje särskild gren verkställa. Vidare har man sagt, att denna institution icke lemnat några inkomster, men detta torde väl icke få tillvitas institutionen, som ännu är jemförelsevis helt ny, utan beror på mångahanda olika förhållanden. En stor fördel är visserligen att hafva god inkomst af sina skogar, men en nära lika stor består deruti, att å skogarne hafva införd en rationel hushållning och ett säkert skydd mot ett orätt användande deraf, och säkert är att dessa anordningar kunnat åstadkommas utan stora kostnader, samt att de i framtiden otvifvelaktigt komma att lemna Staten goda inkomster, i fall den en gång inslagna riktningen följdriktigt utvecklas och verksamheten, på sätt som bör ske, koncentreras.

Reservanterna uttala såsom en uppenbart riktig åsigt, att i Konungens Befallningshafvandes hand böra förenas de hufvudsakligaste administrativa bestyren; men om så skulle vara, så frågar jag hvarför man då icke t. ex. afskaffar landtmäteristyrelsen och förlägger landtmäteriet i de särskilda länen under Konungens Befallningshafvande? Att länsstyrelsernes tjänstemän icke begripa snart sagdt det ringaste af landtmäteriet lär väl icke utgöra något synnerligen svårt hinder för reformen i reservanternes ögon, men hvad landet skulle vinna derpå, det lemna jag derhän. Likaså kunde man ju förfara med t. ex. lotsväsendet och aftala med skickliga personer om lotsningens verkställande, utan att man derföre behöfde underhålla någon särskild lotsstat med sin direktör, sina distriktschefer och underordnade tjänstemän — såsom mig synes allt på enahanda grund och på samma skäl, som man nu föreslår indragningen af skogs-

styrelsen. Men hvilka fordringar uppställer man då på Konungens Befallningshafvande och huru vill man väl att de vid länsstyrelserna anställde tjänstemännen skola vara beskaffade, då man kan hysa sådana förhoppningar att desse skola förstå allt hvad man behagar pålägga dem. Lika litet torde man med fog kunna framställa samma anspråk på en Finansminister, äfven om han har särskilda byråer till sin disposition, ty äfven dessa äro icke befriade från den svagheten att någon gång kunna begå misstag. Jag yrkar afslag å reservationen, och godkänner den Kongl. Propositionen i ämnet.

Herr Johannes Andersson: Då jag tyckt mig finna, att det utaf reservanterna afgifna förslaget till ett slutligt ordnande af vårt skogsväsende innebär en väsendtlig förbättring af nu gällande stadganden härom, äfvensom att det skulle medföra en ej oväsentlig besparing i de utgifter, som, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle utgå till underhåll af en skogsstyrelse med underlydande tjänstemän och betjente -- ty vi äro tillräckligt belagde förut med många embets- och tjänstemän, som ofta tära Staten utan motsvarande nytta, så kan jag för min del icke annat än förena mig med de talare, som yrkat bifall till den af Herrar Hierta och Björck m. fl. afgifna reservationen, den jag ock önskar måtte af Kammaren godkännas.

Herr Carl Ifvarsson: Det lärer väl icke kunna bestridas, att Staten får vidkännas ganska dryga kostnader för skötandet af kronoskogarne, och därför är det lätt förklarligt, att litet hvar vill försöka lösninngen af den frågan, huruledes man må komma derhän att få några inkomster, der man förut endast haft utgifter. Väl är det möjligt att man icke lyckas i sitt bemödande, men alltid torde det ändock vara skäl att försöka, ty hvad tjenar det till att Staten är egare af stora skogar, då den årligen på dessa får uppoffra hundratusendetails riksdaler. Man säger visserligen, att bättre förhållanden skola inträda, i fall skogsstyrelsen bibehålles, men jag frågar: huru kommer det då till att dessa bättre förhållanden ännu icke inträdt, churu vi haft och fortfarande hafva en skogsstyrelse, som redan under loppet af flera år haft tillfälle att ådagalägga denna sin vinstbringande verksamhet? En talare har visserligen härför redan lemnat det svar, att orsaken härtill skulle ligga deruti, att styrelsen dels icke har någon instruktion, dels icke heller besitter den magt och myndighet som erfordras för att kunna uträtta något. Jag kan dock icke tro, att detta är rätta förhållandet, ty deruti skulle ett indirekt klander mot Regeringen ligga förborgadt, hvartill hon icke lär kunnat göra sig skyldig.

För mig synes denna fråga egentligen reducera sig till den frågan, huruvida man vid bildandet af den nya skogsöfverstyrelsen bör bibehålla den kollegiala formen eller gå ifrån densamma och samla magten på ett ställe. Man söker nu att lossa banden till både höger och venster, att förbereda lättnad och enkelhet i förvaltningens alla grenar, och i följd deraf har äfven förslagits att magten i detta fall bör läggas mera direkt i Regeringens hand, dock så att någon sakkunnig person, stående nära Regeringen, biträder henne i detta ämne. Man säger visserligen, att det icke är möjligt för en enda person att hinna med alla de göromål, som skulle

tillhöra den särskilde tjensteman, som skulle tillsättas i Finans-departementet; men om denne person är fullt sakkunnige, så bör han kunna leda arbetena under departementschefen, och jag begriper icke att 2 eller 3 personer skulle kunna göra detta på ett enklare eller snabbare sätt än en sådan; och ser man saken från denna synpunkt, så tror jag att reservanternas förslag har företrädare framför Utskottet, åtminstone torde det förtjena att tagas under närmare öfvervägande.

Den jemförelse man här framställt mellan vårt och mera sydligt belägna länder tror jag icke håller streck, då jordmån och klimat m. m. äro helt olika här och i andra länder, der ordnad skogshushållning är införd. Om en ordnad skogsskötsel visar sig nyttig och inkomstbringande i dessa länder, så är det icke derföre gifvet, att den skall bära sig lika bra hos oss. Väl ordnad och skött borde skogen dock troligtvis äfven här kunna gifva en inkomst motsvarande kostnaderna, blott dessa icke blifva alltför dryga; men kan detta icke ske under Statens förvaltning, och man af klimatiska orsaker icke vågar obetingadt öfverlåta skogen åt enskilda, så kan hända att försäljning kunde verkställas under förbehåll, att skogen icke finge sköflas. Kontrollen deröfver borde väl då icke kunna kosta mer, än att den kunde betäckas af ränta å köpeskillingen. Detta vore åtminstone ett sätt att lösa frågan, om den icke annars kan lösas utan årliga tillskott af statsmedel. Jag föreställer mig, att, om Staten skulle afyttra en del af de allmänna skogarne, skulle derför kunna betingas en köpeskillning, stor nog att räntan deraf skulle äfven befinnas tillräcklig för att ombesörja skötseln af de öfriga, och derigenom skulle också en bättre kontroll kunna vinnas öfver denna förvaltningsgren i sin helhet. Man har också yttrat den förmodan, att kostnaderna för en sådan organisation af skogsstyrelsen, som den afdelningen föreslagit, skulle blifva drygare och större än för den Utskottet förordat; jag kan visserligen icke med säkerhet säga huru härmed kan gå i framtiden, men nog är det säkert att för nästa år omkostnaderna enligt reservanternes förslag blifva 49,000 R:dr billigare än enligt Utskottets. Emellertid har jag icke funnit något förslag, som för tillfället är bättre eller mer ändamålsenligt än reservanternes, och då det vore mer än önskligt, om man kunde få frågan löst på det sätt jag förut omnämnt, eller så att man sluppe för hvarje år utbetala hundratusentals riksdaler för en verksamhet, som icke synes någonsin vilja lemna ersättning för derpå nedlagda kostnader, biträder jag nu detsamma. Jag vet att man alltid mötes af samma svar för hvarje gång man rör på den strängen att afskaffa den kollegiala formen; men då man förr eller sednare måste söka att blifva densamma qvitt, och början måste ske någon gång och på något sätt, så är det så godt först som sist att säga ifrån, huru man vill hafva det, och derför tror jag att vi nu icke heller böra släppa efter.

Med anledning af hvad jag nu sagt, yrkar jag bifall till Utskottsafdelningens utaf reservanterne upptagna förslag i ämnet.

Herr Björck: Jag anser mig böra rätta en missuppfattning, som förekom i Herr Åstrands yttrande. Herr Åstrand förklarade nemligen, att reservanterna ville bilda en ny centralstyrelse för skogsvården. Reservanterna hafva visserligen utmärkt den föreslagna styrelsen såsom en ny centralstyrelse, och de hafva just derföre bestridit lämpligheten af den-

samma, men de hafva icke talat om bildandet af någon ny skogsstyrelse. Tjenligheten af den föreslagna styrelsen hafva de bestridt, ehvad den må anses gammal eller ny, men just i sistnämnda afseende finner man särdeles olika uppfattning hos dem, som förorda förslaget, och hvilka, ehuru eljest eniga, icke kunna komma öfverens, om styrelsen redan består eller nu skall bildas. Somliga säga, att styrelsen redan sedan länge är i verksamhet, andra deremot att det nu är fråga om att bilda en dylik. Förhållandet är emellertid det, att en skogsstyrelse funnits och varit i verksamhet sedan år 1859. Styrelsens tillvaro har icke varit Representationen obekant; och den har äfven i ett och annat fall utlåtit sig i fråga om omfattningen af skogsstyrelsens förvaltning, men deremot icke om dess organisation. Denna sednare fråga är icke afgjord, men Representationen eger att afgöra den, och det är därför som Regeringen framlagt det nu ifrågavarande förslaget, hvilket jemväl afser att reglera hela förvaltningen. Nu vågar jag säga, att då det blifvit mig förekastadt, att jag lemnat å sido de åsigtter, som 1862—1863 årens Riksdag i frågan uttalat, så anser jag mig å min sida berättigad yttra, att det icke varit olämpligt, om Kongl. Maj:t tagit i betraktande de uttalanden i fråga om förvaltningens ordnande i allmänhet, som vid förra riksdagen afgåfvos. Då sista Riksdagen uttalat sig huru den ansåg förvaltningen böra organiseras, och då det nu är fråga om att inrätta en länk i denna förvaltning, så tror jag att det skulle ligga en inkonsequens deri, om de, hvilka anse att förvaltningen bör ställas på ett annat sätt, än det hvarpå den för närvarande är ordnad, skulle finna 1863 års beslut viktigare än sista Riksdagens. Nu möter för första gången tillfälle att tillämpa de åsigtter, som då gillades, och skall man då praktiskt underkänna hvad som erkändes utgöra vilkoret för en förenklad och mindre kostsam administration?

Hvad den formela sidan af frågan angår, står den så som jag nyss angifvit, och jag tror icke, att de, hvilka hysa en åsigt motsatt reservanternas, kunna ega en säkrare grund för denna åsigt i de beslut, som förut i denna sak fattats, än den reservanterna funnit i de uttalanden angående förvaltningens organisation, som under sednare tider egt rum.

Jag tillåter mig ytterligare några få ord i sjelfva saken. Man har här använt en liknelse och sagt, att man borde betrakta Staten i dess förhållande till de allmänna skogarne alldeles såsom en enskild person som bor i Stockholm och har vidsträckta egendomar i landsorten. Ja, må man göra det. En enskild person tilltror sig visserligen icke att sitta här i Stockholm och sköta egendomar på skiljda ställen i riket, utan han ställer så till, att han har särskilda inspektorer och särskild kontroll på hvarje särskildt ställe. Huru skall då en skogsstyrelse här i Stockholm kunna tillse att all afkastning af Statens skogar i vederbörlig ordning redovisas? Man kan nu visserligen säga att detta ej heller skall blifva möjligt för Konungens Befallningshafvande. Men jag tror dock, att man måste tillerkänna Konungens Befallningshafvande större förmåga att utöfva en dylik kontroll inom sitt inskränktare område, och att denna kontroll skall blifva bättre än den en i hufvudstaden residerande skogsstyrelse kan åstadkomma, äfven om den förra icke kan sägas blifva fullt tillfredsställande. Hufvudsaken är dock kontrollen öfver sjelfva värden af skogarne, och enligt Kongl. Maj:ts af Utskottet i denna del gillade förslag skulle

denna kontroll utöfvas af vissa dertill förordnade bland revierförvaltarne, då deremot enligt reservanternas förslag kontrollen i detta hänseende skulle i hvarje särskildt län utöfvas af en jägmästare, som icke sjelf skulle ega revier utan vara allenast kontrollant. I ena fallet skulle sålunda kontrollen blifva tillfällig, i det andra deremot ständig.

Detta är nu, som sagdt, hufvudsaken. Om emellertid reservanternas förslag skulle medföra större kostnader, så medgifver jag visserligen att man bör väl betänka sig, innan man beslutar sig för att antaga det. Men om man antager, att distrikten indelas på lämpligt sätt, så tror jag ej, att revierförvaltarne behöfde blifva så många. Dessutom vill jag fästa uppmärksamheten derå, att då, enligt Kongl. Maj:ts förslag, revierförvaltarne skulle vara skogsvetenskapligt bildade män och till följd deraf måste tillerkännas en högre aflöning, så hafva reservanterna deremot trott, att män med mindre bildning, och hvilka på grund deraf ej heller kunde hafva anspråk på en lika hög aflöning, skulle kunna under jägmästarens uppsigt utföra de arbeten, hvartill medel ansloges, äfvensom förebygga skogens förringande genom åverkan eller dess förstörelse genom hinder för återväxten. Sålunda skall en ganska betydlig besparing uppkomma, och kostnaderna för skogsvården skola ofelbart blifva mindre.

I öfrigt tror jag, att de af mig gjorda jämförelser med andra förvaltningar hålla streck och jemväl kunna utsträckas till andre, som af en värd talare blifvit anförde. Huru är förhållandet med de af honom anförde landtmätarne? De taga ju ordres af Konungens Befallningshafvande, och det är ju också Konungens Befallningshafvande, som eger tillse att de utföra de dem anförtrodda uppdrag. Enligt reservanternas förslag skulle nu Konungens Befallningshafvande hafva hela uppsigten öfver jägeristaten, med undantag i viss mån af hvad som rörde befordringsväsendet, hvilket åter skulle omedelbart lyda under regeringen; alldeles såsom förhållandet är med landtmätarne.

I ena fallet skulle en särskild skogsstyrelse bildas, i det andra fallet åter endast en byrå inom vederbörande regeringsdepartement. Om nu det framdeles skulle visa sig behöfligt att utvidga denna byrå, så skulle den komma att fullkomligt sammanfalla med den ifrågasatta skogsstyrelsen, dock med den olikhet att byrån icke hafver någon central myndighet och icke heller hade ansvaret för förvaltningens jemna gång i orterna. För min del är jag nu öfvertygad, att en särskild skogsstyrelse icke kan uträtta mera än en byrå inom regeringsdepartementet och alltså icke kan fullgöra hvad som derutöfver komer att den åläggas. Genom att öfverlemna ärendenas behandling till en dylik byrå är man ifrån allt krångel beträffande förmanskapet, och dertill undgår man den oingång, som alltid åtföljer en central styrelse. En skogsstyrelse måste ju i alla fall, der den icke eger uttrycklig instruktion, vända sig till Kongl. Maj:t.

Men jag vill ej längre upptaga Kammarens tid. Jag vill blott fästa mig vid ännu en omständighet, den nemligen att då Konungens Befallningshafvande skola af jägeritjenstemännen emottaga alla de medel, som genom försäljning af skogsprodukter inflyta, så tror jag att Konungens Befallningshafvande äfven böra hafva magt öfver dessa tjenstemän. Vill man deremot ställa saken på det sättet, att skogstjenstemännen skola sortera under

en skogsstyrelse, men vara skyldige att redovisa för Konungens Befallningshafvande, utan att något förmanskap tillerkännes denna myndighet, så tror jag, att konflikter snart skola uppstå, hvilka skola ådagalägga olämpligheten af hela organisationen.

Erkännande riktigheten af en anmärkning, som blifvit framställd mot reservationen, nemligen den att det möjligen skulle finnas obehöfvt att en jägmästare anställas i hvarje län utom Norrland, och att man i stället i fråga om de mellersta och södra delarne i riket bör gå till väga på samma sätt som nu eger rum i Norrland och låta en jägmästare få att skaffa med flera Konungens Befallningshafvande, vill jag föreslå följande förändrade lydelse af 3:e momentet i 1:sta punkten af reservanternas förslag:

Med denna rättelse vidblifver jag mitt yrkande, om bifall till reservanternas förslag.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Jag ber Kammaren ursäkta, att jag ännu en gång yttrar mig i denna fråga. Jag begärde nemligen ordet, då en talare förklarade, att man hufvudsakligen vid skogarnes skötsel borde afse att af dem bereda sådana inkomster, att utgifterna för skogsvården derigenom betäckas, samt att, då skogsstyrelsen varit i verksamhet sedan år 1859, med det resultat att en brist af 100,000 R:dr för närvarande förefinnes, detta skulle visa, att skogsstyrelsen icke varit för sitt ändamål gagnelig. Jag måste härvid rätta ett missförstånd, som jag hört flere talare begå. Skogsstyrelsen tillkom visserligen, på grund af Riksdagens beslut, år 1859, men då tillsattes endast en chef med uppdrag att utarbete alla de förslag till nya författningar, som voro nödvändiga för att bringa ordning i denna del af administrationen, såsom ny skogs- lag, ny skogsordning för Norrland, ny instruktion för tjänstemännen och så vidare. Under hela denna tid hade skogsstyrelsen icke någon annan befattning med skogarne än att afgifva Utlåtande i anledning af från Konungens Befallningshafvande inkomna framställningar rörande de allmänna skogarne, jemte uppsigt öfver ekeskogsplanteringen och skogsskolorna. Detta fortfar, intilldess den vidlyftiga skogsfrågan blifvit vid 1863 års riksdag behandlad och 1866 års skogsordning utkommit, hvarigenom ändt- ligen en något vidlyftigare befattning med skogsväsendet blef skogsstyrelsen tillerkänd, och det var först med år 1867, som skogsvården slutligen öfverflyttades från Kammarkollegium till skogsstyrelsen. Denna styrelse har sålunda, till följd af öofvinnerliga hinder att förr bringa skogsfrågan till slut, icke förrän år 1867 kunnat träda i verksamhet, och jag hemställer till hvar och en, huruvida man rimligen kan pretendera att den skulle under denna tid kunnat förvandla en mindre god skogsförvaltning till en rik och lönande. Jag anser mig dock kunna intyga, att under de tvänne sednare åren, då skogsstyrelsen haft uppsigten öfver Statens skogar, åtskilliga åtgärder, ledande till en bättre reglering med denna ganska dyrbara egendom, vidtagits.

Jag

Jag tror det sålunda icke vara rätt att säga, det erfarenheten i afseende å skogsstyrelsen visar, att denna icke är gagnelig. Tvärtom torde man böra medgifva, att erfarenheten från förra tider, då en organiserad skogsstyrelse egentligen ännu icke existerade, tydligen visar att, såvidt vi onekligen eftersträfva att erhålla en skogshushållning, der utgifterna betäckas af inkomsterna, på samma gång vi vilja åt landet bevara en någorlunda rik skogstillgång, det är af nöden att sätta en kraftfull och allvarlig styrelse i spetsen för denna del af administrationen.

Samme talare, som framställt den sist af mig besvarade invändningen, har äfven yttrat, att, ifall icke våra skogar lemna tillräckliga inkomster, det vore fördelaktigare att afyttra dem till enskilda personer. Jag ber att få återföra i minnet förhållandena härutinnan år 1824. Då beslöts att afyttra en del af våra allmänningssskogar. Huru bittert har man icke sedermera fått ångra detta beslut, hvilket till icke ringa del grundlagt den skogsbrist, som i många delar af landet är rådande? Jag tror därför vi böra akta oss att beträda denna väg, som visat sig medföra så sorgliga följder.

En föregående talare har vidare uppgifvit, att skilnaden emellan hans förslag och det af Kongl. Maj:t framlagda endast vore, att Kongl. Maj:t önskade en centralstyrelse, då han åter förordade en byrå. Jag vill fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att, äfven om en byråchef anställdes, denne lika litet som en departementschef kunde ega rätt att *afgöra* någon enda fråga, utan hvarje sådan *måste* afgöras af Kongl. Maj:t i konseljen.

Enligt reservanternas förslag skulle inom södra Sverige en jägmästare såsom kontrollerande anställas inom hvarje län. Kongl. Maj:t har deremot föreslagit inrättandet af vissa distrikt med skogsinspektörer såsom kontrollerande. Skilnaden är sålunda, att reservanterna förordat en större och kostsammare kontroll, än Kongl. Maj:t under närvarande förhållanden ansett vara af nöden. Jag tror likväl, att Herr Björck, genom den förändring han sedermera gjort uti sitt förslag, i afseende på inspektionen ställt sig nära nog på samma ståndpunkt som det Kongl. förslaget.

Man har vidare yttrat såsom en anmärkning, att Kongl. Maj:ts förslag förutsatte en mera vetenskaplig bildning i skogsväsendet äfven hos revierförvaltarna. Detta är sannt; men jag hemställer, huruvida ett antal af 75 i skogsväsendet vetenskapligt bildade män är för stort i ett land, der allmänna skogarne utgöra omkring 3,000,000 tunnland, och der dessutom enskilde skogsegare behöfva råd och hjälp af dessa revierförvaltare. Jag tror det icke vore fördelaktigt att i dessa distrikt anställa personer, som icke egde annan bildning i skogsväsendet, än hvad den rena praktiken kunnat skänka dem.

Slutligen ber jag att få fästa uppmärksamheten på angelägenheten af att ur Utskottets förslag under Litt. D orden "för år 1870" må uteslutas. Det har redan af en annan talare blifvit påpekadt, huru omöjligt det är att åstadkomma en organisation, då man icke har medel att disponera för längre än ett års tid. Äfven jag vill antaga, att Riksdagen icke för framtiden kommer att vägra anslaget till skogsväsendet, om det utvecklar sig på ett godt och ändamålsenligt sätt; men då anslaget icke finnes anvisadt för längre tid än ett år, är det dock omöjligt att, ifall så

behöfves, göra några anvisningar på nästkommande års anslag. Af detta skäl har Kongl. Maj:t också ansett det nödigt, att en del af detta anslag ställes till hans disposition under form af reservationsanslag.

En talare från norra Sverige, hvilken i öfrigt instämt med ordföranden i Stats-Utskottet, har ansett dessa ord böra kvarstå af det skäl, att den i Norrland arbetande skogskomitén möjligen komme att föreslå vidlyftiga förändringar i det nu bestående. Ehuru jag icke på förhand kan ega närmare kännedom härom, är jag dock fullt öfvertygad, att komitéens förslag icke kommer att leda till någon nedsättning i det icke särdeles stora antal tjänstemän, som för närvarande finnes. Det är väl möjligt, att fråga kan blifva om en omflyttning af dessa tjänstemän, men alla olägenheter deraf äro förebyggda genom det stadgande, att dessa tjänstemän utnämnas endast på förordnande med skyldighet att underkasta sig den förändrade tjänstgöring, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Jag har endast velat nämna dessa ord och instämmer för öfrigt, utom i den första punkten, i hvad Stats-Utskottets ordförande och Herr Åstrand anført.

Herr von Troil: Då jag icke hade tillfälle att vara närvarande vid början af denna diskussion, och då jag måste erkänna, att jag icke i frågan eger den detaljkännedom jag skulle önska, så hade jag troligen icke begärt ordet, derest icke här blifvit särdeles framhållen den omständigheten att, enligt reservanternas förslag, den hufvudsakliga och nästan utslutande kontrollen öfver skogarne skulle öfverlemnas åt Konungens Befallningshafvande.

Jag förmodar, att reservanterna kommit till denna åsigt genom medvetandet af den vackra, nitiska verksamhet, som af en och annan Konungens Befallningshafvande i de Norrländska länen på sednare tider blifvit utöfvad. Men, mine Herrar, *ett* är att kunna och vilja äfven för flera år påtaga sig ett så magtpåliggande och ansträngande arbete, då det är af tillfällig beskaffenhet, och ett *annat* är att för all framtid återflytta till Konungens Befallningshafvande denna kontroll öfver skogarne.

Inom det mig anförtrödda länet finnas icke några kronoparker utan endast boställsskogar. I detta län vore det således jemförelsevis lättare för Konungens Befallningshafvande att utöfva denna kontroll; men jag måste likväl bekänna, att jag icke kan inse, huru det skulle vara för en landshöfding möjligt att verkställa densamma på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt. Dertill fordras icke allenast att vetenskapligen förstå att bedöma, huruvida cirkulationen vid trakthuggningen vore på lämpligt sätt ordnad; dit hörer äfven att kontrollera, huruvida afverkningen och det system som följes med afseende på skogsplanteringen äro för det särskilda länet ändamålsenliga. Äfven om Konungens Befallningshafvande skulle göra sig den nära nog omöjliga mödan att gång efter annan inspektera dessa skogar, tror jag dock, att det icke skulle vara för honom möjligt att tillräckligen kontrollera alla dessa saker. Han kommer således att ligga i händerna på den jägeritjänsteman, som i detta afseende uppgjort förslag.

Jag anser af dessa skäl reservanternas förslag vara särdeles opraktiskt; jag tror det skulle motverka alla de fördelar, man velat genom det nya förslaget vinna. Kastar jag ögonen på det förslag till instruktion, som

åtföljer den nådiga Propositionen, finner jag i § 26 den föreskrift att skogsinspektören har "att icke allenast granska de kvartalsrapporter, som af jägmästarna inom distriktet till honom afgifvas, utan äfven och i synnerhet att årligen företaga inspektionsresor till särskilda delar af distriktet och dervid genom undersökning på ort och ställe förvissa sig om, huru gällande författningar eller eljest meddelade föreskrifter beträffande de allmänna skogarnes förvaltning samt skogs- och jagtväsendet i öfrigt af vederbörande efterleivas". I sednare punkten af samma paragraf föreskrives, att skogsinspektören skall hvarje år inspektera skogarne inom distriktet. Detta anser jag vara en kontroll, som bör medföra önskvärd verkan. Konungens Befallningshafvandes kontroll skall deremot inskränka sig till en kontroll på papperet.

Vidare hafva reservanterna i stället för åt skogsstyrelsen velat uppdraga denna styrelses göromål åt en byråchef. Genom instruktionen åligger det emellertid chefen för skogsstyrelsen att årligen kontrollera skogsinspektörerna. I det Kongl. förslaget förefinnes sålunda den kontroll, som är så nödvändig för ärendenas behöriga gång, då deremot reservanternas förslag saknar en sådan kontroll.

Här har blifvit af ordföranden i Stats-Utskottet nämndt, att reservanternas förslag skulle vara dyrare än Kongl. Maj:ts förslag. Jag kan icke i detta hänseende våga ett omdöme; men deremot synes det mig temligen klart framgå, att inkomsterna af skogarne genom reservanternas förslag blifva mindre än genom Kongl. Maj:ts.

Deremot anser jag Utskottet icke hafva saknat skäl för sitt förslag i denna punkt att vid den nuvarande generaldirektörens afgang ledningen af skogsväsendet bör anförtros åt en skogsdirektör med 6,000 R:dr årlig lön. En generaldirektör skulle vara i behof af större inkomster i anseende till de ökade representationskostnader som för honom uppstå.

I afseende å mom. b) instämmer jag med Herr Finansministerns och Herr Åstrands yrkande, att orden "högst fem år" måtte derur uteslutas. Likaså yrkar jag, att ur mom. b) orden "för år 1870" måtte utgå. Herr Åstrand har, som det synes mig, på ett klart sätt framhållit, att det är för hvilken skogsstyrelse som helst omöjligt att ordna skogsväsendet, om icke anslagen med någon säkerhet kunna påräknas för flera år. Då jag anser en verklig rikedom ligga i våra skogar, hvilken rikedom vi icke böra genom en olämplig sparsamhet hindra att blifva för landet fruktbarande, anser jag landets fördelar påkalla, att dessa anslag till skogsväsendet måtte komma att under flera år utgå.

För öfrigt anhåller jag att få förena mig i den af Herr Åstrand afgifna propositionen.

Herr Treffenberg: Det förekommer i reservanternas Utlåtande en allmän grundsats, som kan vara vilseledande, då den tillämpas på denna särskilda fråga. Utskottet säger nemligen "Om det måste gälla såsom en allmän regel, att den enklaste och billigaste styrelsen är den, som begagnar samma organer för flera af sina ändamål, och om det måste erkännas, att derigenom kontrollen för den högsta myndigheten väsendtligen lättas: så skall den uppenbart riktiga åsigt, som i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes hand förenat de hufvudsakligaste administrativa bestyren,

finnas fordra att jemväl värden om skogarne lemnas åt sagda myndighet. " Jag vill härvid anmärka, att denna regel är fullkomligt riktig, för så vitt som icke högre intressen derigenom komma att uppoftas genom dessa billighetsprinciper. Det finnes nemligen förvaltningsområden, der det skulle vara den gröfsta misshushållning att taga till ögonmärke endast dessa eljest i och för sig sjelf goda och nyttiga saker.

Vidare säges i reservationen: "I de fall, då lokalmyndigheterna kunna helt och hållet befrias från all befattning med en viss art af förvaltning, må det vara lämpligt att ställa denna under en särskild styrelse." Det är redan anmärkt, att en så beskaffad art af förvaltningen icke gifves, der Konungens Befallningshafvandes biträde i mer eller mindre mån icke anlitas. Om vi genomgå hela vår statskalender från och med våra kollegier, skola vi härifrån icke finna något undantag.

Man har såsom ett bevis mot den åsigten, att obehag och kollision skulle blifva en följd af den mellanhand emellan skogsstyrelsen och dess underlydande tjänstemän, hvori Konungens Befallningshafvande råkade genom det Kongl. förslaget, anført, att ett sådant förhållande för närvarande eger rum med afseende å landtmästerstyrelsen. Jag vill härutinnan äfven anföra fångvärden såsom ett exempel. Konungens Befallningshafvande delar äfven här med fångvårdsstyrelsen förmanskapet öfver de vid fångelserna anställde tjänstemän, utan att häraf några obehag uppstått.

Herr Björck har såsom en särskild olägenhet hos Utskottets förslag framhållit, att det för en centralstyrelse skulle medföra stora svårigheter att granska de olika reseräkningarne. Jag vill fästa hans uppmärksamhet derpå, att centralstyrelsen endast behöver, för att få dessa svårigheter afhjelpa, hos Konungens Befallningshafvande anhålla om en årlig uppgift öfver gästgifvaregårdarnes afstånd, skjutslegan och hvad mera, som för en sådan granskning erfordras.

Herr Björck har vidare, förunderligt nog, framställt den frågan, huru det skulle tillgå med afseende å redovisningen af vederbörande skogstjänstemän, ifall dessa härutinnan tredskades. Jag vill endast hänvisa Herr Björck till landshöfdinge-instruktionen, enligt hvilken den utvägen förefinnes att vid ett sådant fall anhålla hos Konungens Befallningshafvande att den tredskande måtte tillhållas genom viten att fullgöra denna skyldighet.

Här har af en annan sakkunnig representant inom Kammaren blifvit till min stora öfverraskning framställd den frågan, hvartill det tjenar att uppoffra kostnader för våra skogar, då de icke inbringa oss något? Jag ställer till honom den frågan: huru skulle det väl se ut med våra skogar, i fall Staten på deras värd icke gjort några kostnader? Huru skulle icke blott Kronans egendom, utan äfven häradsallmanningarne, för att icke tala om boställsskogarne, hvilka sedan år 1866 mera direkt lyda under kronobetjeningens värd, i sådant fall för närvarande se ut?

Om än icke andra skäl talade emot att uppdraga åt Konungens Befallningshafvande kontrollen öfver skogarne, torde den enda omständigheten, att detta icke rimligtvis kunde låta sig göra utan anställande af en särskild embetsman för dessa ärendens föredragning, verka tillfyllest. Det kan icke nog ofta inom Representationen framhållas, att, till följd af institutionens tendens, ärendenas antal hos Konungens Befallningshafvande tagit den utveckling, att de för länge sedan gå öfver måttet för en mans

arbete. Arbetsredogörelserna visa detta förhållande, hvaraf följden blifvit, att arbetet måste öfverlemnas åt personer, för hvilka man icke blott får plikta utan äfven rodna. Under sådana förhållanden måste man se till, att länsstyrelserna befrias från allt arbete, som icke med nödvändighet måste åläggas desamma.

Jag vill härvid endast anföra ett exempel på ärendenas tillökning hos Konungens Befallningshafvande. År 1863 utkom ju förordning, hvarigenom åtskilliga publika ombud tillerkändes ersättning för sina resor. Denna förordning verkade så, att anordningarnes antal steg med 33 procent. Ifrån att år 1862 hafva utgjort 800, belöpa de sig nu till 1,100. Detta är visserligen blott ett mekaniskt arbete, men som dock tager sin tid, då man måste granska alla dessa räkningar för att icke ådraga sig ersättningsanspråk i anledning af uppkommande anmärkningar. Och man ihågkomme härvid endast, hvilken möda och tidsutdrägt revisionen af dessa anordningar kostar vederbörande. Justitieombudsmannen nämner i sin embetsberättelse för år 1867, att utsökningsmålen inom ett län i Juli månad uppgått till 9,000. Detta är för mycket arbete för en person. Och likväl hade han kanhända ännu 9,000 sådana mål att vänta innan årets slut.

Slutligen vill jag mot Herr Björck nämna, att, i fall byråchefen, såsom han föreslagit, icke skulle hafva beslutanderätt utan endast tillhandagå departementschefen med råd och upplysningar, detta i ganska betydlig mån skulle komma att öka målen hos Kongl. Maj:t, då deremot en centralstyrelse skulle kunna undanstöka en mängd mindre viktiga mål.

Af de skäl, jag nu anført, får jag yrka bifall till Utskottets förslag under Litt. A och C.

Herr Åstrand: Jag skulle icke åter upptaga Kammarens tid, om icke några yttranden under diskussionens lopp blifvit fällda, dels af Herr Carl Ifvarsson och dels af Herr Björck, hvilka yttranden jag anser mig icke böra med tystnad förbigå.

Den förstnämnde af dessa herrar påstod, att inrättandet af skogsstyrelsen icke ledt till något godt resultat. Jag hoppas emellertid, att talarren, på grund af hvad Herr Statsrådet Friherre af Ugglas sedermera anført, skall hafva kommit till insigt derom, att skogsstyrelsen egentligen ännu knappast existerat. Detta må man äfven noga betänka. En chef tillsattes visserligen redan 1859, men denne var endast sysselsatt med utarbetande af författningsförslag, och först sedan en del af dessa författningsförslag blifvit antagna, har skogsstyrelsen haft något att uträtta. Såvidt jag har mig bekant, är skogsstyrelsen förtjent af allt loford för det sätt, hvarpå den sedermera skött sina åligganden. Det var således först genom 1866 års skogsordning och 1865 års förordning för Norrland, som skogsstyrelsen lemnades något direkt inflytande i dessa angelägenheter. Att inkomsterna af Kronans skogar icke för närvarande betäcka utgifterna är tyvärr en sanning, då de å ömse sidor tagas i sin helhet, men så blifver icke resultatet, då man ställer ensamt för sig kronoparkerna i mellersta och södra delarne af riket, hvilka parker längst erhållit vård och tillsyn. För dem, som härpå tvifla, tager jag mig friheten visa, huru förhållandena härutinnan gestalta sig under åren 1866 och 1867 inom

Skaraborgs län, der de flesta kronoparkerna finnas. Det visar sig då, att af de 14 kronoparkerna i detta län 11 stycken lemnat inkomster, som varit mera än tillräckliga för utgifterna. Behållningen per tunnland har utgjort från 37 öre, 85 öre, 1 R:dr 15 öre, 2 R:dr 26 öre ända till 7 R:dr 25 öre. Sedan alla utgifter för skogarnes skötsel blifvit afdragna, återstår likväl en behållning af dessa parker utaf 11,833 R:dr 14 öre.

I andra län finnas skogstjenstemän anställda, oaktadt der icke finnas några kronoskogar. Detta blir alltid förenadt med kostnad för Staten, men dessa tjenstemän äro anställda för att gå dem till handa, som önska råd och upplysningar i afseende å värden af deras egna, enskilda skogar. I andra län åter äro tjenstemännen upptagna med skötseln af allmänningsskogarne, hvaraf Staten icke har ett öres inkomst. Äfven detta trycker på inkomsterna af kronoskogarne. Hvad de Norrländska skogarne beträffar, är jag öfvertygad, att inkomsterna af dessa skogar under de 20 å 30 närmaste åren icke blott blifva tillräckliga att betäcka utgifterna utan skola de äfven lemna öfverskott.

Då Herr Björck haft det påståendet, att det skulle vara lättare för Konungens Befallningshafvande än för skogsstyrelsen att bedöma, huru stor afverkning borde ega rum inom länets skogar, äfvensom att kontrollera densamma, torde Herr Björck icke hafva sig bekant, huruledes en skog uppskattas i fråga om afverkning. Man taxerar nemligen skogen på förhand och bestämmer derefter, huru mycket för hvarje år skall afverkas. Då man icke på ett bart fält kan bestämma, huru mycket der blifvit afverkadt, huru skulle det då efter reservanternas förslag vara möjligt att utöfva någon kontroll öfver revierförvaltarna. Då deremot både revierförvaltare och kronojägare hafva befattning med afverkningen, är det möjligt för skogsinspektören att utöfva någon kontroll öfver dessa, men i motsatt fall öfverlemnar man åt dessa personers heder att i mer eller mindre mån bestjåla Staten.

Jag ber att få tillägga, att jag från skogsstyrelsen förskaffat mig uppgift på målens tillväxt, sedan skogsstyrelsen erhållit mera inflytande med afseende på kronoskogarnes skötsel. Så uppskattades enligt diarium målens antal intill år 1864 årligen till 220 stycken i medeltal. År 1865 uppgingo de till 339, 1866 till 404, 1867, efter det den nya förordningen vidtagit, till 575, hvilka föranledde 1,258 olika expeditioner. År 1868 inkommo 801 mål, hvilka föranledde 1,669 expeditioner, hvaribland 111 utlåtanden och memorial. Af dessa äro många vidlyftiga och fordra mycket arbete. Vidare afgåfvos 52 utlåtanden och memorial till embetsverket och 86 resolutioner. Såvidt man af innevarande års diarium kan sluta, synas målens antal under detta år komma att ökas med ytterligare 25 procent. Detta bevisar äfven huru absolut omöjligt det skulle blifva att, på sätt reservanterna föreslagit, ersätta skogsstyrelsen med ett hos Finansministern anställt tekniskt biträde.

Jag upprepar mitt yrkande om afslag å reservanternas förslag och bifall till den Kongl. Propositionen.

Herr Engman: Det förefaller mig underligt att, ehuru en generaldirektör för skogarne i riket och en mera ordnad jägeristat på Riksens Ständers begäran för tio å tolf år sedan tillsattes, man icke nått ett för-

delaktigare resultat, än att icke allenast de 220,000 R:dr, våra skogar inbringa, utan derutöfver 134,000 R:dr årligen utgifvas för underhåll af skogs- och jägeristaten, skogsinstitutet, skogsskolorna och skogsväsendet i allmänhet. Man må ej undra på, att den, som vill hushålla med Statens tillgångar, mer än en gång besinnar sig, innan man ingår på inrättande af en fullständig skogsstyrelse med alla dess underafdelningar, hvilket allt framgent kommer att tillskynda Staten årliga utgifter, detta så mycket mera som man påminner sig, att Kronans skogar lemnade behållning, innan någon skogsstyrelse tillkom, men nu deremot gör oss årligen stora förluster. En talare har sagt, att reservanternas förslag skulle blifva dyrare. Utskottets förslag visar dock en slutsumma af 353,278 R:dr 6 öre, men reservanternas 177,965 R:dr. Det sednare är således 175,913 R:dr billigare för hvarje år.

Jag anser det vara klokare att sälja bort Statens skogar, med föreskrift att köparen ej finge hugga mera än som vore med skogens framtida bestånd förenligt, än att inrätta en skogsstyrelse med hela arméer af underlydande tjänstemän för skogarnes vård.

På dessa skäl yrkar jag emellertid bifall till reservanternas förslag.

Friherre Alströmer: Jag har ansett äfven mig böra tillkännagifva min åsigt i denna fråga. Det torde ligga för öppen dag att, vid jembförelse emellan Stats-Utskottets å Kongl. Maj:ts Proposition grundade förslag och det af reservanterna inom Utskottet framställda, Utskottets förslag skulle komma att medföra raskhet och enhet i skogsförvaltningen, då deremot reservanternas förslag måste förlama denna förvaltning. Det är nemligen klart, att, om kontrollen öfver jägeristaten öfverlemnas åt tjugufyra olika länsstyrelser, någon enhet icke skall kunna åstadkommas.

Herr Björck har biträdt reservanternas förslag troligen af ifver för att så snart som möjligt få förvaltningsbyråer inom statsdepartementet. Jag tror dock att genom antagande af den Kongl. Propositionen man på en genare väg kan komma till detta mål än genom ett bifall till reservationen.

Jag anhåller derföre att, på de skäl som af Grefve Posse blifvit anförda, få instämman uti Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: I likhet med den näst föregående talaren vill jag afgifva ett löfte att icke länge upptaga tiden, och, hvad ännu mera är, jag lofvar att hålla detta löfte.

Hvad sjelfva saken beträffar, skall jag derföre icke ingå i några detaljer. Jag vill endast i allmänhet uttrycka den åsigten, att det icke kan ligga någon synnerlig vinst uti att öka de centrala embetsverkens antal. Jag har vid en föregående riksdag uttalat denna mening, och jag har icke sedan dess funnit ringaste anledning att frångå densamma.

Emellertid är det obestridligt, att nu förevarande fråga, nemligen organisationen af skogsstyrelsen, länge har stått på den administrativa eller, om man heldre vill, på den parlamentariska dagordningen. Det faller af sig sjelft, att denna fråga ju förr dess heldre måste lösas; och då, efter hvad jag från flera håll hört försäkras, denna styrelse till följd af

oblida förhållanden först på sednare tider kommit till någon egentlig verksamhet, och då man tillika sökt framhålla hvad skogsstyrelsen, under den tid hon hittills egt bestånd, skulle hafva kunnat uträtta, derest hon af nyss antydda förhållanden icke varit i sin verksamhet bunden och hindrad, synes mig all anledning vara för handen att låta denna styrelse träda i dagen fram och visa världen hvad hon förmår att åstadkomma; och jag anser mig därför böra understödja det Kongl. förslaget i dess hufvudsyfte.

Jag vill dock härvid hafva inlagt den reservation, att detta mitt tillstyrkande sker under förutsättning, att en icke alltför aflägsen framtid skall medföra andra former för ledningen af skogsstyrelsens verksamhet, enär jag, lika med en föregående talare, finner det vara både önskvärdt och möjligt, att chefen för skogsstyrelsen ställes i närmare förhållande till chefen för vederbörande statsdepartement, i ungefärlig öfverensstämmelse med de åsikter som uttalades i Särskilda Utskottets vid sistlidne riksdag Utlåtande. Detta beror dock ytterst på en ändring af grundlagen i den syftning, att åt departementscheferne öfverlemnas myndighet att afgöra de flera mål af mindre betydighet, som nu föredragas inför och afgöras af Konungen i Stats-Rådet, och att sålunda icke andra frågor än egentliga organisationsfrågor blifva föremål för Stats-Rådets kollektiva verksamhet.

Jag har ansett mig böra uttala denna åsigt för att dermed förklara, att det icke är utan allt förbehåll jag biträder Stats-Utskottets förslag i dess hufvudgrunder.

Hvad särskildt beträffar förhållandet emellan länsstyrelserna och skogsstyrelsen, kan jag icke undgå att, i likhet med flera föregående talare, finna det vara temligen svårt att undandraga dessa lokalstyrelser en ganska väsendtlig myndighet just i de frågor, vi nu hafva under pröfning; men det är dock möjligt, att förhållandena kunna ordna sig på annat sätt. Jag vågar ej heller tillmäta mig en sådan sakkännedom, att jag vill bestrida möjligheten deraf.

Men då en värd talare inom Kammaren ganska riktigt antydt, att de nuvarande länsstyrelserna äro så öfverhopade af göromål, att denna börda icke borde ökas, ber jag dock att få i förbigående anvisa ett medel, som utan tvifvel skulle i hög grad afhjelpa denna olägenhet, och det vore att skilja från länsstyrelserna alla utsökningsmål, så att, om jag så får uttrycka mig, utsöknings-industrien icke längre utgjorde deras förnämsta åliggande. Jag tilltror mig ega någon erfarenhet i detta afseende; och jag vågar påstå, att genom en sådan förändring länsstyrelserna skulle få god tid öfrig att egna sig åt sådant arbete, för hvilket de ursprungligen tillkommit. De skulle derigenom blifva egentliga landtregeringar och, hvad de nu icke äro, Konungens Befallningshafvande.

Då jag nu antydt min åsigt i *saken*, skall jag inskränka mig till att hos Herr Talmannen hemställa, huruvida det icke, beträffande förevarande ärendes formela behandling samt för att möjliggöra en klar framställning och säker uppfattning af de olika åsigheterna, derest, såsom antagligt är, votering måste ega rum, skulle vara lämpligt och nödigt, att till en början en slags principvotering anställdes på det sätt, att den, som vill antaga hufvudgrunderna af Utskottets förslag, med öppen lem-

nad rätt likväl att öfver de särskilda delarne af samma förslag besluta, röstade ja, men den det ej ville röstade nej. Då skulle, såsom jag föreställer mig, nej-propositionen afse reservanternas förslag, med likaledes öppen lemnad rätt att öfver de särskilda punkterna deraf fatta beslut. Orsaken, hvarföre jag gör denna framställning, är att reservanternas förslag icke eger någon motsvarighet i de särskilda punkterna af Utskottets förslag. Det är därför icke möjligt att uppställa en del af Utskottets förslag mot vissa delar af reservanternas, och torde sålunda det af mig föreslagna förfaringssättet vara, om icke det enda möjliga, åtminstone det som säkrast och med minsta omgång leder till ett slut.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr vice Talmannen tillkännagaf, att, då flera sines emellan icke fullt motställiga yrkanden blifvit gjorda, ett sådant sätt för propositioners framställande som Herr Sjöberg föreslagit, enligt Herr vice Talmannens uppfattning, skulle lända till enkelhet och reda; och ansåg därför Herr vice Talmannen sig böra till Kammaren hemställa, huruvida propositionerna finge afgifvas i den af Herr Sjöberg föreslagna ordning.

Herr Åstrand begärde då ordet och yttrade: Jag anser, att propositionerna icke kunna framställas på annat sätt, än att särskild proposition göres på dels Utskottets förslag, dels och slutligen på reservanternes.

Vidare yttrade

Herr Björck: Jag har icke uppfattat, huruvida någon yrkat bifall till den Kongl. Propositionen. Om så ej är förhållandet, hafva vi trenne meningar, som i det närmaste öfverensstämma och endast i vissa detaljer afvika från hvarandra, nemligen Utskottets förslag, Herr Åstrands förslag och Grefve Posses förslag. Alla dessa utgå från samma grund. Emot dem står å andra sidan reservanternes förslag, som utgår från helt olika åsigter. Huru skall man nu kunna lösa detta problem enklare än på det sätt som Herr Sjöberg föreslagit, nemligen att man först voterar om Utskottets förslag och såsom kontraposition deremot antager reservanternes och således får afgjort, hvilka utgångspunkter för beslutet skola blifva gällande. Om man dervid förbehåller sig att sedermera afgöra om de särskilda detaljerna, så är ju saken lätt afhjelpat. Jag hemställer dertill om bifall till Herr Sjöbergs förslag, och att votering må anställas emellan Utskottets och reservanternas förslag, med förbehåll i begge fallen om vidare pröfning af detaljbestämmelserna deri.

Herr von Troil: Jag har blifvit fullkomligt förekommen af Herr Björck och får nu blott nämna, att jag anser det enda rätta sättet att gå till väga vara det, som han föreslagit i likhet med Herr Sjöberg.

Herr Sjöberg: Jag anhåller nu att få uppläsa det förslag, som, efter mitt omdöme, är det enda möjliga, och hvaruti jag hört Herrar

Björck och von Troil instämma. Om Kammaren behagar lemna någon uppmärksamhet åt detsamma, så tror jag att saken skall blifva klarare. Det skulle låta ungefär sålunda:

Den, som godkänner de grunder för skogsstyrelsens och skogsstatens organisation och aflöning, som under mom. a, b, c och d blifvit framställda i första punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 64, med dervid förbehållen öppen rätt att särskildt besluta om de ändringar, som i ett eller annat af dessa moment blifvit påyrkade,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren deremot godkänt de grunder för skogsväsendets ordnande samt skogsstyrelsens och skogsstatens aflöning, som blifvit framlagda i den af Herrar L. J. Hierta m. fl. afgifna, vid Utlåtandet fogade reservation, med likaledes förbehållen öppen rätt att särskildt besluta om den ändring i samma reservation, som af Herr Björck blifvit påyrkad.

Efter dessa yttranden förnyade Herr vice Talmannen sin hemställan till Kammaren, huruvida Herr Sjöbergs förslag godkändes, och svarades härtill ja. Sedan Kammaren sålunda beslutat att först afgöra om grunderna för skogsstyrelsens och skogsstatens organisation och aflöning antingen enligt Utskottets eller enligt reservanternas förslag, med den rätt som blifvit förbehållen att sedermera pröfva det ena eller andra förslagets detaljer, så framställde nu Herr vice Talmannen propositioner först på bifall till grunderna i Utskottets förslag och dernäst på bifall till grunderna i reservanternas förslag, och faun Herr vice Talmannen svaren å den förra af dessa propositioner hafva utfallit med öfvervägande ja. Då emellertid votering begärdes, blef följande voteringsproposition justerad och anslagen:

Den, som godkänner de grunder för skogsstyrelsens och skogsstatens organisation och aflöning, som under mom. a, b, c och d blifvit framställda i första punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 64, med dervid förbehållen öppen rätt att särskildt besluta om de ändringar, som i ett eller annat af dessa moment blifvit påyrkade,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren deremot godkänt de grunder för skogsväsendets ordnande samt skogsstyrelsens och skogsstatens aflöning, som blifvit framlagda i den af Herrar L. J. Hierta m. fl. afgifna, vid Utlåtandet fogade reservation, med likaledes förbehållen öppen rätt att sär-

skildt besluta om den ändring i samma reservation, som af Herr Björck blifvit påyrkad.

Omröstningen visade 87 ja mot 73 nej; hvadan Kammaren antagit de grunder för skogsväsendets ordnande samt skogsstyrelsens och skogsstatens aföning som blifvit framlagda i Utskottets förslag.

Mot detta beslut reserverade sig

Herr Johannes Andersson: Jag anhåller att få nedlägga min reservation emot Kammarens beslut i denna fråga, emedan jag anser, att vi hafva tillräckligt många embets- och tjänstemän ändå.

Härefter öfvergick Kammaren till beslut om de särskilda stadganden, som under mom. a, b, c och d innehölls i Utskottets förslag och som under den hållna diskussionen varit föremål för olika yrkanden.

Sålunda förekom nu:

Mom. a.

Något särskildt yrkande angående detta moment hade icke förekommit. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b.

I afseende å detta moment hade yrkats dels bifall i oförändradt skick, dels bifall med uteslutande af orden: "*eller på kort tid, högst fem år*", dels och slutligen bifall till det förslag, som blifvit framställt af Herr Åstrand. Å dessa yrkanden gaf Herr vice Talmannen propositioner och fann ja öfvervägande för den mening, som, med ofvannämnda uteslutning, godkände punkten i öfrigt. Detta yrkande blef alltså Kammarens beslut.

Mom. c.

Utskottets förslag bifölls.

Mom. d.

Enligt de yrkanden, som förekommit, afgåfvos propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som på bifall, med den förändring att orden: "för år 1870" skulle utgå. Den sednare propositionen ansåg Herr vice Talmannen besvarad med öfvervägande ja. Då likväl votering åskades, blef följande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet under mom. d hemställt i första punkten af dess Utlåtande N:o 64,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är berörda hemställan bifallen i öfrigt, men med uteslutande af de deri förekommande orden: "för år 1870".

Omröstningen visade 68 ja mot 71 nej, och hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan, dock med uteslutande af orden: "för år 1870".

Punkten 2.

Herr Bergström: I öfverensstämmelse med det beslut, som Kammaren genom den nyss försiggångna voteringen fattat, hemställer jag, att orden "för år 1870" måtte utgå ur denna punkt.

Herr Grefve Posse: Det är ej alldeles samma förhållande här, ty i nästföljande punkt hemställes, om icke Kongl. Maj:t skulle vilja vidtaga en förändring beträffande skogsundervisningen; och om denna förändring vinner Kongl. Maj:ts bifall, så behöfves icke den ifrågasatta uteslutningen, hvarföre jag hemställer om bifall till punkten i oförändradt skick.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Jag anser mig böra upplysa, att Första Kammaren bifallit denna punkt i oförändradt skick, samt att denna Kammare jemväl bifallit den af Utskottet gjorda hemställan om omorganisation af skogsinstitutet; och jag vill för min del icke heller motsätta mig bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes icke, och Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Utskottets förslag bifölls.

Punkten 4.

Herr Åstrand: I likhet med hvad Kammaren redan beslutat i fråga om litt. d i första punkten, yrkar jag, att orden "för år 1870" äfven här måtte utgå.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan, dock med uteslutande af orden: "för år 1870".

Punkten 5.

Herr Åstrand: I denna punkt yrkar jag ock, att orden: "för år 1870" måtte utgå.

Jemväl i denna punkt bifölls Utskottets förslag, med uteslutande deratur af orden: "för år 1870".

Punkten 6.

Herr Åstrand: I öfverensstämmelse med de beslut, som Kammarren redan fattat, anhåller jag, att denna punkt måtte erhålla följande lydelse: "att under Riks-statens Sjunde Hufvudtitel må såsom anslag för "skogsväsendet" uppföras

Penningar (deraf 90,000 R:dr såsom reservationsanslag)	R:dr 337,678:	6.
Indelta räntor, enligt markegång, på förslag	„ 900:	—
	<u>R:dr 338,578:</u>	6.
samt att såsom extra anslag för år 1870 för skogsinstitutet anvisas	„ 15,300:	—
	<u>R:dr 353,878:</u>	6.

Vidare anfördes ej. Herr Åstrands förslag till lydelse för denna punkt bifölls.

Punkten 7.

Herr Lundström: Sedan nu härförut Utskottets Utlåtande i afseende på skogsväsendet m. m. blifvit afgjort och till hufvudsakligaste delen bifallet, torde intet vara att göra för att få något afseende fästadt vid min motion, som blifvit af Utskottet afstyrkt. Jag kan dock icke underlåta att fästa mig vid och uttrycka min förundran öfver det ringa afseende som Utskottet egnat motionen. Det vill synas, som om Utskottet knappt genomläst densamma, än mindre till vederläggning upptagit skälen för ett bifall till den. Den hade förtjent att behjertas på ett bättre sätt, hvadan jag ej kan annat än yrka bifall till min framställning.

Efter detta yttrande bifölls Utskottets hemställan.

§ 5.

Herr *Anders Nilsson* från Malmöhus län hade anmält sig till motions afgifvande. Den ifrågavarande motionen, som afsåg aflåtandet af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ordnande af inspektionen öfver folkskolorna, blef af motionären nu aflemnad och derefter, under antecknad ordningsnummer 349, på begäran bordlagd.

§ 6.

Inkomna ärenden bordlades:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 8, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen om antagande af en ny föreningsakt mellan Sverige och Norge;

Banko-Utskottets Utlåtande N:o 9, i anledning af Herr P. Nilssons motion om öfverlemnande till Kongl. mynt- och medaljkabinetten af åtskilliga i Riksbanken befintliga mynt och medaljer m. m.;

Andra Kammarens Sjette Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 7, (i samlingen N:o 40), angående Herr A. M. Myrtins motion N:o 105, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande skyldighet för utländsk undersåte, som i riket förvärfvar och besitter fast egendom, att, der han icke tillika är här bosatt, för sig hafva ständigt i orten bosatt ombud;

N:o 8 (i samlingen N:o 41), angående Herr Jöns Pehrssons motion N:o 289, om ordensväsendets upphäfvande eller inskränkning;

N:o 9 (i samlingen N:o 42), angående Herr C. Orres motion N:o 29, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande förändrade föreskrifter i afseende å ekonomiska besigtningar;

N:o 10 (i samlingen N:o 43), angående Herr J. Jonassons från Calmar län motion N:o 57, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om Kongl. Maj:ts medverkan för åstadkommande af en allmän afväpning och en evig fred.

Sammanträdet afslutades kl. $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Fredagen den 23 April.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

Upplästes och godkändes protokollet för den 15 äfvensom utdrag af protokollet rörande de beslut, som af Kammaren fattats vid sammanträde den 21 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs Herr Anders Nilssons från Malmöhus län motion N:o 349, med aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ordnande af inspektionen öfver folkskolorna.

Sedan, på framställning af Herr Talmannen, Kammaren förklarar, att berörda motion tillhörde Tillfälligt Utskotts behandling, blef densamma nu hänvisad till Kammarens Första Tillfälliga Utskott.

§ 3.

Föredrogs Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Betänkande N:o 1, i anledning af väckt förslag om införande af ett nytt myntsystem, grundadt på guld.

Härvid yttrade:

Herr Siljeström: Jag instämmer i denna motions syfte och tager för gifvet, att de skäl, som angående sjelfva sakförhållandet blifvit af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet anförda, äro fullt tillfredsställande: något som jag likväl öfverlemnar åt Herrar finansierer i Kammaren att afhandla. För min del vill jag endast fästa mig vid en bisak, men som emellertid är af natur att utöfva ett hufvudsakligt inflytande på frågans slutliga afgörande. Jag afser härmed hvad som utgör föremål för Utskottets resonnement å sidorna 2 och 3, hvilket sednare förefaller mig vara icke alldeles sådant man kunde önska till grundval för en i sig sjelf god sak. Allt hittills har man ansett 72 § Regeringsformen innehålla, att Riksdagen hade rätt att genom Riksbanken utgifva sedlar, hvilka skulle i riket för mynt erkännas, och att dessa sedlar skulle vid anfordran af Riksbanken med silfver inlösas. Detta är i sjelfva verket så tydligt, att det kan fattas af ett barn, och man må derföre ej undra, att föregående motionärer, Riksdagar och Konstitutions-Utskott varit af samma åsigt. Men nu lär oss Sammansatta Utskottet, att i denna paragraf tillika står skrif-

vet, att Riksbanken har rätt att utgifva sedlar, som *icke* skola anses för mynt och *icke* inlösas med silfver, utan med guld. Det är klart, att Utskottet läst en sådan mening *mellan* raderna; ty *uti* raderna finnes den verkliga *icke*. Skall grundlagen tolkas efter ordalydelsen, så är det omöjligt att i 72 § finna hvad Utskottet der vill finna. Skall man åter se till andemeningen, så kan det åtminstone för mig *icke* synas strida mot det förnuft, man är skyldig att förutsätta hos lagstiftaren, om man antager att han *icke* velat bemyndiga Riksbanken att utgifva *två slags* sedlar af helt olika beskaffenhet i anseende till inre värde eller *icke* velat fastställa *två slags* värdelikare för myntet. Utskottet menar i sistnämnda afseende visserligen, att det *icke* gerna kan hafva varit lagstiftarens afsigt att med grundlagens helgd särskildt omgärda *silfrets* betydelse i detta hänseende; utan att hvad som afsetts endast kunnat vara att gifva laglig säkerhet för banksedlarnes inlösen i allmänhet med klingande mynt. Men otvifvelaktigt *kan* det hafva funnits skäl för en sådan afsigt vid den tid då lagen stiftades; ty man må nu för tiden säga hvad man vill om guldets företråde såsom myntmetall, så var likväl förhållandet i detta hänseende väsendtligt olika för 20 år sedan mot hvad det nu är; och man kan mycket väl tänka, att lagstiftaren på den tiden föreställde sig *icke* blott hvad som står i lagen uttryckt, att silfret skulle erkännas såsom den verkliga värdemätaren, utan jemväl att det vore den *bästa* sådan som kunde komma i fråga. Hade man annorlunda *tänkt*, skulle man säkerligen äfven *nämnt* guldets företråde i detta fall *icke* vid tiden för grundlagens stiftande var allmänt erkändt såsom nu, så var likväl guldets både känt och användt såsom myntmetall. Följaktligen vill det åtminstone för mig synas omöjligt att nu införa guldets såsom standard, utan att det ifrågavarande grundlagsstadgandet ändras. Jag kan *icke* annat än beklaga att så är, och skulle för min del högeligen önska, att grundlagens lydelse *icke* lade något hinder i vägen för den föreslagna förändringen. Men såsom grundlagen nu en gång lyder, har man *icke* rätt att på någon slags sidoväg kringgå dess tydliga föreskrifter.

Af samma skäl kan jag *icke* heller antaga för god den utväg, som en af reservanterne, Herr Bergström, föreslagit, oaktadt det verkligen sinnrika medel han uttänkt att på ett praktiskt sätt lösa frågan utan grundlagsförändring. Jag tillåter mig säga, att hans förslag synes mig mer teoretiskt-praktiskt, än verkligen praktiskt; ty jag tror *icke*, att hans myntsystem någonsin skulle under närvarande förhållanden kunna göra sig i verkligheten gällande. Vi se huru föga det sist införda guldmyntet cirkulerar i allmänna rörelsen, och vi skola finna detta ännu mer, sedan den första nyfikenheten gått öfver. Vi skola i sjelfva verket, efter min öfvertygelse, aldrig kunna bringa saken till någon verklig användning af guldmynt förr, än man så väl ur grundlagen som ur allmänna tänkesättet undanröjt den föreställningen, att banksedeln är något annat än blott och bart en på papper skriven skuldförbindelse; men den första åtgärd, som här för erfordras, är upphäfvandet af 72 § Regeringsformen. Denna sednare nödvändighet har blifvit förbisedd så väl i Utskottets förslag, som i den reservation Första Kammaren antagit, enär *icke* någon direkt häntyding blifvit gjord om en sådan nödvändighet.

Emel-

Emellertid vill jag icke för min del framställa något eget förslag, utan skall afvakta hvad i detta ämne insigtsfullare talare kunna hafva att föreslå, för att sedan instämma i hvad som kan synas mig antagligast.

Herr Hedenberg: Äfven jag anser den af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet förordade myntförändringen stå i uppenbar strid mot 72 § Regeringsformen. Så väl denna som öfriga paragrafer i grundlagen måste tydas efter ordalydelsen; och vill man införa en annan myntstandard än den nuvarande i silfver, så måste nämnda paragraf först på grundlagsenligt sätt ändras i öfverensstämmelse dermed; i annat fall kan det af motionären föreslagna guldmyntet icke blifva annat än ett konventionellt mynt vid sidan af det genom grundlagen sanktionerade silfvermyntet. I öfverensstämmelse med denna åsigt kan jag icke heller gilla hvad Utskottet på 3:dje sidan i Betänkandet yttrar om 79 § Regeringsformen, utan tror jag, att hvad man här vid lag ansett tillåtet genom denna paragraf i ganska väsendtlig mån begränsas af 83:dje paragrafen (om tolkning efter ordalydelsen).

Således vill jag, med underkännande af Utskottets Utlåtande, instämma i den af Herr Bergström deremot afgifna reservationen.

Herr Lindström: Ehuru den talare, som först yttrade sig i denna fråga, slutade med att icke framställa något yrkande och för öfrigt endast uttalade några allmänna resonnemanger med anledning af hvad Sammansatta Utskottet tillstyrkt, så drager jag dock den slutsats af hans framställning, att afsigten var att bestrida framgång åt det förslag Utskottet här framställt. Till stöd för sina åsikter har han egentligen endast haft formela betänkligheter att anföra och ansett 72 § Regeringsformen sätta hinder för någon slags förändring, hvilken som helst, af vår nuvarande myntfot. Han yttrade dervid äfven något annat, nemligen att Utskottet skulle, såsom hans ord föllo, hafva sett sunda förnuftet öfver axeln, med mera dylikt; sjelf sökte han likväl icke, efter hvad jag kunde finna, att ådagalägga, det något oförnuftigt fanns i Utskottets Utlåtande. Jag lemnar emellertid alla dessa hans utgjutelser derhän och ber endast få yttra några ord i sjelfva saken.

Medgifvande att den värde talaren har rätt deruti, att det i en så allvarsam och genomgripande fråga som denna är svårt att hafva någon deciderad öfvertygelse, får jag också antaga, att då nu denna Kammare för första gången behandlar denna fråga, man icke af densamma kan begära, att den skall hafva en så deciderad öfvertygelse, som Utskottets majoritet haft. Således kan man icke heller begära, att motionen i sin helhet nu skall vinna någon framgång, lika litet måhända som det af Utskottet framställda förslaget, hvilket dock utgör en ganska betydlig modifikation af motionen. Jag får äfven bekänna, att, ehuru jag inom Utskottet hufvudsakligen delat de skäl, som Utskottet anført för den åsyftade förändringen i myntfoten, och hvilka skäl jag äfven här hoppas kunna försvara, jag likväl icke biträdde Utskottets förslag i dess helhet, emedan jag ansåg, att, om ock Utskottet icke utan långvarigt begrundande kommit till den åsigten, att förändringen vore önskvärd, man likväl icke för

närvarande kunde vänta ett obetingadt bifall dertill af Andra Kammaren, hvarföre jag för min del tillstyrkte den modifikation, som Grefve Mörner i sin reservation angifvit. Det är äfven till denna reservation jag för närvarande vill yrka bifall, dock med en ytterligare modifikation, som bör kunna göra det deri föreslagna ännu mera antagligt, den nemligen som Första Kammaren redan antagit och som jag skall anhålla att vid slutet af min framställning få uppläsa. Dessförinnan ber jag likväl att ytterligare få tillägga några ord.

Den förste talaren har, ibland annat, om jag icke orätt uppfattade hans mening, yttrat, att han icke ansåg den föreslagna förändringen i myntfoten vara af något behof för närvarande påkalladt, och att Utskottet icke heller hade visat några skäl derför. Hvad det sednare beträffar, tager jag mig friheten hänvisa till Utskottets temligen utförliga framställning å sidorna 4—8, hvilken efter min tanke ganska tydligt visar, att, om också för närvarande detta behof icke är så särdeles trängande, så finnes det dock, och att den stund icke kan vara aflägsen, då vårt land i detta afseende måste följa de exempel som af andra länder gifvits. Derföre, när det nu icke kan vara fråga om att genast antaga förändringen, utan endast att uttala en mening derom, den meningen nemligen att man finner en sådan förändring i myntfoten önskvärd; när man vidare, efter att hafva uttalat detta, önskar, att en närmare utredning, än Utskottet kunnat åstadkomma, måtte genom Regeringens försorg blifva gjord, och när man icke ens förutsatt, att en sådan utredning skulle till nästa riksdag föreläggas eller, om detta äfven kunde medhinnas, att Riksdagen då skulle fatta definitivt beslut i frågan; så torde man väl få erkänna, att Utskottet med all nödig varsamhet och försigtighet handlagt denna fråga. Man bör då äfven kunna anse, att Kammaren icke går för långt, om den i Utskottets förslag gör de ytterligare modifikationer, som jag redan förut omnämnt och hvarå jag tagit mig friheten yrka bifall. Såsom jag nyss sagt, anser jag det visserligen icke vara något trängande behof att nu antaga en så beskaffad förändring i myntfoten som den af Herr Wallenberg föreslagna; men hvar och en, som har blicken öppen för hvad som öfverallt omkring oss föregår, kan icke underlåta att finna, det en revolution i detta afseende är å bane, hvilken med eller mot vår vilja skall taga äfven oss med i sin framfart. De förnämsta länder, med hvilka vi hafva handelsgemenskap, hafva guldets till myntenhet, och de flesta efter det af Herr Wallenberg här föreslagna systemet. Så är förhållandet i Frankrike, Belgien, Schweiz; och dessa länder, som sjelfve icke gjort mycket för att utbreda detta system, hafva dock genom sjelfva systemets förträfflighet tagit allt flera och flera andra länder med sig, isynnerhet efter den internationela konferens, som för tvänne år sedan hölls i Paris. Äfven i England, som redan länge haft sin myntfot i guld, pågår nu en stark agitation inom dess förnämsta handelskamrar för att få det Franska systemet infördt. Likaså i Förenta Staterna; och det synes som detta system allt mer och mer vinner insteg hos alla civiliserade nationer. Då blir frågan: kan Sverige i detta hänseende intaga en alldeles isolerad ställning? Svaret lyder naturligtvis så, att Sverige icke kan göra detta; men det kan åtminstone intaga en afvaktande ställning, tills det får se hvad dess grannstater göra. I sammanhang härmed kan jag nämna, att förslag inom Ut-

skottet väckts att låta den framställning, som nu är i fråga att till Kongl. Maj:t ingifva, åtföljas af en anhållan om inledande af underhandlingar med våra grannländer Norge och Danmark, hvarigenom en sådan gemensam myntfot kunde samtidigt införas i de trenne Skandinaviska länderna. Detta förslag kom likväl att falla, när man insåg de stora olägenheter, som derigenom skulle uppstå, enär man icke kunde förutsätta att dessa nationer skulle vara färdiga att samtidigt med oss antaga den nya myntfoten, så mycket mer som det icke ensamt berodde af Regeringen, utan jemväl af Representationen. När man nu fann, att en förändring i denna riktning sannolikt icke kunde samtidigt göras hos oss och hos dessa våra grannländer, blef nästa fråga denna: skola vi derföre sjelfva slumra? eller bör icke Sverige ändock taga ett steg framåt till det önskade målet? Och om detta steg icke toges längre, än såsom Utskottet föreslagit och med de modifikationer jag förut omnämnt, så att sjelfva hufvudfrågan lemnades öppen till en kommande riksdag, så hade vi likväl väckt våra grannländers uppmärksamhet på densamma, beredt fältet och påskyndat det gemensamma arbetet.

Och till detta steg äro vi snart sagdt tvungne af den omständigheten, att alla kriterier tyckas utvisa, det en förändring i den antydda riktningen förr eller sednare skall ega rum.

En annan omständighet, som jag dock skulle vilja kalla en biomständighet, är den, att vårt lands mynt är så mycket bättre än grannländernas, att en stor del af vårt mynt går ur riket och nedsmältes utomlands, hvarigenom vi göra ständiga förluster. En reservant, Herr Agardh, har beräknat att dessa förluster belöpa sig till omkring 10,000 R:dr årligen, en summa som han visserligen icke finner särdeles betydande, men till hvilken skulle kunna läggas ett annat slag af förluster, uppkommande derigenom att vi måste förvandla öfverskottet af vår guldvaluta till silfver — något som icke skulle behöfva ske, om vi hade guld till värdemätare —; dessa sednare förluster torde dock vara omöjligt att med siffror närmare angifva.

Ett ytterligare skäl för förändringen är, att, då en summa i guld är lättare än samma summa i silfver, så skulle transportkostnaden äfven blifva billigare för införande från utlandet af den för myntningen erforderliga guldquantiteten. Dertill kommer vidare, dels att sjelfva myntningskostnaden är billigare för guld än för silfver, dels ock att nötningsförlusten är mindre på guldmyntet.

Tager man derjemte i betraktande den större bekvämligheten af att handtera guldmynt i stället för silfvermynt, hvaraf en gifven följd skulle blifva — hvad så mången ansett önskligt — att klingande mynt komme att mer än nu införas i allmänna rörelsen inom landet; så synas mig alla dessa omständigheter så mycket tala för förslaget, att man icke bör underlåta att söka hålla frågan öppen till en kommande riksdag.

Hvad det mycket omtalade stadgandet i 72 § Regeringsformen beträffar, så vill jag icke tvista mycket derom, emedan man kan hafva olika uppfattning deraf, allt efter den ståndpunkt på hvilken man ställer sig icke endast gent emot grundlagen utan äfven gent emot denna fråga. Dock vill jag med afseende på den förste talarens formela betänkligheter säga, att, såvidt jag kunde uppfatta hans yttrande riktigt, han syntes icke haf-

va haft fullt reda uppå hvad Utskottet med sitt förslag afsett. Jag ber nemligen få fästa hans uppmärksamhet derpå, att Utskottets förslag ingalunda afser, att sedlar lydande på guld skulle komma att nu utgifvas, och icke heller ovilkorligen betingas deraf, att man antager guldet till myntfot fakultativt eller konventionelt. Må vara att många med honom hafva tänkt sig den slutliga följden blifva denna, så är dock icke derom fråga i Utskottets närvarande förslag, utan endast om en förändring i den nuvarande myntfoten. Om derföre någon grundlagsparagraf här skulle hafva sin tillämpning eller om frågan skulle bero af grundlagen, så vore det icke 72 § Regeringsformen, som här skulle beröras, utan i stället den 79:de, som är den enda som handlar om förändring i rikets mynt till skrot eller korn; men denna paragraf lägger intet hinder i vägen för den framställning, som Utskottet tillstyrker Riksdagen att hos Kongl. Maj:t göra, utan tvärtom framgår af densamma, att en förändring i rikets mynt till skrot och korn kan ske genom Konungens och Riksdagens sammanstående beslut. En sådan förändring kan då ske utan rubbning af 72 §, som kan stå kvar oförändrad såsom den nu är. Men om man ock icke kan se bort ifrån, det en följd af förändringen skulle blifva att Riksbankens sedlar framdeles skulle komma att lyda å guld, så återstår att se till, om 72 §:n lägger något oöfverstigit hinder i vägen derför. Sistnämnda paragraf talar icke om silfret såsom bestämd myntfot; det heter endast, att de sedlar, som af Banken utgifvas och hvilka må för mynt i riket erkännas, skola vid anfordran efter deras lydelse af Banken med silfver inlösas. Hvar och en, som har närmare kännedom om Herr Wallenbergs motion, skall lätt finna att han just föreslagit ett sätt, hvarigenom man icke i minsta mån skulle komma att ledera detta grundlagsstadgande, då jemte antagandet af myntfot i guld Riksbanken skulle fortfarande med silfver inlösa de sedlar, för hvilka den åtagit sig en sådan förbindelse, och för detta ändamål skulle hela och fjerdedels specieriksdalrar tillsvidare vid Kongl. Myntverket utmyntas.

En af reservanterne, Herr Bergström, har visserligen också haft några betänkligheter i afseende på grundlagen, men dessa gällde för honom icke längre, än tills han fick det lyckliga infallet att bredvid en myntfot i guld sätta en annan i silfver, som skulle blifva fakultativ. Men om nu på denna fakultativa myntfot skulle grundas sedlar, så kan jag icke för min del finna, att den fara, som dessa stränga herrar grundlagstolkare finna vid att antaga Herr Wallenbergs förslag, skulle på detta sätt vara häfd; mig synes förhållandet i detta afseende blifva alldeles enahanda, hvilketdera förslaget som än antages, och faran vara hvarken större eller mindre i det ena mera än i det andra fallet. Men tror man möjligen, att, om Riksbanken utgafve sedlar på guld, dessa skulle i allmänna rörelsen vara mindre begärliga, derföre att 72 §:n Regeringsformen är oförändrad? Jag tror det icke, ty förtroendet för banksedeln är ytterst byggd på förtroendet till Riksbanken att kunna inlösa sina sedlar efter lydelsen. Och denna Bankens förmåga att så göra beror icke på någon som helst föreskrift vare sig i grundlag eller allmän lag.

Jag skulle här kunna sluta; men då jag förutser, att möjligen Herr Bergströms reservation, som icke saknar sympati inom denna Kammare och i flera afseenden förtjenar sådan, torde komma att göras till föremål

för yrkande om bifall till densamma, så ber jag, att, utan vidare afseende på grundlagsförhållandet, få yttra min tanke om sjelfva sakförhållandet. Herr Bergström föreslår, att man vid sidan af gällande silvermyntsystem skulle antaga ett särskildt på guld grundadt myntsystem, hvars myntenhet skulle vara carolinen och hvars räkneenhet skulle blifva marken eller tiondedelen af carolinen. Således skulle vi bredvid vår riksdaler riksmünt få en ny räkne-enhet, marken; dock med den skilnad, att den förra fortfarande skulle motsvaras af ett verkligt mynt, men den sednare deremot icke. Detta förslag skulle på detta sätt endast blifva en förändring på papperet, utan att medföra någon förändring i verkligheten.

Hvad beträffar carolinens sättande endast såsom *myntenhet* i det nya systemet, skulle äfven detta sålunda blifva endast en förändring på papperet, utan att carolinen för öfrigt finge något annat värde än förut, då det nemligen icke är sannolikt, att sedlar, utställda på caroliner, med sitt vexlande värde, skulle mera än sjelfva carolinen blifva i rörelsen begärliga och af något värde för densamma. Något sådant kan icke komma till stånd, förrän denna myntenhet blifvit erkänd icke såsom sidoordnad till silvermyntenheten utan såsom öfverordnad densamma.

Derföre kan jag icke för min del antaga denna reservation, så gerna jag än skulle vilja det, om den syntes mig lättare kunna föra oss till målet. Jag får derföre ännu en gång yrka bifall till den modifikation af Utskottets förslag, som Första Kammaren redan antagit, och hvilken lyder sålunda: att Riksdagen behagade besluta att till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse, med anhållan att, enär en förändring i landets nuvarande myntsystem ifrån silver till guld syntes vara önskvärd, Kongl. Maj:t måtte täckas i nåder taga denna fråga i öfvervägande, och, i fall en sådan förändring af Kongl. Maj:t pröfvades ändamålsenlig, då till Riksdagen afgifva nådigt förslag till såväl ny myntordning som öfriga af Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut beroende stadganden, hvilka kunde finnas behöfliga“.

Herr Ribbing: Den nästföregående talaren har börjat med att erinra Kammaren om de viktigaste skälen, upptagna i Utskottets Betänkande å pag. 4 och följande sidor, hvilka tala för åtgärders vidtagande för att möjliggöra införandet af en guldmyntfot i vårt land, samt att vi med vidtagandet af dessa åtgärder icke böra dröja för länge. Dessa skäl voro dels vigten för Sverige att icke i afseende å myntfot stå isolerad från de stora staterna, med hvilka Sverige har sin egentliga handel, dels ock den förlust Sverige gör å den nuvarande silvermyntfoten genom densammans halt i förhållande till myntfoten i Danmark och Norge samt Cölnmarken; och om äfven en reservant ansett denna förlust icke vara af någon betydighet samt man äfven måste medgifva, att Sverige i allmänhet handlat så, som hade det varit en af de rikaste nationer i verden, så hafva dock andra meningar i denna Kammare ofta gjort sig gällande, och tror jag, att vår ställning, till följd af rådande finansiella förhållanden, är sådan, att vi icke böra fortfarande finna oss vid en förlust, om densamma genom ändamålsenliga åtgärder kan förekommas. Till dessa tvänne skäl vill jag lägga ett tredje: att, om olägenhet och förlust af nuvarande mynt-

systemet i viss mån förorsakas derigenom, att vi stå isolerade och hafva annat värde å myntet än andra nationer, så blir denna olägenhet större, i samma mån de andra nationerna, och företrädesvis de stora staterna, ingå på en annan enabande myntfot i guld och vi dervid med vår myntfot i silfver blifva efter, ty i sådant fall förlorar vårt mynt i samma stund det kommer att utom landet förlora sin karakter af mynt — och blir blott en vara, som aldrig mer återkommer; — hvilket jag har anfört såsom skäl för att icke allt för länge dröja med att vidtaga åtgärder för att, då så behöfves, kunna ändra vår myntfot. För min del begärde jag egentligen ordet för att bemöta de anmärkningar, som i formelt hänseende blifvit gjorda emot Utskottets förslag, helst sjelfva hufvudsaken redan blifvit af Utskottet och Herr Lindström temligen utredt. Jag anser mig så mycket heldre böra yttra några ord i afseende å de formela betänkligheterna, som de blifvit af förste talaren i ämnet så skarpt betonade, att det i sauning vore en skam för Kammaren att hafva i Utskottet insatt personer, som, för att begagna bemälda talares uttryck, dels saknat sundt förnuft och dels sökt bedraga Kammaren.

För att jemföra frågan med grundlagens stadgande måste man till en början se till hvad Utskottets förslag egentligen innehåller, och finner man då, att detsamma utgår derpå, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande det Riksdagen för sin del finner det vara önskvärdt och behöfligt att få en guldmüntfot och förty anhåller att Kongl. Maj:t måtte låta, på sätt lämpligast finnes, anställa utredning, huruvida ett nytt myntsystem, grundadt på guld och för öfrigt ordnadt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Utskottets uttalade åsigtter, eller möjligen andra, vore för landet ändamålsenligt; samt att Kongl. Maj:t derefter ville till Riksdagen afgifva nådigt förslag till ny myntordning och de öfriga af Konungens och Riksdagens gemensamma beslut beroende stadganden, som i sammanhang dermed kunde finnas behöfliga. Erinrar man sig nu detta såsom det verkliga innehållet af Utskottets förslag, så reducerar sig frågan, såsom förste talaren yttrade, derhän, huruvida den 72:dra eller någon annan paragraf i grundlagen hindrar Riksdagen att hos Kongl. Maj:t begära eller besluta ett nytt myntsystem, grundadt på guld. Bemälda talare yttrade, att han och andra med honom hittills trott, att 72 § Regeringsformen innehölle, att Banken eger utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas och med silfver skola inlösas — såsom ju af ordalydelsen är alldeles otvetydigt — men att Utskottet nu kommit till insigt derom, att Banken eger utgifva sedlar, hvilka icke skola anses såsom mynt, samt att dessa sedlar icke behöfva inlösas med silfver utan med guld. Måhända ligger häruti icke så stor motsägelset att dessa satsar utsluta hvarandra, såsom denne talare menade. De två sista meningarne i 72 § Regeringsformen, hvarom här är fråga, lyda, den första sålunda: "Riksdagen allena eger rätt att genom Banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas". Jag vill nu till en början erinra, att då man betraktar grundlagen i detta dess stadgande, man alltid bör ihågkomma, att grundlagen hvarken är eller utgifver sig vara en myntbestämmingslag, som bestämmer att så eller så får och skall ske och intet mera i fråga om mynt, utan att grundlagen allenast innehåller vissa stadganden, som utgöra gränser utöfver hvilka en myntbe-

stämningsslag ej får skrida; och frågar jag då, när skulle en myntbestämningsslag öferskrida den gräns, som i den nyss upplästa meningens i 72 § Regeringsformen finnes stadgad? Jo, om någon annan än Riksdagen finge rätt att gifva ut sedlar, hvilka för mynt i riket skulle erkännas. I den af mig upplästa strofen ur 72 § Regeringsformen står icke, att "alla" eller att "de" sedlar, som Riksbanken utgifver, skola för mynt i riket erkännas, utan att denna Bank ensam är berättigad att utgifva *sådana* sedlar. Innehålles nu häri ovilkorligt förbud för Riksbanken att utgifva sedlar, som icke skola erkännas för mynt? Jag kan icke finna detta, och skulle det onekligen vara besynnerligt, om Riksbanken ensam skulle vara förhindrad utgifva dylika sedlar, då andra, privatbanker, dertill äro berättigade.

Den andra och sista punkten i 72 § Regeringsformen lyder: "Dessa sedlar skola vid anfordran efter deras lydelse af Banken med silfver inlösas". Hvad är nu motsatsen mot den föregående punkten? När hade man brutit eller stiftat en myntbestämningsslag som öferskred den i sista punkten angifna gränsen? Jo! om Riksbanken utgafve sedlar som för mynt i riket skulle erkännas, och en myntbestämningsslag sedermera utkom, som stadgade att dessa sedlar icke behöfde efter deras lydelse inlösas, eller ej alls med silfver inlösas. Men deremot förekommer icke uttryckligt förbud för Riksbanken att med annat än silfver inlösa sedlar.

Med denna enkla analys af 72 § Regeringsformen och under erinran att grundlagen icke är en myntbestämningsslag, tror jag att Utskottets sunda förnuft något så när skall vara sauveradt. Skulle emellertid Riksdagen eller denna Kammare, med afseende å grundlagens anförda stadganden, anse betänkligt att till Kongl. Maj:t ingå med begäran om införande af ett guldmyntsystem, hvilket hvarken Utskottet eller motionären tänkt sig skola uttränga silfvermyntet, så går det ju an att antaga det förslag som innehålles i Grefve Mörners reservation, synnerligast om Kammararen tillika utstryker de ord i nämnda förslag, som Första Kammararen redan utstrukt, samt sålunda tillika öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att se till hvilka lagar böra förändras, innan myntsystemet grundas å guld, samt hvilka åtgärder i öfrigt böra för sådant ändamål behöfva vidtagas. Man är då fri från alla öfverraskningar och farhågor i fråga om den nya myntbestämningsslagen i förhållande till grundlagen; utan har Riksdagen då allenast uttryckt en önskan att Kongl. Maj:t måtte taga frågan i öfvervägande. Oaktadt jag, för min del, icke ser något formelt hinder eller någon reel fara vid att antaga Utskottets förslag, så anser jag dock, att man så mycket heldre bör accedera till Grefve Mörners förslag med de uteslutningar deri, som Första Kammararen vidtagit, på det att båda Kammarne i denna, enligt min uppfattning viktiga fråga, må komma till lika resultat, samt skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t beslutas; hvarföre jag, i likhet med Herr Lindström, påyrkar bifall till Grefve Mörners förslag med de af Första Kammararen gjorda uteslutningar, samt anhåller att proposition härom må af Talmannen framställas.

Hans Excellens, Herr Grefve Wachtmeister: Då såväl den juridiska som ekonomiska sidan af ifrågavarande reform torde blifva utförligt behandlad af mera kompetenta personer än jag, så inskränker jag mig till

att betona den internationela vigten och betydelsen af denna reform. Såsom för de flesta torde vara bekant, har guldets å verdensmarknaden en allt mera öfvervägande betydelse, så att de flesta liquider, som måste ske i klingande mynt, numera för det mesta verkställas i guld och icke med silfver. Att således guldets i framtiden blifver det i hela världen herrskande myntet, torde icke vara något tvifvel underkastadt, och torde det därför vara angeläget, att Sverige icke blir den sista af de stater, som öfvergå från silfver till guld, emedan för den som längst bibehåller silfver såsom myntfot uppstår större förlust vid öfvergången, i samma mån som han dröjer att förändra sitt myntsystem. Enligt hvad Kammaren tillika torde hafva sig bekant är genom konvention, träffad emellan Frankrike, Belgien, Italien och Schweiz, infördt i dessa länder enahanda myntsystem, baserad på guld, ehuru silfver jemte guld ännu för någon tid existerar i Frankrike. Å den kongress, som ett par år efter nämnda konventions afslutande, eller för ett par år tillbaka, hölls i Paris, å hvilken kongress jemväl de förenade rikena voro representerade, framställdes vigten deraf att flera stater anslöto sig till konventionen. Sedermera har Österrike med Frankrike afslutat ett fördrag, enligt hvilket myntfoten i Österrike med tiden skall förändras från silfver till guld. Den provisoriska regeringen i Spanien har redan dekretat, att landets mynt skall baseras å guld, samt antagit Frankrikes myntsystem. Den agitation, som för samma ändamål bedrivs i Stor-Britannien och de Förenta Staterna har redan af en föregående talare blifvit omnämnd, och vill jag blott tillägga såsom för oss betydelsefullt, att jemväl Ryssland och Finland icke anses vara obenägna att biträda det Franska myntsystemet. I Finland är för närvarande myntenheten en mark, hvilket mynt har ungefär samma värde som en franc, och är meningen att, då nya myntsystemet antages, dessa båda mynt skola hafva enahanda värde. Det är för oss af vigt att hafva enahanda myntsystem som våra grannländer Danmark och Norge. Då jag för tio år tillbaka första gången hade den äran att representera de förenade rikena i Köpenhamn, väcktes förslag om att införa samma specie i de tre Skandinaviska rikena. Sedermera har denna fråga förfallit, emedan frågan hållit sig mera uteslutande dertill, att alla tre länderna skulle antaga guldsystemet. Då jag emellertid för ett år tillbaka lemnade Danmark, lät man mig hoppas att Danmark skulle antaga det nya systemet, om Sverige och Norge dertill funnes benägna; och att Norge för dess del icke är motvilligt, derom hade jag tillfälle öfvertyga mig vid mitt besök i Christiania förlidet år. Jag anser därför önskligt, att Riksdagen genom aflåtande af en skrivelse i ämnet ville sätta Regeringen i tillfälle att vidtaga de åtgärder, som för reformens framtida möjliggörande kunna vara erforderliga, och skulle det därför vara jemväl särdeles önskligt, om Kammaren fattade enahanda beslut som Första Kammaren.

Herr Medin: Den siste ärade talaren har lemnat en del värdefulla upplysningar, som annars icke stått mig och säkert icke heller många andra till buds, och betviflar jag ingalunda att med tiden sådana förändringar komma att ske, som han påpekat, men jag tror dock, för min del, att tiden därför ännu icke är inne, samt att Sverige såsom ett fattigt land icke bör gå de stora staterna i förväg. Man har under såväl denna

som föregående riksdag, såsom Herr Siljeström riktigt uttalade, haft mycket arbete för att kunna bibehålla 72 § Regeringsformen, och, man må säga hvad man vill, detta är dock ett sätt att upphäfva den eller åtminstone, äfven om man låter den stå kvar, att borttaga all verkan och betydelse af densamma. Jemväl tror jag, att den förutsatta öfvergången från silfver till guld icke skall i Sverige leda till samma lyckliga resultat som möjligen i andra länder. Vål kan Sverige hafva silfver i proportionerligt förhållande till tillgången deraf i andra länder, men hvarifrån åter taga guld? Då jag således anser den föreslagna förändringen hvarken nödig eller nyttig, yrkar jag afslag såväl å Utskottets förslag som Grefve Mörners reservation.

Herr Agardh: För att man må kunna göra sig klart reda för den förändring, som med Utskottets förslag afses, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten å de två olika funktioner, hvilka myntet har; funktioner som visserligen ofta sammanfalla, men som dock i viss mån äro olika. Den ena är att vara *bytesmedlare* såväl för den lilla som för den stora handeln; som bytesmedlare begagnas sålunda hos oss vid den lilla handeln — vid de små men otaliga uppköpen för dagen — skiljemynt och sedlar; annorstädes har man stundom så kalladt kurantmynt, hvarmed småaffärerna uppgöras; vid den stora handeln — handeln med utlandet — användas större och bättre myntstycken, vexlar o. s. v. Den andra funktionen, som myntet har, är att vara *värdeätare*, att utgöra mått för värden, som å olika tider skola jämföras eller bestämmas. Det är nemligen af största vikt att till exempel ett hypotekslån, hvilket skall återbetalas under en lång följd af år, under den tid det inbetalas icke blir hvarken större eller mindre än det var, då det lemnades; eller att, om jag brandförsäkrar min fastighet, jag verkligen afstår den summa, hvarför jag betalt afgift; eller om jag köper en obligation, jag må veta hvad jag verkligen får för densamma, om den en gång utlottas eller inlöses. Af huru stor betydelse denna andra egenskap hos myntet måtte vara, torde kunna slutas äfven deraf, att man till och med har mynt, som icke är annat än värdeätare, till exempel den nuvarande Hamburger-riksdalern. Då sålunda en myntförändring ifrågakommer, är det så mycket viktigare att fästa uppmärksamhet på båda funktionerna som de hos myntet fordra andra egenskaper: såsom bytesmedlare, att vara bekvämt och lätt transportabelt; såsom värdeätare, att det bibehåller konstant samma värde.

Vid hvarje myntförändring är det vidare nödigt att noga göra sig reda för sjelfva arten af förändringen. Man kunde nemligen tänka, att, då vi nyligen vidtagit flera myntförändringar, utan att någon synnerlig olägenhet deraf följt, torde det icke heller medföra någon större olägenhet att företaga äfven den nu ifrågasatta förändringen.

För att visa huru olika förändringar af myntet verka skall jag tillåta mig fästa uppmärksamhet på effekten af några sådana myntförändringar. Vi hafva nyligen och flera gånger förändrat skiljemyntets *namn*; åtta skillingar banko hafva blifvit 12 skillingar och slutligen stycken på 25 öre. Denna ändring, som blott inverkat på hvad jag kallade den lilla handeln, skulle varit af stor betydelse, eftersom den berör massan af folket, men

då myntstyckena funnits kvar och de endast ombytt namn, så har man lätt nog kunnat vänja sig dervid. Vidare hafva vi ändrat *indelningen* af myntet och öfvergått till decimalsystemet; en ändring som likaledes inverkade på den lilla handeln, men som var så mycket lättare att genomföra, som vi förut hade myntstycken, hvilka alldeles motsvarade några af de nya, (24-skillingar och 12-skillingar), och dessutom det endast behöfdes en multiplikation med 2 för att öfverföra skillingen i öre. En ändring af annan art är, om *myntfoten* ändras. Den medför icke någon olägenhet för mängden af folket, som ser samma prägel å det ena riksdalerstycket som å det andra, och för hvilken det är detsamma, om det ena stycket innehåller några korn mera silfver än det andra. Deremot har denna förändring inflytande på den stora handeln och på liquiderna med andra nationer äfvensom, då fråga är om större summor, på myntet såsom värdemätare för lång tid.

Slutligen kan man ändra hela *myntsystemet*, och en sådan förändring är det som nu är i fråga; den går i sjelfva verket ut på att ombyta namn, myntstycken, mynt- och räkne-enhet äfvensom sjelfva myntmaterialet. Då förändringen är af denna art, ingriper den så i alla lifvets förhållanden, att det fordras någon tid för att fatta alla konsekvenserna deraf. Jag skall tillåta mig att påpeka några. Vi hafva fastigheter, hvilka äro taxerade, brandförsäkrade, intecknade o. s. v. för ett visst värde; alla de summor och afgifter, hvilka nu äro utfästa i en myntsort, måste ändras då vi få en annan myntsort, som är den förra så högst olik. Ett gravationsbevis, som redan nu ofta upptager inteckningar å riksdaler banko och riksmünt, skulle då äfven komma att upptaga inteckningar å karoliner eller mark. Ett sådant gravationsbevis skulle blifva så inkrångladt, att det svårligen kunde användas, med mindre de olika myntsorterna reducerades till en. Alla löner, arrenden, kontrakt i beräkningar af skatter, tionde, onera, kartor, stämpelafgifter, tulltaxor och andra taxor skulle ändras och reduceras till det nya myntet. I lagar och författningar förekomma bötesbestämmelser och andra värdeförhållanden, hvilka väl komme att stå kvar, men obegripliga elier svårare att uppskatta, sedan det nya myntet träd i stället för det gamla. Betraktar man myntet särskildt såsom bytesmedlare, så skola verkningarne af en förändring af hela myntsystemet visa sig i många riktningar lika djupt ingripande; alla pris på lifvets mångartade förnödenheter, hvilka nu äro bestämda i det gamla myntet, måste ändras, och förändringen för såväl säljare som köpare medföra svårigheter och obehag, innan man hunnit vänja sig vid hvad de nya prisen betyda. Och dessa svårigheter vid sjelfva öfvergången äro visserligen icke någon småsak, enär det gamla och det nya myntet skilja sig sålunda, att man vid hvarje beräkning måste multiplicera med ett bråk för att få det ena myntet öfverflyttadt i det andra. Antoges det Franska systemet, så skulle man, för att få det gamla myntet uttryckt i det nya multiplicera med $\frac{10}{7}$, och med $\frac{7}{10}$ om det nya skulle öfverföras till det gamla — och slutsummorna blefve ändock icke till sitt värde öfverensstämmande.

Om under öfvergångstiden mynt af båda slagen skulle gälla bredvid hvarandra såsom legalt betalningsmedel, så skulle vi få hvad man kallar dubbel standard; och följden häraf skulle sannolikt blifva, att Riksbanken

finge vidkännas betydliga förluster. Om man redan nu klagar öfver, att *export af silfver* är föremål för spekulation, så skulle denna art af spekulation erhålla ännu mera tillfälle att utveckla sig. Då man vet, att guld och silfver å världsmarknaden stiga och falla i relativt värde, så skulle följden af en dubbel standard utan tvifvel blifva, att, då guldet föll i pris, vexlade man in det i Banken mot silfver, och tvärtom i fall silfret i förhållande till guldet föll i pris; och ville någon använda större kapital på dessa operationer, skulle han kunna förorsaka Riksbanken högst betydliga förluster.

Har man gjort sig reda för dessa förhållanden, tror jag att man skall erkänna, att den föreslagna förändringen för hvad jag kallat *den lilla handeln* medför snart sagdt ingen fördel men många olägenheter. Vi kunna icke klaga öfver att vårt kurantmynt icke är beqvämt. Vi hafva det indeladt efter decimalsystemet, en fördel som ännu saknas i Preussen, i Danmark och Norge. Många finnas, hvilka svärma för att vi, i stället för sedlar, skulle få hårdt mynt kurserande i landet; men dertill fordras icke någon myntförändring; det behöfves blott att Finansministern gifver Statskontoret ordres att utbetala alla löner i silfver, och jag är öfvertygad om, att inom ett år skola alla silfverplantsar i Riksbankens hvalf vara förvandlade i mynt och utsläppta i allmänna rörelsen.

Betraktadt såsom värdemätare för lång tid tviflar jag att vårt mynt skulle vinna på en förändring från silfver- till guldstandard. Jag vågar dock icke i detta fall säga något positivt, ty meningarne derom kunna vara mycket delade. Jag ber dock att med afseende härpå få fästa uppmärksamheten på guldets och silfrets olika förekomst i naturen. Guldet, der det förekommer, visar sig vanligen i lösa lager, i så kallad alluvialbildning, och man behöfver blott vaska för att vinna det, antingen i stora klmpar eller i smärre stycken eller paljetter. Silfret åter är sällan gediget utan förekommer oftast i malmen; för att utdraga det ur dessa erfordras en metallurgisk process, antingen på den kalla och våta vägen, medelst användande af ett dyrt material, quicksilfver, eller ock genom smältning, i hvilket sista fall fordras en betydlig grad af hetta. De rikaste kända silfvergrufvorna finnas i Amerika på en sådan höjd öfver hafvet, att skogsvegetationen redan upphört; bränsle eller quicksilfver måste sålede dttföras, och i följd af den dyra transporten af de nämnda materialerna löna sig dessa grufvor vida mindre, än om de haft en annan belägenhet. Dessutom förekommer guldet allmännare utbredd och på några ställen i långt större mängd än silfret; och de rikaste guldgrufvorna äro först i sednaste tiderna upptäckta; sålunda uppgifves det att guldproduktionen, sedan Californiens och Australiens guldgrufvor upptäcktes, skall hafva ökats femdubbelt. I sjelfva förekomsten och den lättare produktionen af guldet finnes således något, som antyder sannolikheten att silfret mindre än guldet skall kunna produceras till så stort belopp, att ett fallande i värde kunde anses sannolikt. Och ett antagligen stadigare värde torde alltså snarare tala för silfrets bibehållande såsom värdemätare.

En annan omständighet, som gör det sannolikt, att silfret snarare än guldet skall bibehålla ett stadigt värde, än den ständiga utströmningen af silfver från Europa till Asien. Den är så stor, att under åren 1858—1866 från England exporterats till Indien och China silfver till ett värde

motsvarande 4,250 millioner francs. Det är klart, att en så betydlig export skall i icke ringa mån minska hvad produktionen nu frambringar mera än fordom. Om således värdeförhållandet emellan guld och silfver efter den olika tillgången varit olika å olika tider och orter — guldets förhållit sig till silfret såsom 8 till 1 under medeltiden; såsom 10 till 1 allmänast under forntiden, och är nu bestämdt att gälla i Ryssland såsom 15:1; i Frankrike såsom 15,5:1; i England såsom 14,28:1 och i Amerika till och med såsom 16 till 1 — så synes det väl kunna antagas, att det relativa värdeförhållandet alltjemt skall förändras, och att, i samma mån guldets värde genom ökad produktion faller i värde, skall silfret stiga. Det är under sådana förhållanden väl mera sannolikt, att silfvervärdet kommer att utgöra det konstanta, och att det blir guldvärdet i sitt förhållande till silfvervärdet, som kommer att förändras, i den mån guldproduktionen tilltager.

För den stora handeln har deremot guldets ett stort företräde. Det är också representanterne för de stora handelsintressena, handelskamrarna i Liverpool, i Berlin o. s. v., som högljudast yrka guldets antagande såsom allmänt myntmaterial. Dessutom finnas andra stora intressen, som i denna fråga göra sig gällande. Då Förenta Staterna producera en högst betydlig kvantitet guld, ligger det tydligen i deras intresse att guld kommer att utgöra det allmänna myntmaterialet, hvarigenom det, oaktadt den ofantliga produktionen, bättre skulle kunna hålla sig uppe i värde. Frankrike, som antagit guld till myntmaterial, emedan det började lida brist på silfver, har sedan år 1851 präglat nära 2,000 millioner francs i guld, och skulle således göra betydlig förlust om guldets föll i värde. Äfven för England, som har en mycket stor cirkulation af guld, är det af stort intresse att guldets får ett stort användande, hvarigenom det lättare uppehålls i värde. Men ett sådant intresse finnes ju icke för oss!

Men, säger man, vi kunna icke undvika att taga guldets såsom myntmaterial; det är numera det herrskande myntet på världsmarknaden! Jag vågar häremot anföra ett intyg ifrån sjelfva Frankrike. I den Franska *Journal des Economistes* för år 1869 heter det, att världen är delad i två stora myntregioner, den ena (Förenta Staterna och det vestra Europa) som har guld till myntmaterial, den andra (Mexiko, Peru, det mellersta Europa och hela sydöstra Asien) som har silfver. Tidskriften förklarar anledningen härtill vara den, att hvarje land för sitt mynt helst väljer den metall landet sjelf producerar eller lättast kan anskaffa.

Nu har Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes-ärendena upplyst, att åtskilliga af Europas länder och bland dem Österrike ytterligare anslutit sig till det Franska myntsystemet. För mig var detta en så mycket mera oväntad nyhet, som i *Journal des Economistes*, i en uppsats för Mars månad detta år, det uppgifves, att Österrike ännu icke beslutat sig för nämnda åtgärd. Möjligen kan således den tid komma, då det äfven för oss kan blifva fördelaktigt och nödvändigt att göra en sådan anslutning; men icke kan dermed vara bevisadt att denna tid redan är kommen.

Man har vidare sagt, att en särskild anledning för oss att öfvergå till det Franska myntsystemet ligger deri, att vår myntfot är tyngre än grannländernas, och att, om en myntförändring derföre bör göras, vi böra antaga guld till myntfot. Uti en Betänkandet vidfogad reservation har

jag sökt beräkna den förlust vi på detta sätt verkligen lidit. Jag vill icke säga, att denna beräkning är fullt riktig, men jag tror att den angifver den *ungefärliga* förlusten, och denna synes icke vara så stor, att man blott därför bör vidtaga en förändring af vårt myntsystem.

Vidare har man framhållit en annan anledning för guldets antagande såsom myntmaterial, och det är att silver är tyngre än guld och därför kostsammare att vid behof införa. Denna transport kostar onekligen ganska betydligt; men om det nu är en sanning, att det är föremål för en särskild spekulation att exportera vårt silvermynt, för att derpå förtjena, så är det tydligt, att lika mycket som den högre transportkostnaden för oss är till förlust, då vi importera silver, lika mycket blir den större transportkostnaden för silver en förlust för den som exporterar det för att derpå förtjena. Hade denna högre transportkostnad icke funnits, så skulle förtjensten för exportören varit större och exporten antagligen blifvit betydligare. Således tror jag icke, att vi hittills härför gjort någon nämnbar förlust. Få vi guld som myntmaterial, så skall den lägre transportkostnaden vålla, att man ändock kan spekulera på export af vårt mynt vid hvarje liten förändring af guldpriset på världsmarknaden.

Slutligen har man sagt, att silver är dyrare att mynta än guld. Ja det är sannt! Enligt undersökning af en år 1837—1838 nedsatt komité är kostnaden för myntning mycket olika på olika ställen och t. ex. långt dyrare i London än i Paris; att då kostnaden i London utgjorde för guld $\frac{1}{2}$ procent, så uppgick den i Paris blott till $\frac{1}{3}$ procent, och att den å förra stället i fråga om silver belöpte sig till $2\frac{1}{8}$ procent mot $\frac{3}{4}$ procent å sednare stället. Detta visar, att myntningskostnaden för oss möjligen torde kunna i någon mån reduceras; och dessutom torde det väl kunna ifrågasättas, om icke den högre myntningskostnaden hos oss beror af sjelfva nödvändigheten att ega ett myntverk; det torde t. ex. för myntningen behövas lika stor personal, antingen myntningen sker i guld eller silver.

Om jag således resumerar hvad jag nu påpekat, så visar sig deraf, att fördelarne af förändringen äro för *den lilla handeln* särdeles obetydliga, om några, men deremot under öfvergången för den medförande bestämda olägenheter; att fördelarne med afseende å myntet *såsom värde-mätare för lång tid* äro tvifvelaktiga, men att deremot förändringen medför fördelar för *den stora handeln*; frågas då om det, för att vinna en fördel för denna, för de relativt få som dermed sysselsätta sig, kan vara skäl att göra en förändring, som vållar olägenhet för hela massan af folket, och om det icke är bättre, i fall man särskildt fäster sig dervid att vår myntfot är för tung, att ändra denna? För några riksdagar sedan väcktes också motion att ändra vårt mynt till öfverensstämmelse med grannländernas. Denna ändring skulle ske genom en minskning af silverhalten, hvilket vanligen benämnes med det förhatliga ordet myntförsämring. Jag vet dock icke, om man bör låta blotta denna benämning afskräcka sig. Hamburg gjorde år 1846 en sådan nedsättning af Hamburger-riksdalerns värde. Äfven Frankrike, Schweiz och Österrike hafva vidtagit dylika nedsättningar, och då kunna väl också vi, som utgöra en mindre stat, våga vidtaga en sådan, heldre än att företaga en förändring af den genomgripande art som den här ifrågavarande.

För min egen del är jag icke öfvertygad om nyttan af denna förändring; men då Utskottet blott anhållit om en undersökning, huruvida ett myntsytstem, grundadt på guld, vore för landet ändamålsenligt, och Grefve Mörners reservation blifvit af Första Kammaren antagen och i denna Kammare till antagande förordad, kan det icke falla mig in att motsätta mig ett sådant beslut, helst det genom en sådan undersökning skall visa sig, i hvad mån förändringen må vara fördelaktig. Jag skulle dock helst hafva önskat, att de, som förordat Grefve Mörners reservation, modifierat den sålunda:

“att till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse, med anhållan att, enär en förändring i landets nuvarande myntsytstem syntes vara önskvärd, Kongl. Maj:t måtte tackas i nåder taga denna fråga i öfvervägande och, i fall någon förändring af Kongl. Maj:t pröfvades ändamålsenlig, då till Riksdagen afgifva nådigt förslag till så väl ny myntordning som ofriga af Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut beroende stadganden, hvilka kunde finnas behöfliga.“

Man hade då icke bundit sig vid förändringen från silfver till guld, utan låtit detta bero af det resultat undersökningen lemnade. Jag anhåller således om proposition på Grefve Mörners reservation, med den lilla jemkning deri som jag föreslagit.

Herr Wigardt: Ehuru icke närmare hemmastadd i bankväsendets mysterier eller till yrket finansier, anser jag mig likväl böra yttra den öfvertygelsen, att, om det här framlagda förslaget blifver lag, så blifver i och med detsamma 72 § Regeringsformen utan betydelse; en omständighet af den vikt att jag redan blott af detta skäl tager mig friheten att yrka afslag icke blott på Utskottets Betänkande utan äfven på reservanternes förslag.

Med Herr Wigardt instämde Herr *Jonas Jonasson* från Calmar län.

Herr Grafström: En värd talare har yttrat, att vi borde betänka att Sverige är ett fattigt land. Jag för min del tror, att det just derfor är af vikt att vi se till, att vi icke genom ett felaktigt myntsytstem förlora allt för mycket. Jag tillåter mig att fästa uppmärksamheten på sjelfva myntningskostnaden. Silfver förhåller sig, som bekant, i värde till guld som 1 till 15½. Man måste således utmynta 15½ skålpund silfver för att erhålla mynt i värde motsvarande det mynt som kan utmyntas af endast 1 skålpund guld. Vidare förtjenar ihågkommas, att guldets förmåga att såsom mynt motstå nötning är vida starkare än silfrets och står i det förhållande, att ett silfvermynt nötes 4 gånger fortare än ett guldmünt af samma storlek. Våra myntförhållanden till Danmark och Norge påkalla äfven i hög grad denna reform, ty såsom det nu går till, att den Svenska specien bytes al pari med den Danska och Norska, tillskyndas oss en oupphörlig förlust, emedan den Svenska specien i värde förhåller sig till den Norska och Danska såsom 9¼ förhåller sig till 9⅙. Kopparkhalten i det Svenska silfvermyntet, nemligen 25 procent, är dess-

utom så stor, att myntningskostnaden onödigtvis fördyras och begäret att nedsmälta vårt mynt förökas. En talare har anmärkt, att silfret är svårt att åtkomma, då deremot guldets med lätthet erhålles genom vaskning, och att det ömsesidiga värdet emellan guld och silfver varierat så, att silfret under olika tider förhållit sig till guld såsom 1 till 8, 1 till 10, till 12, till 14 ja som 1 till 16. Men han har glömt nämna att, oaktadt den sedan 20 år allt rikligare guldtilförseln, detsammans värde dock varit så stadigt, att det ännu förhåller sig till silfver såsom 15 à 16 till 1. Hans oro för guldets fallande i pris tyckes således för det närvarande sakna skäl. Deremot skulle det af honom omnämnda förhållandet, att silfret alltmer föres åt orienten, ju orsaka *silfrets höjande* i värde och sålunda göra just denna metall lämplig till myntfot genom dessa ändringar i värde. Frankrike, Spanien, Italien, Belgien, Schweiz, Stor-Britannien m. fl. länder hafva allesammans dock guldets till myntfot, och, såsom Hans Excellens Herr Utrikes-Statsministern yttrade, en allmän benägenhet röjer sig att allmänt grunda myntsystemet på guld. Vår närvarande myntfot är för oss alldeles ensam — den skänker oss ej en gång gemensamhet med våra grannländer — och för ett så litet folk som vi torde denna ställning icke vara fördelaktig. Just derföre att vi, såsom det sades här midtemot, äro ett fattigt folk, är det för oss nödvändigt att följa de större ländernas exempel och antaga ett internationelt system som allt mer vinner terräng. Ju längre vi uppskjuta dermed, desto mer förlora vi. Jag instämmer i Grefve Mörners reservation, med den ändring som af Första Kammaren blifvit beslutad.

Herr Siljeström: Jag beklagar, att jag icke blifvit rätt förstådd af min ärade vän på Göteborgs-bänken. Hvad jag velat fästa uppmärksamheten på, har icke varit något annat, än att Utskottet, efter min åsigt, illa tolkat en grundlagsparagraf, då i sjelfva verket dess tolkning af densamma synes hvilat på den satsen, att hvad som i lag icke är förbjudet måste vara tillåtet. Jag har velat säga, att om man förbiser betydelsen af den olyckliga 72:dra paragrafen, så endast försvårar man den nu ifrågavarande myntreformen. Jag kan ej förstå huru den ärade talaren kan hafva fattat mitt yttrande så, som om jag vore emot denna reform, då jag tvärtom lifligt yttrat mig för densamma. Det är blott i afseende på vidden af de lagförändringar, som böra ske, som jag yttrat en afvikande mening. Denna min mening skall likväl icke nu hindra mig att instämma i Herr Lindströms yrkande, då Kongl. Maj:t väl i alla fall icke lär underlåta att vid frågans slutliga afgörande fästa ett tillbörligt afseende på den ifrågavarande grundlagsparagrafen.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Om det vore fråga om att nu besluta om *införande* af ett nytt myntsystem, så kunde jag fatta de betänkligheter, hvilka jag hört framställas, ty jag inser mer än väl, att en sådan förändring är af den djupt ingripande natur, att den fordrar den noggrannaste och allvarligaste utredning: men här är ju endast fråga om att åstadkomma en sådan utredning, och då synas mig dessa betänkligheter böra falla. Man har sagt, att ett bifall härtill skulle innefatta ett

kringgående af 72 § Regeringsformen. Detta fattar jag icke, men vill i anledning häraf förklara, att jag för min del skulle hafva den aldrr största betänklighet att vidtaga någon förändring af det gällande myntsystemet, innan denna paragraf först i vederbörlig ordning blifvit förändrad. Det torde emellertid vara af stor vigt, att vi så snart som möjligt bereda oss till en öfvergång från silfver- till guldstandard, ty den frågan vinner för hvarje dag allt mera insteg. För att kunna göra detta, erfordras dock, som sagdt, en allvarlig undersökning och pröfning af alla härmed gemenskap egande omständigheter. Jag vill nämna, att vid den internationela konferens, som år 1867 hölls i Paris angående myntfrågan, samtliga medlemmarne af konferensen förordade guldsystemets antagande, och den Norske representanten vid Pariser-konferensen har särskildt i en utgifven brochyr varmt uttalat sig för detta systems införande i Norge, dock under förutsättning af systemets samtidiga antagande i alla tre de Skandinaviska rikena. Det torde vara skäl att äfven fästa något afseende vid detta yttrande af en man, som nyligen intagit sin plats vid Konungens rådsbord. Man har visserligen talat om åtskilliga olägenheter af en sådan reform, och en talare har till och med satt i fråga, om det för oss skulle ens vara värdt att tänka derpå. Det är emellertid omöjligt för Sverige att ensamt stå kvar vid sitt på silfver grundade myntsystem, i fall de andra civiliserade nationerna antaga guldmyntsystemet; och att detta sednare kommer att ske är mer än sannolikt. En utredning af en sådan fråga tyckes då vara i hög grad påkallad, och då i alla fall ingen förändring kan ske, utan att Representationen fått pröfva så väl sjelfva frågan som äfven den berörda grundlagsparagrafen, så synes mig Kammaren verkligen utan synnerlig betänklighet kunna förena sig i det beslut hvartill Första Kammaren kommit. Jag förordar af dessa skäl Grefve Mörners reservation, med den förändring som Första Kammaren antagit.

Herr Bergström: Två af de förutgående talarne hafva företagit en granskning af det särskilda förslag, som af mig uti min vid Betänkan-det afgifna reservation framlagts, och uttryckt sin åsigt, att samma förslag icke kunde antagas. Det förefaller mig, som om desse talare lämpligen kunnat spara sig mödan, till dess sig visat, om jag eller någon annan ledamot af Kammaren yrkade bifall till mitt särskilda förslag. För egen del har jag icke ämnat framställa något sådant yrkande. Jag är nemligen alltför stor vän af sjelfva saken för att vilja genom vidhållande af min särskilda åsigt splittra meningarne bland dem, som önska framgång åt samma sak. Då deremot Grefve Mörners reservation med obetydlig förändring vunnit Första Kammarens bifall, och för densamma synes kunna påräknas sympati jemväl inom denna Kammare; är jag benägen att sluta mig till dem, hvilka förordat eller komma att förorda antagande af en sådan underdånig skrifvelse som Grefve Mörner föreslagit, med de förändringar Första Kammaren deri beslutat. Emellertid finner jag mig af omförmälde tvänne talares kritik uppfordrad att yttra några ord till försvar för mitt förslag, hvilket efter mitt förmenande utan olägenhet skulle kunnat bifallas.

Såsom

Såsom bekant är förekomma fyra olika slag af myntsystem, nemligen *dels* det som uteslutande är grundadt på guld; *dels* det som uteslutande är grundadt på silfver; *dels* det som är grundadt på båda metallerna sålunda, att så väl guld som silfver äro lagliga värdemätare och att emellan båda består ett af Staten bestämdt fast värdeförhållande, efter hvilket Staten sjelf eller den enskilde gifver och tager i betalning äfven de största summor antingen i guld eller silfver; *dels* ock slutligen det system, hvori förekomma både silfver- och guldmynt, utan något fast värdeförhållande sins emellan, men i hvilket system endast den ena metallen, vanligast silfver, är myntlikare. Sistberörda system, hvori de båda myntmetallerna så att säga fortlöpa parallelt med hvarandra, är infördt i vårt land. Vid sidan af det lagbestämda silfvermyntet, som utgör värdemätaren, utmyntas jemväl guldmynt, nemligen karoliner. På detta redan existerande förhållande, hvilket ock innebär möjlighet att utfärda och emottaga skuldförbindelser, lydande å karoliner, har jag ansett mig vid uppgörandet af mitt förslag kunna bygga vidare. Intet lagligt hinder förefinnes för införande af ett fakultativt guldmyntsystem, att gälla och tillämpas vid sidan af det legala silfvermyntsystemet. Ett sådant fakultativt guldmyntsystem existerar i flera länder t. ex. i Ryssland, hvarest de enskilde ega att genom aftal bestämma det värdeförhållande, hvarefter vid liqvider silfver må betalas med guld och tvärtom, men Staten deremot tid efter annan fastställer, huru vid liqvider till densamma guld och silfver må beräknas mot hvarandra. I Hannover, hvarest nu mera nästan inga guldmynt äro i omlopp, bestämmas icke desto mindre köpeskillingar för hus, landtegendomar, hästar m. m. i guld efter den gamla Bremermyntfoten; men liqviderna ske deremot, enär guldmynt saknas, i silfver efter reduktion af guld till Preussiskt kurant enligt löpande kurs. Man har här klandrat, att jag för det fakultativa guldmyntsystemet föreslagit en räkneenhet, marken, hvaremot något prägladt mynt icke svarade. För min del anser jag detta förhållande utgöra en verklig förtjenst i mitt förslag. Hvar man känner, hvilka fördelar Hamburg skördat deraf, att der icke präglats mynt svarande mot dess räkneenhet, Riksdaler Hamburger banko.

Herr Siljeström synes med förkärlek hafva omfattat tanken om införande i vårt land af ett legalt guldmyntsystem i stället för det nu gällande lagbestämda silfvermyntsystemet. De af honom mot Utskottets förslag framställda betänkligheter äro endast af formel beskaffenhet, ity att han anser stadgandet i 72 § Regeringsformen, så länge det kvarstår oförändradt, lägga hinder i vägen för antagande af det ifrågasatta guldmyntsystemet. Jag delar Herr Siljeströms betänkligheter och har i min reservation sökt ådagalägga, att, innan förändring af åberopade paragraf skett, all tanke på antagande af guld såsom standard borde uppgifvas. Men just derföre att jag icke kunnat förbise betydelsen och vigten af grundlagsstadgandet, har jag framställt mitt särskilda förslag, hvilket, så vidt jag förstår, hvarken strider mot grundlagen eller annan lag. Emellertid då Grefve Mörner äfven ogillat Utskottets åsigt, att 72 § Regeringsformen icke lägger hinder i vägen för omedelbar öfvergång från myntsystemet i silfver till ett sådant i guld, men deremot biträdt Ut-

skottets mening om nyttan af att antaga guld till värdemätare och myntlikare, så synes mig så väl Herr Siljeström som alla de inom denna Kammare, hvilka kommit till insigt om behovet att ändra vårt myntsytstem i den riktning både Utskottet och samtliga reservanter med undantag af Herr Agardh förordat, kunna förena sig om Grefve Mörnens reservation med de deri af Första Kammaren gjorda ändringar. Formela betänkligheter deremot förefinnas visserligen icke.

En talare, Herr Agardh, har med lifliga färger skildrat de svårigheter och olägenheter, som komma att åtfölja öfvergången från vårt nuvarande myntsytstem till ett i guld. Skildringen är sann; men den förlorar sin afskräckande verkan, om man betänker, att dessa svårigheter och olägenheter skola uppstå vid hvarje öfvergång från ett myntsytstem till annat, äfven om bådas standard är densamma. Flera af de olägenheter Herr Agardh påpekat förefinnas eller kunna uppstå redan under nuvarande förhållanden. Så t. ex. kan man redan nu komma att erhålla lika brokiga gravationsbevis, som dem Herr Agardh omförmålt. Man kan nemligen med säkerhet förvänta, att, i den mån karolinerna erhålla större spridning, skuldförbindelser, lydande å karoliner, skola utställas och jemväl in-tecknas i jembredd med skuldebref å riksmynt. Intet finnes, som hindrar utgifvande af skuldebref å främmande mynt, till säkerhet hvarför in-teckning också kan meddelas. Sjelf har jag sett in-tecknade skuldebref lydande å Preussiska thaler. Ett ganska viktigt skäl mot antagande af ett guldmynstytstem är det, att de länder, med hvilka vi stå i den lifligaste beröring, ännu icke beslutit sig derför. I synnerhet åberopas Tyskland, Danmark och Norge, såsom de der ännu ganska länge komma att vidblifva silfvermyntsytstemet. Hvad Tyskland beträffar, så förhåller det sig icke så som man uppgifver. Från detta land ljuda redan nu starka röster, manande på ett snart antagande af guld såsom värdemätare och standard. Jag har här i min hand en brochyr rörande den Tyska myntfrågan af en Tysk rentier vid namn G. D. Augspurg. Sedan han bevisat, *dels* att, om man en gång kommer att förena sig om ett internationelt guldmynt, denna händelse enligt all sannolikhet skall hafva till följd en mycket större stegring af priset å guld i förhållande till det å silfver, än om alla de folk, hvilka ännu räkna i silfver, på en gång antoge guld såsom standard; *dels* ock att Tyska nationen, om den ungefär från början af innevarande århundrade haft guld till värdemätare, skulle sparat många millioner, och att hvarje enskild man inom Tyskland, äfven den lägste och fattigaste, årligen fått vidkännas förlust till följd af nationens fasthållande vid silfvermyntsytstemet; yttrar han följande: "Vi borde således icke förlora en dag, en timme för att göra det, som förr eller sednare måste göras. Ju sednare öfvergången eger rum; desto större offer skall den kräfva." Dessa ord af en praktisk och sakkunnig man synas mig böra behjertas äfven af den högt aktade majoriteten inom denna Kammare. Intet förekommer, som kan göra hans vittnesbörd misstänkt. Han har på våra Svenska finanser icke utöfvat något inflytande och några mystiska föreställningar om honom kunna således icke hafva utbildat sig. Man torde således kunna antaga, att införande af guldmynstytstem i Tyskland är nära förestående. Danmark och Norge kunna då ej längre tveka. Sverige bör ej heller låta sig förekommas.

Man har med afseende å guldmyntets funktion såsom värdemätare anmärkt, att guldets värde icke är så oföränderligt som silfrets. Visserligen förhåller det sig så, som man uppgifvit, att guldproduktionen i sednare tider ökats i oerhörd grad, under det silfret i ofantliga kvantiteter utströmmat till Asien, i synnerhet Ostindien och China; men oansedt dessa förhållanden, hvilka naturligtvis bort höja silfrets värde i förhållande till guldets, har man dock försport ett sakta stigande af guldvärdet. Den ökade användningen af guld såsom myntmetall och för industriela ändamål torde kunna förklara prisstegringen. Så t. ex. förbrukar redan fotografien icke obetydligt af guld och kommer antagligen att framdeles ännu mera använda detsamma. Några hastiga förändringar i guldvärdet synas derföre icke vara att befara.

På grund af hvad jag nu anfört instämmer jag med dem, hvilka här yrkat bifall till Herr Grefve Mörners förslag till underdånig skrifvelse; dock med de förändringar deri som Första Kammaren vidtagit. Deraf följer ock, att jag måste motsätta mig den af Herr Agardh föreslagna utslutning ur skrifvelsen af orden "från silfver till guld". Herr Agardhs förslag innebär tanken af en förändring i vårt myntsystem till likhet med det Danska, således med bibehållande af silfver såsom värdemätare och bytesmedlare. Redan vid förra riksdagen uttalade jag mig mot en sådan förändring, hvilken endast kunde blifva af öfvergående natur, men ändock skulle medföra alla de oredor och svårigheter, som åtfölja hvarje myntförändring. Såsom jag redan ofvan sökt visa, kunna Danmark och Norge icke länge dröja med antagande af ett guldmyntsystem; och då vi i sådan händelse måste följa dem i spåren, skulle vi tvänne gånger inom kort tid vidkännas olägenheterna af förändring i myntsystemet.

Herr Friherre Gripenstedt: Då det förslag, som här blifvit väckt, afser ej blott att förändra sjelfva likaren för myntet, utan ock framställer ett bestämdt sätt för denna förändring, så anhåller jag, i anseende till denna frågas utomordentligt stora vikt, att få något närmare taga densamma i betraktande. Jag skall vid denna min granskning följa samma gång som Utskottet. Jag vill alltså först tillse, huruvida den föreslagna förändringen kan ske utan en föregående förändring af § 72 Regeringsformen. Utskottet hyllar denna åsigt. Jag är af motsatt mening. Så vidt jag förmått, har jag sökt verka för en förändring af denna 72:dra paragraf, men jag måste dock erkänna, att så länge den finnes, är silfret enligt min tanke fastläst som likare i vårt myntsystem. Utskottet deducerar visserligen mycket skarpsinnigt, att, fastän § 72 Regeringsformen bestämmer att Riksbankens sedlar skola för mynt i riket erkännas och *dess*a sedlar med *silfver* inlösas, så hindrar detta icke, att Riksbanken äfven får, om så beslutes, utgifva sedlar på guld, hvilka likväl icke skulle hafva samma egenskap som sedlarne ställda på silfver, nemligen att vara lagligt betalningsmedel; och när *sedlar* å guld kunna utgifvas, anser Utskottet det vara klart, att äfven *sjelfva myntet* kan bestämmas i guld. Denna bevisning felar likväl i sin sista slutsats, och detta visar sig bäst deraf att den leder till ett resultat, som synes mig vara nära nog orimligt, nemligen att om guld bestämdes till laglig likare, skulle de sedlar, som enligt 72 § Regeringsformen måste gälla såsom lagligt mynt, komma

att grunda sig på en annan myntmetall än den lagliga. Detta förekommer mig emellertid vara så oformligt, att jag för min del ej kan finna annat, än att, om vi vilja förändra vårt myntsystem, måste vi ock först förändra den nämnda paragrafen.

Men för att nu öfvergå till sjelfva saken och då först och främst till den påstådda nödvändigheten att från silfver- öfvergå till guldmyntsystemet, så får jag förklara, att jag alldeles icke anser det vara så obestriddigen afgjort, som Utskottet förmenar, att guldet har framför silfret *alla* de egenskaper, man söker hos den metall, som till mynt skall användas. Det är visserligen sannt, att i afseende på att ega ett högt värde inom en liten volym, lättare transportabilitet och större bekvämlighet, ringare myntningskostnad, större tillräcklighet för det ständigt växande behovet m. fl. egenskaper, guldet står framför silfret, men det har deremot också flera brister och deribland en som ej är obetydlig, den nemligen att icke *ensamt* kunna utgöra myntet, emedan det har ett så stort värde, att det icke kan på ett för verkställande af smärre betalningar användbart sätt fördelas, utan för de mindre skiftningarne i värde måste biträdas af silfret. Derjemte bör ej heller lemnas ovidrörd äfven en annan omständighet, nemligen att betydelsen af det högre värdet hos guldet vid större likvider inom den civiliserade verlden i väsendtlig grad motväges deraf, att värdeförmedlingen till en så högst betydlig del sker genom andra medel, såsom t. ex. genom öfverflyttningar, vexas, invisningar, banksedlar m. m. Emellertid vill jag gerna medgifva, att vid ett samfaldt öfvervägande af alla hithörande omständigheter, jag anser guldet, såsom effektiv myntmetall, ega företräde framför silfret.

Men då myntet utgör icke blott en *bytesförmedlare*, hvarigenom utbytet af tjenester och värden i oändlig mångfald menniskor emellan möjliggöres, utan äfven en *värdevärdare*, enligt hvilken aftal och förbindelser bestämmas, så återstår ännu en egenskap att taga i betraktande hos den metall, som skall antagas till en sådan värdevärdare, och denna egenskap är så väsendtlig, att den med skäl af statsekonomerna, vid valet af myntmetall, ställes i aldra främsta rummet, nemligen dess *oföränderlighet i värde*. Undersöker man hos begge de ädla metallerna denna egenskap, så kan man dock vara tveksam huruvida företrädet i detta afseende bör tillerkännas guldet. Vi hafva hvad beträffar tillgången på denna metall sett i våra dagar en sådan revolution försiggå, att denna tvekan är fullt berättigad. En saks värde bestämmes, såsom hvar och en vet, af tvänne faktorer, nemligen af den på produktionen beroende tillgången och den på användbarheten beroende efterfrågan, Produktionen af guld har genom upptäckten af de nya guldlagren i Californien och Australien stigit till en sådan höjd, att den kvantitet guld, som i dessa länder vunnits ifrån den tid då denna metall för ett par tiotal af år sedan der först upphentades, i detta ögonblick redan är större, än hvad deraf förut producerats under hela den föregående historiskt kända tiden. Allenast detta vore en omständighet, som kunde väcka ett visst tvifvel om beståndet af guldets värde, men lyckligtvis motväges denna omständighet af det förhållandet, att silfverproduktionen eller åtminstone utsigten dertill ökat sig i lika eller kanske ännu högre grad, ehuru detta hittills blifvit mindre uppmärksammat. Hvar och en känner de ryktbara silfvergrufvorna vid

Potosi i Peru samt vid Zacatecas och Guanaxuato m. fl. ställen i Mexico, hvilka sedan århundraden äro bekanta för sin rikedom, men nu hafva på sednare tiden äfven tillkommit de utomordentligt rikhaltiga grufvorna vid Washoë i den nya staten Nevada, och man skulle af de upplysningar, som af flera resande forskare, t. ex. Humboldt, rörande de äldre blifvit lemnade om deras omätliga tillgångar, vara frestad att anse dem såsom snart sagdt outtömliga. Denna rikedom motväges likväl af en vigtig omständighet, den nemligen att de flesta af dessa grufvor äro belägna på en sådan höjd öfver hafvet och i så öde trakter, att brännmaterial saknas och arbetskostnaden i flera hänseenden högst betydligt fördyras. Den häraf föranledda svårigheten att tillgodogöra de ofantliga tillgångarne häfves emellertid åter i en viss mån af det sätt hvarpå silfret kan extraheras ur mineralet. Detta sker nemligen här på den så kallade *kalla vägen*, det vill säga medelst *quicksilfver*. Jag kan i förbigående nämna, att det finnes högst få ställen, der man påträffar silfvermineral af rikare halt än 1 procent — det vanliga är 7 per mille — men detta är fullt tillräckligt, för att produktionen skall löna sig, om man blott har god tillgång på *quicksilfver*. Man har derföre med rätta sagt, att *quicksilfret* är för silfret i nya verdens grufvor detsamma som stenkolet är för jernet i den gamla världen. Så länge det icke egentligen fanns någon annan tillgång på *quicksilfver*, än det som lemnades af Almadens grufvor i Spanien och Idrias i Österrike, låg i begränsningen af dessas produktionsförmåga äfven en gräns för silvertillverkningen, i följd hvaraf någon plötslig förryckning af värdeförhållandet mellan de båda ädla metallerna icke behöfde befaras. Nu hafva likväl *quicksilfvergrufvor* blifvit upptäckta äfven i Amerika, vid det s. k. New Almaden, hvilkas rikedom är så stor att deras produktion redan lärer öfverstiga Europas, och om, såsom man måste antaga, det hinder, som hittills funnits för silfverproduktionens stigande, derigenom undanrödjes, så har man grundad anledning till den förmodan att tillökningen i silfver kommer att fullt motsvara tillökningen i guld. Jag tror mig härmed hafva visat, att utgifterna till guldets värdefall på grund af ökad produktion motvägas af den äfven ökade silfverproduktionen, och att således i afseende på produktionen de båda metallerna äro temligen jemnvägende. För öfrigt ber jag att i fråga om detta vigtiga och intressanta ämne få hänvisa i främsta rummet till Michel Chevalier, som säger, att man väl måste göra sig beredd på att de ädla metallerna kunna komma att till sitt värde förändras i förhållande till andra saker, men icke synnerligen mycket inbördes, om icke möjligen något litet till förmån för silfret.

Hvad nu vidare angår de båda metallernas användning, hvaraf efterfrågan bestämmes, så innefattas den hufvudsakligen i utmyntningen och för industrien. Så länge fåfånga finnes hos människorna, komma de väl också att söka tillägna sig det yttre tecknet till välstånd, som ligger i besittningen af prydnader och smycken samt husgeråd af ädel metall, och i detta afseende torde kanske guldets efterfrågan proportionsvis vara större; men i rent tekniskt hänseende har deremot silfrets användande en långt större utbredning, i hvilket afseende må nämnas dess begagnande vid galvanoplastik, fotografi och till knallsilfver, hvarvid otroliga kvantiteter lära förbrukas. Med ett ord, summan af dessa betraktelser är den, att då man jemför de båda ädla metallernas förhållande till hvarandra såväl med

hänsyn till produktionen som användningen för att deraf draga en slutsats i fråga om fastheten af deras värde och deraf beroende lämplighet såsom värdemätare, så torde det vara svårt att tillerkänna ett absolut företräde åt någondera af dem.

En alldeles obestridlig förtjenst såsom myntmetall har guldets emellertid deruti, att det i detta hänseende otvivelaktigt har framtiden för sig. Guldmynt tenderar nemligen i följd af flera omständigheter att blifva ett universelt mynt. Att ega ett sådant vore utan gensägelse en sak af omätlig vigt, och i den mån detta mål kan vinnas, skulle äfven jag för min ringa del gerna vilja med värma arbeta på att Sverige måtte följa med de öfriga civiliserade folken. Men den här ifrågasatta förändringen är emellertid så djupt ingripande i alla enskilda förhållanden, ifrån de största till de minsta, och sjelfva öfvergången är förenad med så stora svårigheter, att denna reform måste grunda sig på vissheten derom, att man verkligen genom densamma ernär *alla* de fördelar, som med densamma afses. *En* fördel är, såsom nyss nämndes, att få ett universelt mynt, *en annan* är att vi genom denna förändring äfven må komma i ett regleradt och bättre förhållande till våra grannar i afseende på myntet. I gränsorterna kan man icke undvika att mottaga hvarandras mynt, och hvem vet icke att det sämre myntet har en benägenhet att uttränga det bättre, och detta af det enkla skälet, att, om man kan verkställa en likvid med ett sämre mynt, det vill säga med en mindre kvantitet ädel metall, så gör man detta i stället för att dertill använda en större kvantitet. Man har i anledning häraf föreslagit, att vi skulle förändra vårt myntsystem till likhet med det Danska och Norska. Dermed vore frågan dock icke löst. En sådan åtgärd skulle i viss mån medföra öfvergångens alla olägenheter utan att ändamålet vore vunnet, ty detta myntsystem skulle icke ega någon garanti för sin varaktighet. En af de fördelar jag begär af den ifrågavarande reformen, är att myntförhållandet till grannarne i och genom densamma äfven blir för all framtid regleradt, d. v. s. att vi grannar här i nordnen måtte förena oss om ett gemensamt myntsystem, men ett sådant som på samma gång blir *universellt*, så att någon ny rubbning i dessa ömtåliga förhållanden aldrig mer må ifrågakomma. Man anser det icke tvivelaktigt, att detta system skall vara det Franska. För min del tror jag visserligen också att det Franska myntsystemet är det som en gång blir det universela, egentligen derföre att det faktiskt existerar hos en stor befolkning i flera länder, men dess antagande af andra motverkas dock deraf att detta system är behäftadt med den stora olägenheten att icke vara grundadt på en vigthenhet af ett universelt vigtsystem. Ingen betvivlar att det metriskasystemet i *mått* och *vigt* en gång skall blifva universellt. Då man i Frankrike sökte att med detta system förbinda *mynt*-systemet, hvilket skedde genom lagen af år III, sade man: 5 gram af vårt myntsilfver skall vara vår myntenhet. Men då man af praktiska skäl fann, att äfven guldmynt behöfdes och derföre år XI införde ett sådant, så begick man dervid det misstaget att rubba sjelfva den metriskas grunden för sitt myntsystem. Man tog nemligen en multipel af francen såsom *värde*, men icke en enkel och lämplig vigthenhet såsom utgångspunkt. Det rätta hade varit, att man gjort, såsom förut skett i Spanien, der silfvermyntet (piastern) utgjorde en viss vigt silfver och guldmyntet (quadrupeln) precis samma vigt i guld.

Derigenom hade man fått myntsystemet grundadt på vigthenet. M. Chevalier påyrkar derföre också, att man borde göra den jemkningen i det nuvarande Franska myntsystemet, att guldmyntet sattes i ett bestämdt förhållande till vigtheneten, och att denna vigthenet i guld skulle vara den enhet, som borde införas i det universela myntsystemet. Det är väl sannt, att då nu så många länder redan ingått i den förening, som antagit det Franska myntsystemet, så är det väl icke troligt, att dessa vilja underkasta sig den förändring som de öfriga folken skulle önska för att få ett fullt rationelt system; men derföre är det dock äfven tydligt, att det är af den yttersta vigt, att det överlemnas åt Regeringen att i denna fråga sätta sig i förbindelse med främmande länder.

Under vilkor således att det här föreslagna systemet verkligen blir universelt och att grannländerna äfven antaga detsamma, samt att man vid öfvergången går till våga med den största skonsamhet och försigtighet i afseende på gamla förhållanden och vanor, vill äfven jag för min del understödja dess antagande; dervid jag i främsta rummet bestämmes deraf, att de olägenheter, som förändringen medför, ehuru ganska kännbara, dock äro öfvergående, då deremot fördelarne som vinnas blifva för alltid beständande. Hela denna sak fordrar likväl den mest omsorgsfulla och samvetsgranna pröfning och denna kan endast ske genom att överlemnna densamma åt Regeringen. Detta är också hvad som innehålles i Grefve Mörners af Första Kammaren modifierade förslag, hvilket jag sålunda tillstyrker.

Herr Witt: En talare har yttrat, att "man kan hafva olika uppfattning af frågan, huruvida grundlagen lägger hinder i vägen för införande af ett nytt myntsystem, fotadt på guld såsom värdemätare, allt efter den olika ställning man intager till frågan om omorganisationen af vårt bankväsende i allmänhet". Detta är sannt och jag instämmer så mycket hellre deruti, som det Sammansatta Lag- och Banko-Utskottet sjelft står på helt annan ståndpunkt nu än förra riksdagen. Då yttrade sig nemligen detta Utskott sålunda: "Då nemligen 72 § Regeringsformen föreskrifver, att Riksbankens sedlar, hvilka enligt samma paragraf tillerkännas lika berättigande såsom laggildt betalningsmedel som det klingande myntet, skola med *silver* inlösas, har vårt genomgällande myntordningar bestämda silfvermyntsystem uti grundlagen erhållit en stadfästelse, som förhindrar antagandet af guld till värdelikare, med mindre grundlagen först blifver i nämnda afseende förändrad. Men i år säger Utskottet: "På nu anförda skäl finner Utskottet för sin del grundlagens nuvarande lydelse icke hindra fattandet och genomförandet utaf ett beslut om antagande af guld till grund för landets myntsystem". Således alldeles motsatsen till den åsigt, som utaf Utskottet uttalades i fjol; hvad som förlidet år ansågs förbjuda all tanke på en dylik reform lägger i år icke ringaste hinder derför. Detta gör, att det må anses ganska förlåtligt, om man hysar någon tvekan att antaga hvad Utskottet föreslagit. Man har här mycket talat om de stora förluster landet lider på att bibehålla vårt silfvermynt, som är alltför godt och fullvigtigt i jemförelse med andra länders, företrädesvis våra grannstaters, och jag medgifver gerna att detta är ett mycket talande skäl, som slår an på mig. För min del skulle jag ock, för att undvika dessa förlu-

ster, vara böjd för att antaga det nya myntssystemet, nemligen om jag blott vore fullt säker på, att vi icke gjorde ännu större förluster på förändringen. Men då jag, såsom jag nämnde, icke är viss härpå, såsom ingalunda varande invigd i några bankomysterier, och då de mycket omordade förlusterna möjligen dels icke äro så stora som man påstått, möjligen ock icke kunna upphöra utan att efterföljas af ännu svårare, så kan jag för min del icke ingå på någon förändring af vårt nuvarande mynts-system.

Hvad slutligen angår den af Utskottet föreslagna underdåniga skrifvelsen med begäran om en utredning af frågan, huruvida ett nytt mynts-system vore för landet ändamålsenligt, så anser jag en sådan skrifvelse alldeles obehöflig, då Regeringen, en dylik skrifvelse förutan, är alldeles oförhindrad att vidtaga åtgärder för åstadkommande af en dylik utredning, och äfven i denna fråga ställer jag mig således på samma ståndpunkt som Utskottet vid förra riksdagen, då det yttrade: "att af hvad Kongl. Maj:t i dess nådiga Proposition yttrat kan antagas, det Kongl. Maj:t, när han finner tiden vara inne för en förändring af den omförmälda, vidt omfattande beskaffenheten, skall derutinnan till Riksdagen göra framställning". Detta anser jag verkligen vara det aldri lämpligaste och derföre yrkar jag ock afslag å Utskottets nu föreliggande Betänkande i dess helhet.

Med Herr Witt instämde Herr *Per Persson* från Gefleborgs län.

Herr vice Talmannen *Mannerskantz*: Det af den siste talaren omnämnda förhållandet, att Utskottet yttrat sig annorlunda nu mot hvad det gjorde förra året, kan ej nog högt beklagas, ty dessa olika framställningar bidraga att förvilla begreppen och uppfattningen af, huru så viktiga frågor rätteligen böra bedömas och behandlas. Utskottets framställning hade fått ett helt annat utseende, om Utskottet klart och bestämdt uttryckt den grundsatsen, att en grundlagsförändring är nödvändig, innan ett nytt mynts-system grundadt på guld i stället för silfver kan i riket införas, samt derjemte anhållit, att Regeringen måtte framlägga förslag till en dylik grundlagsförändring i sammanhang med de öfriga åtgärder, som för att förbereda införandet af ett nytt mynts-system kunna finnas behöfliga. Det är så mycket mer nödvändigt att en dylik förändring i grundlagen verkställes på samma gång som myntbestämmningslagen förändras, som, för den händelse grundlagen förblefve oförändrad, man under en lång följd af år skull få två olika mynts-system, båda med fullt gällande laglig kraft och derigenom medförande många förvecklingar och stora olägenheter i alla bytes- och handelsaffärer, i hvilka det dock är af stor vikt att undvika allt, som på minsta sätt kan förorsaka osäkerhet eller misstroende.

Beträffande den siste talarens yttrande, att det vore öfverflödigt att aflåta skrifvelse till Regeringen med begäran om utredning af ämnet och hit hörande förhållanden, emedan Regeringen nog sjelf i alla fall skulle göra hvad den ansåg nyttigt, så får jag för min del tillkännagifva, det jag deremot anser en dylik skrifvelse alldeles icke vara opåkallad, då denna fråga här blifvit väckt och den nu står på dagordningen i alla länder, så att den förr eller sednare måste lösas; och då det icke lider något tvifvel att något framlagdt förslag till förändring icke kan antagas förr, än det nya system, som kan komma i fråga att införas, upphört att vara förbjudet i grundlagen, så bör, i ändamål att undanrödja alla mötande svårig-

heter, Regeringen få frågan i sin hand för vidtagande af alla förberedande åtgärder härtill. Dessa förberedelser äro så svåra och erfordra så lång tid, att förändringen ingalunda ändå kan hastigt försiggå, och sannolikt kan man icke vänta att få se frågan afgjord förr, än äfven våra grannländer beslutat sig för att öfvergå till det nya systemet. Emellertid kan det aldrig skada utan synes mig tvärtom vara ganska nyttigt, att alla behöfliga förberedande åtgärder äro på förhand vidtagna och bland dem företrädesvis och i främsta rummet den förändring i grundlagen, som är för ändamålet af behovet påkallad. Och tror jag att Regeringen icke bör taga initiativet härtill, utan att detta bör komma från Riksdagen i en så särdeles viktig fråga, som icke blott nära berör många enskilda förhållanden i landet, utan äfven till väsendtlig del rör Riksbanken, hvarföre jag också anser den åtgärd, som finnes i Betänkandet föreslagen, vara önskelig, men både motivering och slutmening i skrifvelsen dock böra ändras i öfverensstämmelse med Grefve Mörners reservation med den modifikation deri som innefattas i Första Kammarens beslut. Jag skulle vilja haft i skrifvelsen intagna några ändå mera betryggande bestämmelser och ändå mera tydligt hafva uttryckt nödvändigheten af förändringen i grundlagen, än som nu blifvit föreslaget, men för att icke på något sätt störa enigheten med Första Kammaren i denna fråga, vill jag afstå från att yrka detta.

Slutligen anhåller jag att blott få nämna några ord om Herr Bergströms förslag, sådant det finnes i hans reservation framställt, med hvilket jag till dess syftning instämmer. För att bilda en öfvergång från en myntfot i silfver till en i guld, anser jag det nemligen vara särdeles fördelaktigt att först låta ett på guld grundadt myntsystem få börja användas vid sidan af, ehuru underordnad, det gällande silfvermyntsystemet, och att äfven en räkneenhet i guld blifver i myntordningen bestämd såsom en underafdelning af karolinen, samt att detta mynt emottages i Kronans uppörd. Derigenom blefve den slutliga öfvergången mycket underlättad; allmänheten finge så småningom göra bekantskap med det nya myntet, och äfven vid internationela förbindelsers fullgörande genom vaxelrörelser blefve tillfälle att börja begagna det nya myntet. Deraf följde, att före det lagligen föreskrifna begagnandet af det nya myntsystemet det hade gjorts lättare för enskilde att snart nog sätta sig helt och hållet in i det samma och vänja sig vid dess dagliga bruk.

Jag vill nu icke för egen del göra något bestämdt påstående utan instämmer uti det beslut, som af Första Kammaren redan blifvit fattadt.

Herr Östman: För min del är jag öfvertygad derom, att det föreslagna nya myntsystemet skulle medföra för den största delen af befolkningen ganska stora och kännbara olägenheter. Då vi nu redan hafva vår myntfot bestämd i silfver, så vet jag icke hvartill det skulle tjena att förvandla den till guld, om icke för att ådraga Staten stora utgifter för att anskaffa tillräckliga quantiteter guld till utbyte mot allt det silfver vi för närvarande ega. Långe skulle det ock draga ut på tiden, innan man i landsorten lärde sig att kunna handtera och förstå sig på ett så litet mynt, som de flesta af guldmynnten skulle blifva; och på de skäl jag nu andragit tager jag mig friheten yrka afslag å Betänkandet i sin helhet.

Herr Friherre Liljencrantz: Herr Talman! mine Herrar! Mot antagandet af såväl Utskottets förslag som äfven af det förslag, som blifvit framställt af en reservant och som utgör blott en modifikation af motionärens, skulle jag hafva hyst åtskilliga betänkligheter; men då ingen talare här påyrkat antagandet af Utskottets förslag och reservanten sjelf afstått från det som föreligger i reservationen, så vill jag icke trötta Kamraren med en polemik mot hvad som sålunda redan är öfvergifvet af sina upphofsmän och icke vidare har några försvarare. Jag vill således hålla mig till det förslag som återstår, nemligen Herr Gräfve Mörners, som här blifvit af Herr Lindström upptaget såsom eget, och jag får förklara det jag helt och hållet instämmer deruti. Vådan att antaga detsamma är ingen, men fördelarne deraf öfvervägande, och då vi hafva handelsförbindelser på mångahanda håll uti länder, hvarest guld ligger till grund för myntsystemet, så är det af stor vikt att vårt myntsystem ställes i öfverensstämmelse med dessa länders, och af denna anledning anser jag att en utredning af hithörande förhållanden bör ega rum. Jag vill dock instämma med den talare, som fordrade att, i fall ett nytt myntsystem här skall införas, det nya myntet måtte blifva lagligen gångbart i de länder, med hvilka vi hafva handelsförbindelser och uti främsta rummet i våra grannländer. Hans excellens Herr Statsministern för utrikes-ärendena har ock nyss behagat yttra, det all utsigt förefinnes, att ett myntsystem grundadt på guld innan kort kommer att införas i Norge, Danmark och Ryssland, och då torde en sådan öfverenskommelse med dessa länder, som betryggade vårt mynts gångbarhet, derstädes icke vara svår att tillvägbringa. Kommer således en dylik öfverenskommelse till stånd, så tror jag, att man svärligen kan hafva skäl att framställa några anmärkningar mot införande af det nya systemet, åtminstone icke ur synpunkten af Riksbankens säkerhet, hvilken derigenom synes mig icke vara eller blifva det ringaste äfventyrad. Monopolet att tillverka sedlar blifver i hvarje fall detsamma, antingen guld eller silfver utgör standard, och de enskilda bankerna kunna deraf icke tillskyndas någon fördel, lika litet som några olägenheter deraf kunna komma att förspörjas för Riksbanken. Från denna synpunkt kan jag således icke finna några betänkligheter mot det nya myntsystemet.

Jag vill icke längre upptaga tiden utan inskränker mig till att instämma med de talare, hvilka hafva yrkat bifall till Herr Lindströms förslag.

Med Herr Friherre Liljencrantz instämde Herr *Vougt*.

Herr Jöns Pehrsson: Om denne motionär kan man då sanningsenligt säga, att han är och förblifver den han är: alltid sig lik lägger han ut sina krokur än här, än der, till följd af den föresats han en gång fattat att blifva enväldig och allenastyrande uti alla våra penningeverk. Detta har visat sig vid alla tillfällen, så vid frågan om upphäfvande af 72 § Regeringsformen, och så äfven nu. Jag kan icke finna det annat än ganska förunderligt, att han jemt äflas med att tala om Frankrike och Åberopa dess exempel i både likt och olik; detta land synes mig åtminstone icke böra vara vår mönsterstat och det är icke värdt att taga alla våra moder derifrån, helst vi böra betänka, att vi från detta land redan

hemtat en vara, som synes börja blifva oss allt dyrare och dyrare för hvarje dag. Det förefaller mig besynnerligt att man anstränger sig så mycket för att få här infördt ett mynts-system fotadt på guld, då vi sistlidna år, 1868, endast hade helt obetydligt guld i Bankens metalliska kassa, omkring 1,500 dukater eller något dylikt, således en verklig obetydlighet mot 14 eller 15 millioner Riksdaler i silfver, och jag kan icke finna något rimligt skäl hvarföre man nödvändigt vill göra sig af med detta silfver; skulle detta silfver försäljas och guld anskaffas i stället, eller också silfret helt enkelt utbytas mot guld, så är jag öfvertygad derom att detta icke skulle aflöpa utan ganska betydliga kostnader för Staten. En talare har trott sig kunna försäkra, att våra grannländer skola införa ett mynts-system fotadt på guld, men jag anser denna underrättelse mycket tvifelaktig, då, enligt hvad jag tror mig känna, åtminstone Danmark ej på ännu minst 40 år går in på något dylikt förslag. Således tror jag icke många nappa på den kroken. Vidare har man här sagt, att det vore nyttigt att få en utredning af alla de olika förhållanden, som kunna falla inom denna frågas omfång, samt att man derföre borde hos Regeringen anhålla om en dylik utredning. Jag har dock svårt att lemna bifall till denna framställning, ty om en sådan skrifvelse affåtes till Regeringen, så ligger säkerligen hela förslaget till utredningen redan färdigt, då jag är öfvertygad derom att motionären redan i förtid utverkat, att ett för honom och hans åsikter gynnande betänkande redan på förhand finnes utarbetadt.

Jag hoppas att Kammarerna afslår hela förslaget, ty det synes mig alldeles öfverflödigt att införa ett nytt mynts-system, som endast kan vara till någon nytta för en klass af medborgare, nemligen handelsklassen; men består denna klass af rättskaffens och hederliga köpmän, så uppgöra de nog redbart sina affärer, så utom som inom landet, äfven om vi bibehålla vårt mynts-system med silfver. På de skäl jag nu anfört yrkar jag afslag å Betänkandet.

Herr Rundbäck: Då jag anser denna fråga vara af ganska stor vikt, vill jag icke upptaga Kammarernas dyrbara tid med hvad jag sjelf derom skulle kunna anföra, utan ber jag att i dess ställe få återropa en känd auktoritet i dessa ämnen, nemligen en viss Herr O. A. Wallenberg, som vid 1856--1858 årens riksdag uti dåvarande Borgareståndet härom yttrade åtskilliga ganska tänkvärda saker. Då hans yttrande derstädes den 25 Juli 1857 är, enligt min åsigt, alldeles utmärkt bevisande i ämnet, så ber jag att få deruti till alla delar instämma och tager mig den friheten att derutur anföra följande: "Hvad som nu utgör föremål för begrundande är, huruvida man skall rubba den försäkran grundlagen innehåller, att Riksbankens sedlar skola med silfver inlösas, och att ändring härutinnan icke kan ske med mindre än en förutgången grundlagsförändring. Som man erinrar sig, var det flera riksdagars arbete att uppnå detta mål, och den ospårda möda, vännerna af stabilitet i penningväsende ådagalade, hade sin giltiga grund uti den bittra erfarenhet, som landet varit underkastadt i början af detta århundrade, då, efter mångårigt vacklande, slutet blef, att Riksbankens kreditsedlar inlöstes med 37 $\frac{1}{2}$ procent af deras pålydelse. När nu stadga vunnits och, i följd deraf, Bankens kreditsedlar

verkligen ega kredit, derföre att dennas försäkran, det de skola med silfver inlösas, blifvit noggrannt iakttagen, så hyser jag stora betänkligheter vid att medgifva en sådan ändring i 72 §, som Utskottet föreslagit.

Utskottet uppgifver, att alldeles nya förhållanden med afseende å de ädla metallerna i sednare tider uppkommit. Hvilka äro dessa förhållanden? Helt enkelt att silfver, relativt till guld, stigit i värde, i följd af de betydliga guldquantiteter, som på sednare tider blifvit tillgängliga. Jag erinrar mig, uti en skrift rörande penninge- och bankoväsendet som under riksdagen utkommit, hafva läst, att man borde ändra myntfoten till guld, derföre att guldet vore i fallande.“

Sedan derefter samme talare förmält, hurusom Frankrike laborerade med att införa guld såsom myntfot i stället för silfver, och detta på grund af ett kejserligt dekret, samt att man ingenting kunde veta om hvad rörelsen kunde lida utaf detta kejserliga godtycke, då i ett land, der ordets frihet saknades, man väl finge sucka men icke beklaga sig, förklarade talaren det då framlagda förslaget absolut förkastligt, derföre att det inrymde möjligheten af en dubbel myntfot, hvarefter han utbrister: "Blotta möjligheten af ett alternativt skulle snart rubba förtroendet till creditsedlarne, och är det meningen att utgifva särskilda sedlar på guld och särskilda på silfver, så hafva vi ej hunnit stort längre i reda och ordning, än på den tiden Riksbanken utgaf sedlar att infrias med silfver och sedlar att infrias med koppar. Man finner således, att det ej blifvit klart framställt, hvad som egentligen åsyftas med ändringen, och detta torde i de flesta fall böra anses nog för att vidblifva det gamla.“

Detta föregick vid 1856—1858 årens riksdag, då Borgareståndet afslög den väckta frågan om förändring i 72 § Regeringsformen, och förklarade den vara hvarken nyttig eller nödvändig, men icke dess mindre godkände Ståndet samma förändring vid följande riksdag, då likväl motionären icke fanns vid riksdagen tillstädes.

Jag har anført detta derföre att, då man ofta får höra, att inskränkta personer, som ingenting begripa, förändra åsichter, jag härmed velat visa, att äfven personer, som stå på höjden af bildning och vetande, ingalunda försmå att vexla åsichter, och man kan väl icke neka, att den värde motionären i detta fall gjort ofantliga framsteg samt blifvit, som en bekant riksdagstalare uttryckte sig, "med hvarje dag klokare.“

Genom att antaga det framkastade förslaget kunde vi äfventyra att få tvänne likare eller värdemätare, och angående faran häraf anhåller jag att få åberopa en statsekonomisk författare, som särdeles i fråga om den del deraf, hvilken omfattar myntvetenskapen, eger en obestridd auktoritet, och denne yttrar: "Det behöfves, efter hvad mig synes, icke mer, för att förkasta hvarje plan, som, under den ena eller andra förevändningen, och under hvilken form det vara må, skulle gå ut på att bringa till heders principen af dubbel likare eller innebära dess bringande i verkställighet.“

Jag har med afsigt anført dessa skäl af verkliga auktoriteter, derföre att jag anser dessa böra lägga tillbörlig tyngd i vågskålen, och icke gerne kunna jäfvas af annat än andra ännu starkare skäl, om sådana nemligen stå att finna. För min del anser jag för öfrigt Herr Professor Agardh fullkomligen hafva uttalat de åsichter jag hyser i detta ämne,

hvarföre jag med största nöje instämmer med honom, under yrkande af bifall till hans framställning.

Herr Johannes Andersson: För min del kan jag ej ingå på Utskottets förslag, ty för det första så tycker jag icke om några nyhetsmakrier, och för det andra torde den åsigt om myntsystemet, som Utskottet framställer, böra allvarligen begrundas, innan det af Representationen till antagande förordas, hvarföre jag, som icke längre vill uppehålla diskussionen, inskränker mig till att yrka afslag å Utskottets hemställan i sin helhet.

Herr Lindström: Jag ber om ursäkt, att jag nu för andra gången i afton vågar taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Jag skulle ej hafva gjort det, om jag icke här i Kammaren märkt en företeelse, som gifver grundad anledning att antaga, det bemödandena att arbeta oss fram till ett bättre resultat i fråga om vårt myntväsende icke skola vara förgäfvne. Inom Utskottet väckte den nu ifrågavarande motionen i början en mängd skrupler och betänkligheter, men efter två dagars ihärdig diskussion voro alla Utskottets ledamöter ense derom, att en förändring måste ega rum. Samma företeelse har visat sig äfven här. Den starkaste och ifrigaste kämpen emot Utskottets förslag — den värde representanten från Lund — har nu öfvergifvit den deciderade ställning, som han förut emot Utskottet intagit, och han har förklarat, att han vill gå in på att Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåter en skrifvelse i ämnet, ehuru han åt denna skrifvelse önskar en något olika form mot den Utskottet föreslagit. För att nu om möjligt vinna ännu flera anhängare för den ifrågasatta skrifvelsen anhåller jag att få göra några erinringar vid hvad under diskussionen här förekommit. Man har här talat mycket om det virrvarr, som skulle uppstå i vårt penningväsende, om vår myntfot förändrades, eller en ny sådan ställdes sidoordnad bredvid den närvarande. Man har utan tvifvel rätt deri, att under öfvergången till en ny myntfot åtskilligt virrvarr skulle uppstå, och att till och med de mindre räkneskicklige kanske skulle blifva bedragne en eller annan gång, innan de lärt sig att förvandla det gamla myntet till det nya. Men dessa svårigheter förefalla vid första påseendet större, än de i verkligheten äro. Vi hafva gjort en erfarenhet derom vid införandet af vårt nuvarande myntsystem. Man talade äfven då om svårigheten för allmänheten att kunna jemföra det gamla daler-systemet med det nya och att förändra skillingar till öre. Emellertid har folket på ganska kort tid lärt sig att räkna efter det nya systemet, och det kan väl ej vara svårare att jemföra 72 med 100, än att jemföra 8 eller 32 skillingar med 100 öre.

Jag medger emellertid att svårigheterna vid öfvergången till en ny myntfot skulle blifva större. Dessa svårigheter skulle komma att bestå egentligen deri, att vi skulle komma att ega en mängd förbindelser utelöpande, som skulle infrias efter den gamla myntfoten. Men i andra länder hafva dessa svårigheter visat sig vara ganska lätta att öfvervinna. I de länder, der man nu har guld till standard, har man nemligen bestämt ett visst värdeförhållande emellan guldets och silfrets, och de som egt förbindelser,

hvilka skolat betalas i silfver, hafva nöjt sig med att erhålla betalning i guld efter detta bestämda värdeförhållande.

Men vill man nu i alla fall fästa afseende vid dessa svårigheter, så bör man äfven på samma gång komma ihåg, att olägenheter alltid skola inträffa vid öfvergången från ett myntsystem till ett annat. Kunna vi nu icke undgå att följa med de förändringar af myntfoten, som inom andra länder egt och ega rum, så är det ju gifvet, att vi en gång måste besegra dessa olägenheter, och frågan inskränker sig då till blott och bart en tidsfråga.

För öfrigt gäller det ju nu icke att vid detta riksmöte göra någon förändring härutinnan, och till och med om Regeringen redan vid nästa riksdag skulle framlägga förslag till en sådan förändring, så behöfver ju Representationen icke ens då antaga detta förslag, åtminstone icke bringa det till verkställighet förr, än våra grannländer också beslutat sig för att antaga samma system. Vi hafva nyss från ministerbanken hört, att både Danmark och Norge icke skulle vara ovilliga att antaga det Franska systemet, om Sverige äfven ville antaga detsamma, och jag kan ej se hvarföre icke Sverige skulle kunna taga initiativet härtill.

Den ärade representanten från Lund har yttrat, att myntet har två funktioner, nemligen att vara dels bytesmedel och dels värdemätare. Han medgifver, att guldet eger företräde såsom bytesmedel, men hyser betänkligheter i fråga om dess användbarhet såsom värdemätare. Dessa betänkligheter hafva den ärade reservanten grundat derpå, att guldet icke skulle kunna i framtiden bibehålla samma värdeförhållande till silfret, som det för närvarande har. Jag kan ej begripa dessa den ärade reservantens betänkligheter, då guldet, enligt hans eget förmenande, under den förgångna historiska tiden stigit i värde i förhållande till silfret, och under sådana omständigheter bör man väl ej hysa fruktan för att det framdeles skall komma att falla, äfven om stora quantiteter deraf fortfarande skulle komma att produceras.

Att silfret skulle hålla sig säkrare uppe i värde än guldet, är en sats som icke stödjer sig hvarken på den erfarenhet, man hittills gjort, eller några andra bevis. Det förhåller sig tvärtom så, som en talare på Stockholms-bänken redan yttrat, att på samma gång guldet faller eller stiger, så faller eller stiger äfven silfret. Det är visserligen sannt, att silfret har en viss benägenhet att gå öfver till Indien och China, men just på grund häraf är det väl skäl att vi söka att lägga oss till en metall, som man ej behöfver frukta skall gå bort från Europa, och om det skulle komma att gå så, att världen delade sig i två hälfter, deraf den ena skulle till standard antaga silfver och den andra guld, så vore det väl bättre för oss att intaga de civiliserade nationernas ståndpunkt än att ställa oss på den rent Asiatiska.

Man har vidare sagt, att det väl vore möjligt, att det för den större handeln kunde vara fördelaktigare att ega guld till myntfot. Men är detta en fördel för den större handeln, så länder det väl äfven till fördel för hela landet.

Den ärade reservanten har yttrat, att Hamburg år 1846 skulle vidtagit någon förändring i sitt myntväsende. Det skulle vara intressant att veta, hvori denna förändring bestod, icke gällde denna myntfoten, ty någon så-

dan har icke Hamburg. Så vidt jag vet, inskränkte den sig dertill, att den afgift, som förut affordrats dem, hvilka togo ut plantsar ur banken, då upphörde.

Emellertid tackar jag den ärade reservanten för det medgifvande han gjort, då han framkommit med sitt nyss upplästa förslag till skrifvelse, men jag måste dock påpeka huru litet egnadt detta förslag är att tillfredsställa dem, hvilka vilja att något skall med allt detta utträttadt varda. Enligt den ärade reservantens förslag skulle Riksdagen begära, att Kongl. Maj:t måtte se till, huruvida icke vårt silfvermynt kunde bringas i öfverensstämmelse med Danmarks och Norges. Säsom vi nyss hörde från ministerbanken, äro dessa länder sjelfva betänkta på att förändra sina mynts-system, och jag hemställer, om det under sådana förhållanden kan vara lämpligt att ingå till Kongl. Maj:t med en dylik framställning.

Men jag vill ej längre uppehålla Kammaren. Jag vill endast säga, att, om man vill, såsom en annan talare gjort, betrakta frågan icke blott ur ekonomisk, utan äfven ur en s. k. Wallenbergiansk synpunkt, så kan man visserligen taga fram äldre handlingar och dermed visa, att de åsigt-er, som förut gjort sig gällande i denna sak, hafva varit motsatta dem, som nu från samma håll göra sig gällande. Detta bevisar emellertid ingenting; ty det händer nemligen ett Utskott understundom detsamma som den enskilde: att blifva klokare för hvarje dag. Jag vill dermed visserligen icke hafva bestämdt påstått, att det Sammansatta Utskottet nu varit klokare än vid förra riksdagen; jag påstår blott, att tiderna äro rätt mycket förändrade, och att, med det ljus som sedan dess blifvit spriddt öfver detta ämne, allt synes tala för att vi med eller mot vår vilja ryckas närmare den tid, då vi icke längre kunna säga nej, utan måste taga vårt parti, äfven vi.

Vid sådant förhållande och då Herr Grefve Mörnerns reservation allenast innehåller en begäran, att Kongl. Maj:t ville taga frågan i sin hand och för Riksdagen framlägga förslag till de förändringar, som kunna böra vidtagas för genomförande af en förändring i vårt mynts-system, hemställer jag, om det icke må vara skäl att bifalla denna reservation?

Herr Carl Ifvarsson: Man kan visst säga, att det förslag till skrifvelse, hvars antagande man nu här påyrkat, är ganska oskyldigt, och jag vill för min del också säga, att man gerna kunde antaga det, om man nemligen hade frågan så klar, att med någorlunda visshet kunde antagas, det Riksdagen icke framdeles skulle frångå den åsigt, som skulle ligga uttryckt i en dylik skrifvelse. Jag betraktar emellertid icke frågan säsom så alldeles utan vikt. Här är nu visserligen icke fråga om att antaga en ny lag, men deremot att uttrycka en bestämd önskan, att vår nuvarande myntfot måtte utbytas mot en annan. Om man nu skall uttrycka en sådan önskan, så bör man äfven vara öfvertygad om, att sjelfva saken i och för sig är fördelaktig, men det är detta som jag icke tror att Kam-maren har fullt klart för sig. Så är åtminstone förhållandet med mig. Innan man har klart för sig, att en förändring af ifrågavarande beskaf-fenhet skulle medföra större fördelar än olägenheter, kan man enligt mitt förmenande icke hysa någon önskan efter en dylik förändring. Att genom förändringen skulle uppstå stora olägenheter är påtagligt, och att ingen

lär vilja underkasta sig sådana, med mindre ett stort ändamål dermed vinnes, derom är jag förvissad. Kunde man emellertid vinna ett så stort ändamål som ett universellt myntsystem, gemensamt icke allenast med aflägsnare, staters utan äfven med grannländernas, så vore det dock lika naturligt, att Sverige borde underkasta sig olägenheterna af förändringar, som det i annat fall synes mig obetänksamt att ens uttala en önskan derom.

Nu kunde väl Riksdagen, på sätt Herr Agardh omförmält, hos Kongl. Maj:t anhålla om en utredning af ämnet utan att dervid uttala någon bestämd åsigt om det ena eller andra systemets fördelar, och häremot kunde naturligtvis inga betänkligheter uppstå; men då af yttranden, som från ministerbanken nyss blifvit afgifna, man har full anledning antaga, att Regeringen vidtager en sådan åtgärd, utan att Riksdagen behöfver derom göra underdånig anhållan, så synes mig en dylik framställning öfverflödig.

Jag kan ej heller föreställa mig, att det skulle ligga någon särdeles vinst uti uttalandet af en bestämd åsigt i ämnet, innan en sådan på verklig öfvertygelse är grundad. En säker vinst af ett dröjsmål vore det deremot, om hvarje riksdagsman finge tillfälle att tänka sig något in i saken, innan han yttrade en önskan som kanske annars vore förhastad. De mångfaldiga ärenden, som för närvarande föreligga till afgörande, och af hvilka icke så få äro af vikt, gifva mig full anledning till det antagandet, att icke flertalet af Kammarens ledamöter hunnit eller ens kunnat medhinna att fullständigt sätta sig in i alla, och det är äfven af denna anledning, som jag antager att denna fråga icke kunnat nog begrundas och mogna till öfvertygelse om nyttan och nödvändigheten af hela myntsystemets förändring utan vidare vilkor, åtminstone är förhållandet så med mig.

På dessa grunder önskar jag, att hela frågan måtte få för denna gång förfalla, och jag yrkar derföre afslag å såväl Utskottets förslag som Herr Grefve Mörnerns reservation.

Herr Rosenberg: Då denna fråga synes hafva tilldragit sig en synnerlig uppmärksamhet både mot och för, och jag har deltagit i Sammansatta Utskottets arbeten, anser jag mig pligtig gifva till känna, att jag med min röst bidragit till det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag erkänner, att jag i början hyste stora betänkligheter vid att biträda den åsigt, som sedan blef Utskottets förslag, synnerligast derföre att Europas stormagter ännu icke bestämt sig i denna fråga, och jag ansåg på grund häraf, att äfven Sverige borde dröja dermed. Men till följd af hvad jag under diskussionerna i Utskottet inhemtade, kom jag till den öfvertygelsen, att man borde vidtaga någon åtgärd i frågan, och den som Utskottet föreslagit synes mig aldri lämpligast. Frågan är namligen af den beskaffenhet, att det icke är i hennes närvarande outhärdliga skick lätt att säga, om man bör svara ja eller nej dertill, och vid sådant förhållande synes det mig vara rättast, att man förskaffar sig en så fullständig utredning som möjligt af saken. Jag vill ingalunda bestrida, att ju icke inom Kamrarnas finnas många, som nu genast skulle kunna fatta sitt beslut i hufvudfrågan. Så är emellertid icke förhållandet med mig, utan jag behöfver
få

få den klargjord. Men just derföre kommer jag till ett helt annat resultat än det, hvartill den näst föregående talaren kom, eller just dertill att frågan bör utredas.

Att 72 § Regeringsformen skulle lägga något hinder i vägen för en dylik utredning, det kan jag icke fatta, ty vi måtte väl af denna paragraf vara alldeles oförhindrade att taga i öfvervägande och anställa en undersökning om, huruvida det skulle vara fördelaktigt att till myntfot antaga, om det så vore, koppar eller jern eller hvilket annat ämne som helst i stället för silfver. Dermed har 72 § ingenting att skaffa.

Medan jag ännu har ordet, ber jag få bemöta en talares anmärkning derom, att de åsigter, som Utskottet vid denna riksdag i förevarande fråga uttalat, skulle vara helt olika med dem, som vid förra riksdagen af Utskottet hyllades. Häremot vill jag till en början erinra, att då ett Utskott vid den ena riksdagen icke består af alldeles samma personer som vid den andra, så kan en Riksdags Utskott icke göras solidariskt med en föregående Riksdags. Och för det andra vågar jag fråga, hvarföre en motionär, som en gång fått ett förslag afslaget, vid nästföljande riksdag väcker detsamma ånyo? Hoppas han icke, att så väl Utskott som Kammarer möjligen skulle hafva förändrat åsigter, så borde han förskona Riksdagen från hvarje förslag, som en gång blifvit afslaget. Man drager sålunda vaxel på, att Utskott och Riksdag skola hafva förändrat åsigt hvarje gång som man väcker ett förslag, hvilket en gång förut fallit. Förebräelsen för förändrade åsigter synes mig således alldeles oberättigad.

Men jag skall ej längre taga Kammarens tid i anspråk. Jag vill endast gifva till känna, att ehuru jag inom Utskottet bidragit till dess förslag, sådant det nu är, så ock till förekommande af meningsskiljaktighet och alltför många propositioner, afstår jag från att yrka bifall Utskottets hemställan och instämmer i stället uti Herr Lindströms yrkande.

Herr Uhr: Jag har begärt ordet för att kort och godt tillkännagifva min åsigt i denna fråga. På samma gång bör jag upplysa, att orsaken, hvarföre jag vid förliden riksdag icke reserverade mig mot sednare delen af det förslag till förändring af 72 § Regeringsformen, som då var å bane, och hvori föreslogs, att orden "*med silfver*" skulle uteslutas ur den i denna paragraf förekommande bestämmelsen, att "*Riksbankens sedlar skola, vid anfordran, efter deras lydelse med silfver inlösas*"; orsaken härtill, säger jag, var den, att en sådan förändring, enligt min åsigt, icke hade varit så särdeles farlig. Man hade tvärtom derigenom gjort det möjligt, att, när flera länder gått in på den mångenstädes ifrågasatta öfvergången från silfver- till guldstandard, äfven Sverige kunnat sluta sig till raden af dessa länder utan någon särskild grundlagsförändring. Så har likväl icke nu skett, och detta gör, att jag tror, att den nu ifrågakomna förändringen icke bör kunna lagligen gå för sig, då ännu icke nyssnämnda 72 § Regeringsformen blifvit vederbörligen ändrad. För öfrigt är det min tanke, att Riksdagen icke nödvändigt behöfver arbeta i denna riktning, ty jag har det förtroende för Regeringen, att jag anser att den kan åvägabringa en utredning af hithörande förhållanden Riksdagen förutan. Jag har icke lust att besvara Regeringen med skrivelser, hvarken i det ena eller andra

afsendet, emedan den förut nogsamt är bekant med Representationens önskningsmål; och jag är, hvad särskildt detta ämne beträffar, fullkomligt öfvertygad, att i fall det finnes lämpligt att äfven Sverige öfvergår till ett mynts-system grundadt på guld, sedan våra grannländer beslutat sig för detsamma, Regeringen icke skall försumma att till Riksdagen inkomma med vederbörligt förslag i detta hänseende; och just derföre anser jag mig kunna, på den punkt saken för närvarande befinner sig, med lugn yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sjöberg: Herr Talman! Mine Herrar! Den långt framskridna tiden och föredragningslistans längd förbjuda all vidlyftighet å min sida, isynnerhet som jag föreställer mig, att de olika åsigtorna i denna fråga varit i tillfälle att temligen utveckla sig under den diskussion, som redan flera timmar pågått. Jag vill derföre icke försöka att till vederläggning upptaga hvad föregående talare haft att invända emot Utskottets hemställan, ehuru god anledning dertill kunde förefinnas; men då några af de talare, som sednast uppträd, särskildt framhållit såsom aldeles öfverflödigt att ingå till Kongl. Maj:t med den föreslagna skrifvelsen, enär Regeringen vore oförhindrad att sjelf vidtaga de åtgärder, hon kunde finna nödiga för frågans utredning, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att det speciellt i detta ämne kan ligga vikt uppå, att Representationen sjelf tager initiativet. Jag har vid flera föregående tillfällen inom Kammaren uttalat den åsigt, att Riksdagen bör, så vidt möjligt är, undvika att, om jag så får säga, inlåta sig i skriftvexling med Regeringen, och att den bör vara mycket varsam med sina framställningar hos Kongl. Maj:t; men, mine Herrar, detta ämne är af en så säregen beskaffenhet, särskildt med hänsyn till den absoluta magt och myndighet Riksdagen eger öfver Riksbanken, att det i min tanke är synnerligen nödvändigt, att en sådan framställning göres. Dessutom tillåter jag mig erinra, att tvänne af Konungens rådgifvare redan uttryckt en önskan om att en dylik skrifvelse måtte till Regeringen aflätas; och det synes mig derföre förefinnas endast ur denna synpunkt, äfven om alla andra skäl saknades, en fullt giltig orsak för Riksdagen att göra den föreslagna underdåniga framställningen.

Den värde talare, som näst före mig hade ordet, påstod, att det icke så särdeles mycket brådiskade med denna frågas afgörande, men efter min uppfattning får icke förbises, att frågan, åtminstone hvad vårt land beträffar, ännu befinner sig i ett temligen outredt skick, och att en fullständig utredning utaf ett ämne af sådan beskaffenhet kräfvär en så lång tid och en så mångsidig, både vetenskaplig och rent affärsmessig pröfning, att man visserligen icke behöfver befara, att denna utredning så snart skall vara åvägabragt.

Då nu så är, och flera skäl, som af andra talare blifvit anförda, tala för en öfvergång i den riktning, som blifvit angifven, synes det mig som denna Kammare skulle kunna utan fruktan förena sig med Första Kammaren i det slut, hvartill denna kommit, helst det förevarande förslaget i alla händelser är af så oskyldigt innehåll, att detsamma icke kan sägas binda Kammarens beslut för framtiden; och anhåller jag således, att Andra Kammaren måtte lemna sitt bifall till det beslut, som af Första Kammaren i denna fråga redan blifvit fattadt.

Herr Hedenberg: Då jag för några timmar sedan hade ordet, yrkade jag på anförda skäl bifall till den af Herr Bergström afgifna reservationen. Sedan emellertid nu den ärade reservanten sjelf frångått sitt förslag, vill jag naturligtvis icke hålla på detsamma, utan ber att i stället få tillstyrka bifall till Herr Grefve Mörners reservation i ämnet, sådanden blifvit af Första Kammaren antagen.

Herr von Troil: Efter den vidlyftiga, upplysande och ämnet uttömmande diskussion, som här under nära fyra timmar kommit denna fråga till del, kan det icke falla mig in att ingå i en närmare granskning af densamma, utan har jag endast begärt ordet för att få till protokollet anfördt, hurudant mitt votum i frågan kommer att blifva.

Om här gällde att nu fatta ett definitivt beslut i detta viktiga ämne, så skulle jag verkligen tveka att ingå på den föreslagna förändringen af standard; men, som bekant, är ju ingenting annat för närvarande ifrågasatt än att aflåta en underdånig skrivelse till Regeringen med begäran om en utredning i ämnet, och vid sådant förhållande förvånar det mig i sanning, att, då man förut icke dragit i betänkande att för de mest obetydliga saker uppvakta Kongl. Maj:t med dylika skrivelser, man här skulle sätta sig emot en utredning af denna fråga, en af de mest svärfattliga och angelägna, som kunna hos oss till afgörande förekomma. Jag tror det vara särdeles lyckligt, att vid detta tillfälle åtskilliga anmärkningar på ett ganska talangfullt sätt blifvit mot förslaget framställda, derföre att dessa anmärkningar gifva Regeringen ökad anledning att än noggrannare och mångsidigare utreda frågan. Man har visserligen sagt, att Regeringen icke behöfver någon särskild framställning från Riksdagens sida för att inkomma med en nådig Proposition i ämnet; men jag vill fästa uppmärksamheten på, att, då en sådan Proposition måste föregås af en synnerligen omsorgsfull och fullständig utredning af ärendet, och då denna måhända gör tillsättandet af en komité nödvändigt, det bör vara för Regeringen särdeles önskvärdt att från Riksdagen erhålla en sådan framställning.

Min ärade granne till höger försäkrade, att han vore långt mera benägen för en framställning, som icke definitivt uttryckte en förändring af myntfoten, emedan det, enligt hans förmenande, vore vida fördelaktigare, om vi blott förändrade vårt myntsystem till öfverensstämmelse med det våra grannar ega. Jag för min del tror deremot, att en skrivelse i detta syfte skulle vara mera till skada än gagn; ty jag anser, att en förändring af våra silfverspecier till likhet med våra grannländers vore en myntförsämring, och en sådan är icke i fråga, då man vill öfvergå till guldstandard.

Jag vill, såsom jag redan nämnt, icke fördjupa mig i frågan, utan ber blott att få tillkännagifva, det jag förenar mig i det skrivelseförslag, som blifvit af Herr Lindström framställt och hvilket öfverensstämmer med Första Kammarens i ärendet fattade beslut.

Herr Carl Anders Larsson: Jag beklagar, att den motionär, som kommit allt detta å stad, icke varit nog förslagen att tala vid en medelmätta, som kunnat frambära motionen, ty i så fall är jag säker på, att mina vänner Jöns Pehrsson och Jöns Rundbäck icke skulle hafva fram-

dragit sina grofva batterier för att skjuta ihjäl den. Jag har nu varit med på sex riksdagar, och hittills har jag alltid hört klagas öfver, att man haft för litet pengar. Vårt system är sådant, att Riksbanken icke kan fylla landets nuvarande behof af mynt; och nu fruktar man, att, i fall vi finge guldstandard, vårt arma land skulle alldeles öfversvämmas af guld. Tänk blott, att då vore hela vårt myntsystem om intet! Antingen är Riksbankens närvarande silfvervaluta otillräcklig, eller också är den så svår att qvarhålla i Banken, att man icke kan med full säkerhet bygga på, att denna Bank skall förmå tillhandahålla våra näringar det ökade rörelsekapital, hvaraf de till följd af sin storartade utveckling på sednare tider kommit i behof; och vid sådant förhållande kunde det väl icke gerna anses såsom någon olycka för vårt land, om äfven vi kunde komma i åtnjutande af de fördelar, som de stora nationerna skördat af att basera sitt myntsystem på guld. Och vi behöfva sannerligen icke frukta för, att den der stora guldoöfversvämningen skall komma på oss nu genast: ty för närvarande är det ju icke fråga om någonting annat än att ingå till Regeringen med en underdånig skrifvelse för att få den frågan fullständigt utredd, huruvida det verkligen ligger någon förnuftig tanke till grund för och, om det blefve praktiskt utfördt, är vårt land till gagn och nytta att förändra vår myntfot från silfver till guld. Skola vi icke hafva det förötroende för vår Regering, att vi vilja göra en sådan hemställan och begära en utredning och ett derpå grundadt förslag i det syfte, som kan vara med vårt lands intresse bäst förenligt? Jag tror att det skulle vara ett alltför kraftigt fattigdomsbevis å vår sida, om vi skulle draga oss tillbaka för något sådant. Uppllysning är här framför allt af nöden, och jag ser icke ett enda ord i Utskottets förslag, som skulle kunna gifva anledning till de aldra ringaste betänkligheter. Man har icke svårt att komma i erfarenhet af, huru snabbt det går att genomdrifva reformer under vårt nya representationskick! Vi hafva nu varit här i snart tre riksdagar, och ännu har det icke lyckats att få någon enda nämnvärd reform genomdrifven! — Jag förenar mig med dem, som yrkat den föreslagna skrifvelsens aflåtande till Kongl. Maj:t.

Herr Johannes Andersson: I ett fattigt land, men rikt på berg och stenar, der man bjuder sina jordbrukare på prisbelönt barkbröd och svampar, tycker jag att det passar föga i stycket att så mycket orera om guld- och silfvermynt, hvilket, i min tanke, i alla fall icke blir annat än tomma fraser, och yrkar jag derföre bifall till mitt förut framställda yrkande.

Herr Gumælius: Ett gammalt ordspråk säger: "att tala är silfver men tiga är guld"; och det har också visat sig i afton, att vi nu ega en silfverstandard, ty silfret har här mycket flitigt kurserat. Då jag emellertid önskar en öfvergång till guldstandard, är det naturligt att jag icke vill förlänga diskussionen.

Det är egentligen endast tvänne olika meningar som blifvit här framhållna, den ena af dem som yrkat afslag å Utskottets hemställan, den andra af dem som yrkat en underdånig skrifvelsens aflåtande till Kongl. Maj:t, med uttalande af önskvärdheten af den föreslagna förändringen. Skulle det

verkligen för vårt land ligga någon våda uti att öfvergå till guldstandard, då vi se att öfriga handlande nationer inom affärsverlden antingen redan tagit detta steg eller stå i begrepp att taga detsamma? Skola vi nödvändigt komma efter alla andra, då det gäller att åvägabringa en nyttig och önskvärd reform? Jag för min del kan icke finna det vådligt, att man nu anhåller hos Kongl. Maj:t, att han täcktes låta utreda, huruvida det vore vårt land till fromma att utbyta vår myntfot från silfver till guld, och, om så vore händelsen, huru öfvergången från den ena myntfoten till den andra lämpligast borde försiggå. Skulle det, efter den utredning som Kongl. Maj:t kommer att gå i författning om, befinnas, att ett ombyte af myntfot icke vore önskvärd, så måtte man väl då kunna fatta beslut om afslag å det nu framställda förslaget; men icke kan det vara riktigt att så här på förhand afslå detsamma, innan den vederbörliga, välbehöfliga utredningen blifvit verkställd.

Jag anhåller således, att Kammaren måtte biträda det beslut som Första Kammaren redan fattat i denna fråga.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade sannerligen icke åter begärt ordet i denna fråga, om icke vännen Larsson här midt framför mig dragit å stad med sin grofva monitor och rullat fram några millioner karoliner. Han ville påstå, att, om vi blott finge guld till myntfot, skulle det icke vidare uppstå någon nöd eller missväxt eller något elände i vårt land, utan vi skulle blifva så ofantligt rika allesammans, och vårt arma Sverige skulle öfversvämmas af bara guld. För min del skulle jag varit vännen Larsson tacksam, om han velat uppgifva ett enda giltigt skäl för denna sin framställning. Jag tror, att vårt välstånd mindre beror på, om vi hafva guld- eller silfverstandard, utan det kommer nog an på, om vi hafva mera varor att sälja till utlåndingen än vi sjelfva behöfva köpa. Det är få utländska liqvider, som göras med klingande valuta; de flesta ske genom vaxlar, och få vi öfverflöd på sådana, blifva vi äfven i tillfälle att skaffa oss hvad vi behöfva af guld och silfver. Men man behöfver icke tro på allt, som min vän med monitorn säger, och så gör jag icke heller i detta fall, utan vidhåller mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen upptog och framställde derefter proposition å de yrkanden som blifvit gjorda, nemligen först å det af Herr Lindström med flera talare framställda förslag, med hvilket förslag sammanföll Första Kammarens i ämnet redan fattade beslut; vidare på det förslag som afgifvits utaf Herr Agardh; och slutligen på afslag å Utskottets hemställan. Af dessa propositioner förklarade Herr Talmannen sig finna den, som afsåg bifall till förstnämnda förslag, hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Då emellertid omröstning begärdes, blef, sedan Kammaren beslutat att till kontraposition skulle antagas yrkandet på afslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition, så lydande:

Den som, vid fattande af beslut öfver Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Betänkande N:o 1, biträder det framställda förslaget derom: "att Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse med anhållan, att, enär en förändring i landets nuvarande myntsystem

ifrån silfver till guld syntes vara önskvärd, Kongl. Maj:t måtte tackas i nåder taga denna fråga i öfvervägande och, i fall en sådan förändring af Kongl. Maj:t pröfvades ändamålsenlig, då till Riksdagen afgifva nådigt förslag till såväl ny myntordning som öfriga af Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut beroende stadganden, hvilka kunde finnas behöfliga“,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets hemställan i förevarande Betänkande af Kammaren afslagen.

Omröstningen utföll med 78 ja och 74 nej; och hade Kammaren alltså beslutat i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Anmälades och bordlades första gången följande från Stats-Utskottet nu inkomna Utlåtanden, nemligen:

N:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående anslag för anställande af en föreslagen naturvetenskaplig undersökning; och

N:o 68, i anledning af väckta frågor angående grundskatternas omsättning i penningar, samt om dessa skatters kapitalisering och aflösning m. m.

Skolande, enligt Kammarens nu fattade beslut, alla en gång bordlagda ärenden, för att ånyo bordläggas, erhålla plats främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr *Per Nilsson* från Örebro län under 3 dagar från den 26 i denna månad; och

Herr *Medin* under 14 dagar från den 3 instundande Maj.

Sammanträdet afslutades kl. 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.